ЦІНА 50 ц.

ІЛЮСТРОВАНИЙ КАЛЕНДАР „НОВИН“

на рік 1915

1914.
Накладом і друком "Новин"
Едмонтон, Алта.

ІЛЮСТРОВАНИЙ

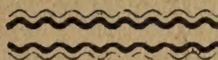
КАЛЄНДАР

„НОВИН”

НА РІК

1915

Ціна 50 центів

Едмонтон, Алта.
Накладом і друком ”Новин“
= 1914 =

Їх Преосьвященьство
Кир Никита Будка
Перший Український Епископ в Канаді.

Церковний календар.

1915. рік звичайний.

I. Пасхалія.

Ключ граничний (стовп) **А.**

В руці літо (буква недільна) **В,** а від 1. марта **Г.**

Мясниць 2 тижні 5 днів

Мясопуст 25. січня, ц. (7. лютого н. с.)

Сиропуст 1. лютого, ц. (14 лютого н. с.)

Благовіщенє в середу сьвітлого тижня.

Великдень 22. марта ц. (4. цьвітня н. с.) разом з латинниками.

Вознесенє 30. цьвітня ц. (13. мая н. с.)

Сошествіє сьв. Духа. 10. мая, ц. (23. мая н. с.)

II. Пости.

1. В Навечеріє Богоявленя 5 січня ц. (18. січня н. с.)
2. Великий Піст від 2. лютого, ц. (15. лютого, н. с.) до 21. марта ц. (3. цьвітня н. с.)
3. Петрівка 6 неділь від 18 (31. н. с.) мая до 28. червня ц. (11. липня н.с.)
4. Спасівка (піст до Успенія) від 1. (14. н. с.) серпня до 14 (27. н. с.) серпня.
5. В день Усїкновеня глави сьв. Йоана Хр. 29. серпня ц. (11. вересня, н. с.)
6. В день Воздвиженя Ч. Креста, 14 (27 н. с.) вересня.
7. Пилипівка 4 нед. 4 дні від 16 (29 н. с.) листопада до 24 (6 січня н. с.) грудня.
8. Середи і пятниції крім загальниць.

III. Загальниції.

1. Від Різдва до навечерія Богоявленя.
2. Від нед. о митари і фарисею до нед. о блуднім сині 11 (24 н. с.) січня до 18 (31. н. с.) січня.
3. Сьвітлий тиждень.
4. Від Сошествія сьв. Духа до нед. Всїх сьвятих.

IV. Часи заказані і осьвячені.

1. Всї середи і пятниції.
2. Від початку Пилипівки до Богоявленя включно, від 16 (29. н. с.) листопада до 6 (19 н. с.) січня.
3. Від сиропустного понед. до сьвітлої суботи включно, від 26 січня ц. (8. лютого н. с.) до 28. марта ц. (10. цьвітня н. с.)
4. Петрівка від 18 (31 н. с.) мая до 28 червня ц. (11 липня н. с.)
5. Спасівка (піст успеньский) від 1 (14 н. с.) серпня до 14 (27 н. с.) серпня.
6. День Усїкновеня глави Йоана Хр. 29 серпня ц. (11. вересня н. с.)
7. День Воздвиженя Ч. Креста 14. (27 н. с.) вересня.

Про ріжницю межи календарем юліяньским і григоріяньским.

У нас зовуть календар юліяньский руським, а григоріяньский польським. Але календар не видумали нї Русини, нї Поляки, длятого нема нї руського, нї польського календаря, а кождому вільно уживати такого, який йому подобає ся, проте нема що спорити о календарях. Кажуть, що Хінцї найперші видумали календар, бо вже в р. 2697 перед Хр. його мали, а дивне і те, що в їх календари призначає ся семий день до роздумуваня над собою самим.

Халдейцї мали вже календар ще перед р. 2200 перед Хр., а рік числив ся у них мало що не так само, як і у нас. Як уладжено христіяньский календар побачимо.

Час від одного весняного рівноденьства (21. л. марта) до другого називаємо сонїчним роком і він має 365 днїв, 5 год. 48 мін. і 46 сек. Але такий рік, недогідний до численя, то длятого Юлій Цезар наказав 47. р. перед Хр., щоби ті години через чотири роки счисляти в один день і той день додавати в четвертім роцї в лютім. В наслїдок того юліяньский календар мав через три роки кругло 365 днїв, а четвертий рік переступав о оден день і мав 366 днїв. В той спосіб настав переступний рік. Юлій Цезар постановив також, що треба рік зачинати від 1.січ. а що деякі місяцї мають мати по 30 а деякі 31 днїв. Юлій Цезар став ся отже основателем т. зв. юліяньского календаря, котрий опісля і христіяни приймили. Але рік юліяньский був від сонїчного о 11 мін. 14 сек. довший, проте сонїчний доходить вже до кінця, а юліяньский опізняє ся о тих 11 мін. і 14 сек., а за папи Григорія XIII. в р. 1582 опізнив ся був юліяньский рік супроти сонїчного вже о 11 днїв. Длятого папа той постановив зрівнати юліяньский календар зі сонїчним і приказав пропустити в 1582 р. 10 днїв а числити зараз по четверзї дня 4. жовтня, в пятницю день 15. жовтня. Щоби опісля роки знов не наростали, не ставали довші від сонїчного, то він установив, що не лиш так само як пісдя юліяньского календаря, кождий четвертий рік має бути переступним, але також в четвертій сотцї лїт має бути сотний рік звичайним. Про те викинув він на 400 лїт 3 днї а то значить на один рік 10 мін. і 47 сек. О стілько рік григоріяньский став коротшим від юліяньского і має 365 днїв, 5 год., 49 мін. і 12 сек., але все ще 26 секунд від сонїчного довший, а се вже ріжниця така мала, що з неї аж за 3,300 лїт зробив би ся знов оден день. Так став папа Григорій XIII. основателем григоріяньского календаря, котрий мимо всего ще таки зовсїм недокладний. Нинї ріжниця поміж тими обома календарями виносить 13 днїв, длятого то всї народи, що придержують ся юліяньского календаря, радять над тим, як би то зрівнати вже раз оба календарі. Навіть в Росії много лїт тому заговорили таки на правду про зрівнанє обох календарів, а і тепер над тим застановляють ся.

Літопись всесьвітна.

	літ
Від сотвореня сьвіта	7423
" потопу сьвіта	4208
" заведеня календаря Юліянського (45. р. перед Хр.)	1960
" Різдва Христового	1915
" введеня магометанської релігії (622. р. по Хр.)	1293
" початку пановaня Дому Габсбургів в Австрії (1282)	633
" винайденя стрільного пороху (1300)	615
" винайденя штуки друкарської (1440)	475
" відкритя Америки (1492)	423
" реформації Лютра (1517)	398
" введеня тютюну до Европи (1570)	355
" заведеня календаря григоріянского	333
" привезеня картофель до Европи (1649)	266
" винайденя машини парової (1705)	209
" построєня першої желїзниці в Анґлії	85
" винайденя телеґрафу (1837)	78
" винайденя фотоґрафії (1838	77
" винайденя машини до шитя (1846)	69
" винайденя телєфону (1817)	38

Літопись українська.

Від заснованя руської держави (862)	1053
" введеня славянської азбуки сьв. Кирилом (862)	1053
" переводу сьв. Письма на славянський язик сьв. Кирилом і Методієм (862-885)	1029
" хрещеня князя Володимира Великого і Руси (988)	927
" списаня руського права в книзї "Руська Правда" за князя Ярослава Мудрого	887
" смерти князя Ярослава Мудрого і поділу Руси на удільні князївства	861
" заснованя галицького князївства Володимирком	775
" заснованя руського епископства в Галичи	770
" першого нападу Татарів на Русь і битви над рікою Калкою	691
" другого нападу Татарів на Русь	676
" заложеня міста Львова князем Данилом	660
" коронованя князя Данила на короля руського	660
" заснованя руської митрополії в Галичи	612
" завойованя Галицького князївства королем польським Казимиром Великим	575
" заснованя латинського архіепископства в Галичи	540
" злученя Ягайлом литовської	

Українські парохіяни в Монтреал зі зі своїм о. парохом.

Січень = January (МАЄ 31 ДНІВ)

н.с.	с. ст.	дні	Сьвята гр. кат.	Сьвята рим. кат.
1	19	П.	**Груденъ.** Боніф.	**Новий Рік 1915.**
2	20	С.	Ігнатія	Макарія
Н. 30. по Сош. Н. перед Рожд. Н. сьв. Отець. Предпр. Гл. 5. Єв. утр. 8.				
3	21	Н.	Сьв. муч. Юліяни	Ґеновефи
4	**22**	**П.**	Сьв. вел. Анастазії	Тита
5	23	В.	Сьв. 10 м. в Криті	Емілія
6	24	С.	Нав. Р. Пр. м. Евг.	**Трох Королів**
7	25	Ч.	**Різдво Ісуса Хр.**	Лукіяна
8	26	П.	**Соб. Пр. Д. Марії**	Северина
9	27	С.	**Сьв. Стефана**	Мартияни
Н. 31. по Сош. Н. по Рожд. Н. сьв. Богоотець. Гл. 6. Єв. утр. 9.				
10	28	Н.	2,000 м. в Ником.	Павла пуст.
11	29	П.	14,000 дітий уб.	Гіґінія
12	30	В.	Сьв. муч. Анизиї	Гонорати
13	31	С.	Отд. Рожд. Мел.	Ілярія
14	1	Ч.	**Січ. Н. Р. сьв. Вас.**	Фелікса
15	2	П.	Пр. Б. Сильвестра	Мавра еп.
16	3	С.	Суб. п. Пр. Малах.	Марцеля
Н. перед Просьвіщенєм Гл. 7. Єв. утр. 10.				
17	4	Н.	Сьв. 70 апостолів	Антонія пад.
18	5	П.	Навечеріє Богояв.	Приски
19	6	В.	**Богояв. (Йордан)**	Фердинанда
20	7	С.	Соб. сьв. Івана Кр.	Фабіяна
21	8	Ч.	Георгія преп. Ем.	Агнішки
22	9	П.	Полієвкта	Вінкентія
23	10	С.	Суб. по Пр. Григ.	Обр. Пр. Д. М.
Н. по Просьвіщеню і о Митари і Фарисею. Гл. 8. Єв. утр. 11.				
24	11	Н.	† Теодозія преп.	Тимотея
25	12	П.	Татіяни м. Евпрак.	Навер. Павла
26	13	В.	Єрмила і Стратон.	Полікарпа
27	14	С.	Отд. Б.С.О. (Заг.)	Івана Хризос.
28	15	Ч.	Павла Тівейск. пр.	Кароля Вел.
29	16	П.	Покл. вер. с. Пет.	Франца Сал.
30	17	С.	Антонія	Мартини
Н. о блуднім сині. Гл. 1. Єв. утр. 1.				
31	18	Н.	Атаназия і Кирила	Петра з Нолї

Тріщи не тріщи — вже минули Водохрещи.
Дми не дми — не до Різдва йде а до Великодня.

Зміни місяця.

Повня 1. січня
Пос. чверть 8. січня
Нів 15. січня
Перша чверть 23. січня.
Повня 31. січня

Схід і захід сонця.

	Схід	Захід
Січ. 1.	8.08	— 4.02
" 5.	8.07	— 4.03
" 10.	8.05	— 4.10
" 15.	8.02	— 4.17
" 20.	7.57	— 4.25
" 25.	7.52	— 4.33
" 31.	7.44	— 4.44

Предсказаня погоди.

Від 1. до 6. заверуха і вітер. Відтак ясно і мороз. Коло 15-го пускає мороз і перепадає сніг. Від 15. до 25. зміна, при кінци вітер і сильний мороз.

Взагалї цілий січень — студений і зі снігом.

Принц Валїї, анґлїйський наслїдник трону.

На образку схована єго мати, анґлїйська королева і анґлїйський студент. Ану пошукайте за ними.

МІСЦЕ НА ЗАПИСКИ.

....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....
....

Лютий = February (МАЄ 28 ДНІВ)

н.с.	с. ст.	дні	Сьвята гр. кат.	Сьвята рим. кат.
1	19	П.	Січ. П. Макарія Е.	Ігнатія еп.
2	20	В.	† Евтимія Вел. пр.	**Мариї Громніч.**
3	21	С.	Максима і Неофит.	Блажея еп.
4	22	Ч.	Тимотея і Анастаз.	Вероники діви
5	23	П.	Климента сьвщмч.	Агафії діви
6	24	С.	Ксені (Сб. задуш.)	Дороти д. і мч.
Н. Мясопустна Гл. 2. Єв. утр. 2. † Григ. Богослов.				
7	25	Н.	Григорія Богосл.	Ром. (Н. мяс.)
8	26	П.	Ксенофонта п.	Івана з Мальти
9	27	В.	† Пер. мош. Ів. З.	Апольонії діви
10	28	С.	Преп. Ефрема Сир.	Схолястики
11	29	Ч.	Пер. м. Ігнатія Б.	Лукия еп.
12	30	П.	**Трех Сьвятител.**	Ґавдентия муч.
13	31	С.	Кира і Ів. (с. сир.)	Мария муч.
Н. Сиропустна Гл. 3. Єв. утр. 3.				
14	1	Н.	**Лютий.** Трифона,	Валєнтия мч.
15	2	П.	**Стрітенє Гос.** |піст|	Фавстина (Зап.)
16	3	В.	Симеона і Анни	Юліяна і Канут
17	4	С.	Ізидора Препод.	Ал. і К. (Поп.)
18	5	Ч.	Агафії муч.	Симеона і Конс.
19	6	П.	Вукола еп.	Конрада іспов.
20	7	С.	Партен. (отд Стр.)	Леона і Никиф.
Н. Перша посту Гл. 4. Єв. утр. 4.				
21	8	Н.	Теодора	Елєон. (1. пос.)
22	9	П.	Никифора	Сьв. Петра
23	10	В.	Харлам. і Порф.	Фульґентіяісп.
24	11	С.	Власія сьвщм.	Матея апост.
25	12	Ч.	Мелетія і Антон.	Зіґфрида
26	13	П.	Мартинияна преп.	Александра еп.
27	14	С.	Ав. і Кир. (суб. з.)	Анастазії діви
Н. Друга посту Гл. 5. Єв. утр. 5.				
28	15	Н.	Онисима і Пафнут.	Роман. (2. пос.)

На Стрітенє зима з літом стрічаєть ся.

Місяць лютий питає: чи вбутий?

О, той лютий остро кутий!

В лютім нераз літом пахне.

Зміни місяця.

Пос. чверть 2. лютого
Нів 14. лютого
Перша чверть 22. лютого

Схід і захід сонця.

		Схід	Захід
Лют.	1.	7.42	4.46
"	5.	7.36	4.53
"	10.	7.27	5.02
"	15.	7.18	5.12
"	20.	7.08	5.21
"	25.	6.58	5.30
"	28.	6.52	5.35

Предсказаня погоди.

З початку місяця великий сніг з вітром; десь коло 6-го випогоджує ся але мороз тисне до 9. а потім зачинає пускати. Між 9. а 15. кождий день приносить зміни; то сніг упаде, то топить ся, часами груба мрака. Коло 17. знова сніг а потім ранками острий мороз; однак в день стає теплїйше; вечерами ожеледь. А при кінци місяця вітри зі снїгом.

Пересїчна погода в Лютім — то часті зміни і сніг

Цїсар Франц Йосиф I.

На образку сховані оден Серб і оден Австрієць.

Знайдіть їх.

МІСЦЕ НА ЗАПИСКИ.

МареVь = March (МАЄ 31 ДНІВ)

н.с.	с. ст.	дні	Сьвята гр. кат.	Сьвята рим. кат.
1	16	П.	**Лютий.** Памфіла	Альбіна Еп.
2	17	В.	Теодора Тирона	Симпліція
3	18	С.	Льва папи рим.	Кунеґунди
4	19	Ч.	Архипа апост.	Казимира
•5	20	П.	Льва еп. Катаньс.	Фридриха
6	21	С.	Ев. і Тим. (суб.з.)	Коляти діви
Н. Трета посту. Крестопоклонна Гл. 6. Єв. утр. 6.				
7	22	Н.	Петра і Анастазія	Н. 3. посту
8	23	П.	Поликарпа	Яна Божого
9	24	В.	† Обр. гол. Ів. Кр.	Франціїшки
10	25	С.	Тарасия арх. Кон.	40 мучеників
11	26	Ч.	Порфірія пр. арх.	Катарини
•12	27	П.	Прокопия Декап.	Григорія
13	28	С.	Власия (суб. зад.)	Никифора
Н. Четверта посту. Гл. 7. Єв. утр. 7.				
14	1	Н.	**Март.** Евдокії пр.	Мат. (4. пост.)
15	2	П.	Теодота	Ізабелї
16	3	В.	Евтропія і проч. м.	Любина
17	4	С.	Герасима і Павла	Ґертруди
18	5	Ч.	Конона м. (Покл.)	Кирила, Едв.
•19	6	П.	•42 муч. в Аморії	Йосиф. обруч.
20	7	С.	Василия (суб. ак.)	Йоахіма
Н. Пята посту. Гл. 8 Єв. утр. 8.				
21	8	Н.	•Теофилякта преп.	Н. 5. посту
22	9	П.	† 40 муч. в Севаст.	Катерини
23	10	В.	Кондрата і пр. муч.	Віктора
24	11	С.	Софонія патр. Єр.	Гавриіла
25	12	Ч.	Теофана ісп ов. пр.	**Благовіщене**
•26	13	П.	П. Мош. Никифора	Теодора
27	14	С.	Венедикта (С. Л.)	Руперта
Н. Цьвітна, Ваій.				
28	15	Н.	Агафія і 6 муч.	Сикс.пап. Н.пал.
29	16	П.	Савина	Евстазия
30	17	В.	Алексея чол. Бож.	Квірина
31	18	С.	Кирила Єрус. арх.	Корнилія

Ще покаже марець, що замерзне старець.

Місяць март з трояка ріг збиває.

На теплого Олексія щука - риба лїд хвостом розбиває.

Зміни місяця.

Повня 1. марта
Пос. чверть 8. марта
Нів 15. марта
Перша чверть 23. марта
Повня 31. марта

Схід і захід сонця.

	Схід	Захід
Март. 1.	6.49	5.37
„ 5.	6.41	5.44
„ 10.	6.30	5.52
„ 15.	6.19	6.01
„ 20.	6.07	6.09
„ 25.	5.56	6.18
„ 31.	5.42	6.28

Предсказаня погоди.

Місяць Марець зачинає ся лагідними і ясними днями і хотяй вечерами і ранками здорові морози — днї як на Марець досить теплі. З половиною місяця десь коло 13. починають ся острі і сухі вітри, часом зі снїгом, а при кінці місяця між 25. а 31. часті зміни: то снїговиця, то також дощ, котрий спричиняє ожеледи.

Взагалї Марець досить теплий.

Ґарна доня німецького цісаря, принцесса Вікторія Люіза, в жовнірськім уніформі.

На образку схована дівчина і офіцир. Пошукайте за ними.

МІСЦЕ НА ЗАПИСКИ.

Цьвітень = April (МАЄ 30 ДНІВ)

н.с.	с. ст.	дні	Сьвята гр. кат.	Сьвята рим. кат.
1	19	Ч.	март. Х. і Д. (В. ч).	Гугона еп.
2	•20	П.	**Велика пятниця**	Франца **Вел. П.**
3	21	С.	Якова пр. (В. суб.)	Рихарда
			Н. Воскресенє Гдне. Пасха.	
4	22	Н.	**Воскресенє Гос.**	**Воскресенє Гос.**
5	23	П.	**Сьвітлий понед.**	**Сьвітлий понед.**
6	24	В.	**Сьвітлий второк**	Келестина
7	25	С.	**Благовіщ. П. Д. М.**	Епіфанія еп.
8	26	Ч.	Соб. Арх. Гавриіла	Дионізія еп.
9	•27	П.	Матрони Сол. пр.	Мариі
10	28	С.	Іляріона преп.	Езекіїла
			Н. Томина Антіпасхи.	
11	29	Н.	Марка еп.	Н. Антіпас. б.
12	30	П.	Івана ліст.	Юлія
13	31	В.	Ипатія еп. чудотв.	Юстина
14	1	С.	**Цьвітень.** Мариі ег.	Тибурция
15	2	Ч.	Тита пр. і Амф.	Анастазиі
16	•3	П.	Никити і Т.	Лямберта
17	4	С.	Йосифа	Рудольфа
			Н. Мироносиць.	
18	5	Н.	Теодула	Апол. 2 Н. п. п.
19	6	П.	Евстахія еп.	Юрія еп.
20	7	В.	Георгія еп.	Віктора
21	8	С.	Іридіона ап.	Анзельма
22	9	Ч.	Евстихія муч.	Кая і Сотера
23	•10	П.	Терентия муч.	Войтїха
24	11	С.	Антипи сьвщмч.	Георгія мч.
			Н. о Розслабленнім.	
25	12	Н.	Василия еп. преп.	Мар. е. 3. Н. п. п.
26	13	П.	Артемона Томи	Клита
27	14	В.	Мартина папи р.	Анастазия
28	15	С.	Аристарха преп.	Віталія
29	16	Ч.	Агафії Ірини муч.	Петра муч.
30	17	П.	Симеона, Акакия	Катарини

Як на Мартина погода, — буде добре і на людий і на врожай.

Зміни місяця.

Пос. чверть 6. цьвітня
Нів 14. цьвітня
Перша чверть 22. цьвітня
Повня 29. цьвітня

Схід і захід сонця.

	Схід	Захід
Цьв. 1.	5.40	6.30
" 5.	5.31	6.36
" 10.	5.20	6.45
" 15.	5.09	6.53
" 20.	4.58	7.01
" 25.	4.48	7.10
" 30.	4.38	7.18

Предсказаня погоди.

Між 1. а 6 цьвітня дощ зі снїгом, відлиги; пізнїйше випогоджуєсь і хоть ясно на дворі то досить холодно а коло 10 добрий мороз. Між 10. а 16. часті зміни; переважає тепло. Десь коло 20. гремить; паде дощ і хмарно до 26. Вкінци красна погода.

Як на Цьвітень — то досить тепла і дощу.

Російський салдат.

На образку схована дївчина і мала дитина. Ану пошукайте за ними.

МІСЦЕ НА ЗАПИСКИ.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Май = May (МАЄ 31 ДНІВ)

н.с.	с. ст.	дні	Сьвята гр. кат.	Сьвята рим. кат.
1	18	С.	**Цьвіт.** Івана преп.	Филипа
Н. о Самарянці.				
2	19	Н.	Івана ветхої лаври	Атан. (4. по п.)
3	20	П.	Теодора трих.	Обріт. ч. Хр.
4	21	В.	Януарія і пр. сьвщ.	Фльорихна муч.
5	22	С.	Теодора отд. преп.	Пія папи рим.
6	23	Ч.	† Георгія (на нед.)	Івана в Олію
7	24	П.	Сави страт. мч.	Доміцелї
8	25	С.	† Марка Ап. і Єв.	Станїслава еп.
Н. о Слїпородженім.				
9	26	Н.	Василия сьвщмч.	Гр. Бог. 5 по п.
10	27	П.	Симеона ап.	Ізидора
11	28	В.	Максима і Язона а.	Беатрикси
12	29	С.	9 муч. в Кизиці	Панкратія
13	30	Ч.	**Воз. Г.** † Якова	**Вознесене Гос.**
14	1	П.	**Май.** Єремії пр.	Бонифатія
15	2	С.	Атаназия вел. пат.	Софії і єї 3 доч.
Н. сьв. Отець. † Преп. Теодозия Печ.				
16	3	Н.	† Теодозия печер.	Івана Непом.
17	4	П.	Пелагії Пр. М.	Пасхалія
18	5	В.	Ірини муч.	Фелікса
19	6	С.	Йова і Варвара	Келестина
20	7	Ч.	Память св. Креста	Бернарда
21	8	П	† Ів. Бог. отд. Воз.	Константина
22	9	С.	Ісаї П. (сб. задуш.)	Юлїї Діви
Н. Сошествія Сьв. Духа.				
23	10	Н.	**Зелені Сьвята**	**Зелені Сьвята**
24	11	П.	**Прсьв. Тройцї**	Пон. Зел. Св. Й.
25	12	В.	Симеона Еп. і Гер.	Урбана п.
26	13	С.	Глікерії (загал.)	Филиппа Нер.
27	14	Ч.	Ісидора муч.	Івана папи р.
28	15	П.	Пахомія вел.	Германа і Більг.
29	16	С.	Теодора осьвщ. пр.	Максиміліяна
Н. 1. по Сош. Всїх Сьвятих. Гл. 8. Єв. утр. 1.				
30	17	Н.	Андроніка апост.	Н. Т. 1. п. З. С.
31	18	П	Теод. Ю. (піст П.)	Петронелї

Коли прийде май, то за себе дбай.

Май холодний — рік хлїбородний.

Зміни місяця.

Посл. чверть 6. мая
Нів 14 мая
Перша чверть 22. мая
Повня 28 мая

Схід і захід сонця.

	Схід		Захід
Мая 1.	4.36	—	7.19
" 5.	4.29	—	7.26
" 15.	4.12	—	7.42
" 20.	4.05	—	7.49
" 25.	3.59	—	7.56
" 30.	3.53	—	8.02

Предсказаня погоди.

В перших днях мая хмарно, вечерами досить холодно; коло 8-го випогоджуєть ся, але воздух вогкий так, що від 10. до 12. падає дощ, гремить а до 15-го холодно. Від половини місяця тепло і красно; часом навіть досить горячо. Коло 20.або22. острий вітер з дощем; від часу до часу громи. Після 25 погода; коло 28 збирають ся снігові хмари а ночами приморозки.

Погода в маю дуже змінна. Переважають дощі.

Цїсар Вільгельм і ґенерал Мольтке надзорують атак нїмецьких військ.

На образку є сховані Анґлїєць і нїмецький жовнїр. Ану знайдіть їх.

МІСЦЕ НА ЗАПИСКИ.

Червень = June (МАЄ 30 ДНІВ)

н.с.	с. ст.	дні	Сьвята гр. кат.	Сьвята рим. кат.
1	19	В.	Маи. Партикія свщ	П. З. Сьв.
2	20	С.	Талалея мч.	Еразма мч.
3	21	Ч.	† Кон. і Єл. Пр. Ев.	**Боже Тіло**
4	22	П.	Василиска мч.	Квірина
5	23	С.	Михайла еп.	Боніфатія
Н. 2. по Сош. Празник Евхар. Гл. 1. Єв. утр. 2.				
6	24	Н.	Симеона С.	Нор. (2. пос. з.)
7	25	П.	† 3. обр. Гл. Ів. Хр.	Теодота
8	26	В.	Карпа ап.	Медарда
9	27	С.	Терапонта свщмч.	Фелицияна
10	28	Ч.	Никити пр. О. Ев.	Віктора
11	29	П.	.Теод. Праз. Н.С.Хр	Варнави
12	30	С.	Ісаака Сostр. Б.	Онуфрія
Н. 3. по Сош. Празник Н. Серця Хр. Гл. 2. Єв. утр. 3.				
13	31	Н	Єрмія і Єрмея мч.	Антон. (3. п. з.)
14	1	П	**Черв.** Юстина	Вас. вел.
15	2	В	Никифора	Віта і Мод.
16	3	С	Лукиліяна муч.	Франца
17	4	Ч.	Митрофана арт.	Адольфа
18	5	П	Доротея	Марка
19	6	С	Висариона преп.	Ґервазия
Н. 4. по Сош. Гл. 3. Єв. утр. 4.				
20	7	Н.	.Теодота сьвщмч.	Сильв. (4 п. З.)
21	8	П.	Теодора Стр.	Альойзия
22	9	В.	Кирила архиеп.	Павлина
23	10	С.	Тимотея свщмч.	Зенона
24	11	Ч.	† Вартолом. і Вар.	Івана Крест.
25	12	П.	Онуфрия	Проспера
26	13	С.	Акиліни	Івана
Н. 5. по Сош. Гл. 4. Єв. утр. 5.				
27	14	Н.	.Єлисея і Методия	Волод. (5 п. З.)
28	15	П.	.Амоса пр.	Льва п. р.
29	16	В.	Тихона еп. чуд.	**Петра і Павла**
30	17	С.	Мануіла Сав. і пр.	Емілії

На Кирила літо починаєть ся, на Ілію кінчаєть ся.

Як літом пролежиш — в зимі з торбою побіжиш.

Передплачуйте "Новини" і читайте, єсли хочете знати, що діє ся в сьвіті.

Зміни місяця.

Посл. чверть 4. червня
Нів 12. червня
Перша чверть 20 червня.
Повня 27. черв.

Схід і захід сонця.

Черв. 1. 3.25 — 8.04
" 5. 3.49 — 8.08
" 10. 3.46 — 8.13
" 15. 3.45 — 8.16
" 20. 3.44 — 8.18
" 25. 3.45 — 8.19
" 30. 3.48 — 8.19

Предсказаня погоди.

До пятого червня красна погода і тепло. Відтак хмарно і холоднїє; коло 8. дощ і вітер; другий і третий тиждень місяця красний і горячий; часами малий, теплий дощ; від 25 до кінця часті зміни; то дощ з громами то погода але більше похмурних днів. Доперва 29 і 30-того ясно і горячо.

Цілий місяць красний, досить дощу.

Французький інфантерист в окопах.

На образку схований другий француський інфантерист і німецький офіцир. Ану найдіть їх.

МІСЦЕ НА ЗАПИСКИ.

Липень = July (МАЄ 31 ДНІВ)

н.с.	с. ст.	дні	Сьвята гр. кат.	Сьвята рим. кат.
1	18	Ч.	Черв. Леонтия м.	Теобальда
2	19	П.	† Юди і Зосима	Пос. Пр. Д. М.
3	20	С.	Методия свщмч.	Геліодора і Ант.
			Н. 6. по Сош. Гл. 5. Єв. утр. 6.	
4	21	Н.	Ііляна Парсийс. м.	Флявіяна (6 п.З.)
5	22	П.	Евсенія свщм.	Івана і Павла
6	23	В.	Агриміни муч.	Ісаі прор.
7	24	С.	**Рождест. Івана Кр.**	Івана і Пул.
8	25	Ч.	Февроніі препмч.	Єлисавети
9	26	П.	Давида преп.	Кирила еп.
10	27	С.	Самсона преп.	Амалії і 7 бр.
			Н. 7. по Сош. Гл. 6. Єв. утр. 7.	
11	28	Н.	Пер. м. Кира і Ів.	Пія (7 п. З.)
12	29	П.	**Петра і Павла ап.**	Івана
13	30	В.	† Собор. 12 апос.	Марґарети д.
14	1	С.	**Липень.** Косм. і Д.	Бонавентури
15	2	Ч.	† Пол. Ризи П.Д.М.	Розісланє Ап.
16	2	П.	Якинта і Апостол.	Пр. Д. Мариі
17	4	С.	Андрея кр. і Мар.	Алексея
			Н. 8. по Сош. Гл. 7. Єв. утр. 8. † Кирила і Методія.	
18	5	Н.	† Кирил. і Мет. ап.	Симеона (8 п.З.)
19	6	П.	† Атаназія ат.	Вінкентія з п.
20	7	В.	Томи і Акакия пр.	Ілиі прор.
21	8	С.	Прокопія велмч.	Праксeди
22	9	Ч.	Панкратія свщм.	Мариі Магдал.
23	10	П.	† Антонія печерс.	Аполінарія
24	11	С.	Евфиміі м. і Ол.	Христини д.
			Н. 9. по Сош. Гл. 8. Єв. утр. 9.	
25	12	Н.	Прокла і Ілярія	Якова (9 п. З)
26	13	П.	Собор Арх. Гавр.	Усп. сьв. Ан.
27	14	В.	Акили і Онисима	Наталіі д.
28	15	С.	† Володимира рав.	Іннокентия
29	16	Ч.	Атиногена свщм.	Марти діви
30	17	П.	Марини вмч.	Альдони
31	18	С.	Якинта і Еміліяна	Ігнатія Льойл.

Борис тай Гліб — поспів хліб.
Які гриби — такі хліби.

Ширіть "Новини" між приятелями єсли желаєте їм добра.

Зміни місяця.

Посл. чверть 4. липня
Нів 12. липня.
Перша чверть 19. липня
Повня 26. липня

Схід і захід сонця.

	Схід	Захід
Лип. 1.	3.48	10.43
" 5.	3.51	8.17
" 10.	3.56	8.14
" 15.	4.01	8.10
" 20.	4.07	8.05
" 25.	4.13	7.58
" 31.	4.22	7.49

Предсказаня погоди.

Початок місяця горячий; коло 4. хмарить ся, буря з громами; прояснює ся, але коло 7-го знова легкий дощ; вечері хмарні. До 15 перепадають часті дощі, позатим погода і тепло. На третий тиждень літні спеки. При кінци хмарно. 29 парно а по полудни і 30. цілий день дощ.

В липни досить дощів а позатим спеки.

Російський козак.

На образку сховані австрійський жовнїр і російський салдат. Пошукайте за ними.

МІСЦЕ НА ЗАПИСКИ.

Серпень - August (МАЄ 31 ДНІВ)

н.с.	с. ст.	дні	Сьвята гр. кат.	Сьвята рим. кат.
Н. 10. по Сош. П. Сьв. Отець 6-ти Соб. Гл. 1. Єв. утр. 10.				
1	19	Н.	Липень. Маркини	Петра (10 п. З.)
2	20	П.	†Ілії пр. (на нед.)	Альфонса
3	21	В.	Симеона і Ів. пр.	Знайд. сь. Стеф.
4	22	С.	Марії Магдалини	Домініка
5	23	Ч.	Трофима і Теоф.	Пр. Д. Марії С.
6	24	П.	† Бориса і Гліба	Преоб. Госп.
7	25	С.	† Успеніє св. Анни	Каєтана і пр.
Н. 11. по Сош. Гл. 2. Єв. утр. 11.				
8	26	Н.	Єрмолая свщмч.	Кир. (11 п. З.)
9	27	П.	† Пантелеймона	Романа
10	28	В.	Прохора і пр. ап.	Лаврентия мч.
11	29	С.	Калиніка муч.	Сузанни мч.
12	30	Ч.	Сили і Силуана ап	Кляри Діви
13	31	П.	Евдокима П. П. Ч.	Іполіта
14	1	С.	**Серп.** (Піст Усп.)	Евзебія ісп.
Н. 12. по Сош. Гл. 3. Єв. утр. 1.				
15	2	Н.	Пер. мощ. св. Ст.	**Успенє Пр. Д.**
16	3	П.	Ісаака Дальмата	Роха
17	4	В.	Сімох молод. в Е.	Лібераґа авп.
18	5	С.	Евсиґнія Пред. П.	Аґапи і Єлени
19	6	Ч.	**Переображенє Г.**	Беніґни і Юлія
20	7	П.	Домелия преп.	Бернарда
21	8	С.	Еміліяна еп.	Кирияка і Івана
Н. 13. по Сош. Гл. 4. Єв. утр. 2. † Ап. Матея.				
22	9	Н.	† Матея апост.	Тим. (13 п. З.)
23	10	П	Лаврентия архд.	Филипа
24	11	В.	Евпла муч. архд.	Вартоломея ап.
25	12	С.	Фотия і Аникити	Людвика кор.
26	13	Ч.	Макс. ісп. От. Пр.	Зефірина і Рож.
27	14	П.	Михея. Пред. Ус.	Йосифа К.
28	15	С.	**Успенє Пр. М.**	Авґустина еп.
Н. 14. по Сош. Гл. 5. Єв. утр. 3.				
29	16	Н.	Пер. нерук. Об. Г.	Усік. (14 п. З.)
30	17	П.	Мирона	Рожи з Ліми
31	18	В.	Фльора і Лавра	Раймунда мч.

Прийде Ілля — наробить ся у полї гнилля.
Прийде Спас — бери рукавички про запас.

Не Українець той, хто не передплачує "Новин".

Зміни місяця.

Посл. чверть 2. серпня
Нів 10. серпня
Перша чверть 18. серпня
Повня 24. серпня

Схід і захід сонця.

	Схід	Захід
Серп. 1.	4.23	7.48
" 5.	4.30	7.41
" 10.	4.45	7.23
" 15.	4.53	8.13
" 20.	5.01	7.08
" 25.	5.06	7.03
" 31.	5.11	6.49

Предсказаня погоди.

До 6-го випогоджує ся так, що цілий перший тиждень серпня дуже горячий; від 8 до 15 густо громовиці, сильні вітри і ранки холодні. Заходять часті зміни, однак коло 22, вже красна погода а навіть горячо. При кінци місяця хмармо .

Загально серпень горячий.

Німецька Велика Княгиня Мекленбурґ-Шверін в військовім мундурі.

Знайдіть німецького жовніра і "цивіля", що сховані на сім образку.

МІСЦЕ НА ЗАПИСКИ.

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

Вересень - September (МАЄ 30 ДНІВ)

н.с.	с. ст.	дні	Сьвята гр. кат.	Сьвята рим. кат.
1	19	С.	**Серпень.** Андрея	Іди, Еґідія
2	20	Ч.	Самуіла прор.	Стефана кор. у.
3	21	П.	Татедея ап.	Бронїслава
4	22	С.	Аґатоніка	Розалії діви
Н. 15. по Сош. Гл. 6. Єв. утр. 4.				
5	23	Н.	Лупа (отд. усп.)	Вікт. (15 п. З.)
6	24	П.	Евтиха муч.	Захарії преп.
7	25	В.	Вартоломея і Тит.	Реґіни муч.
8	26	С.	Адріяна і Наталії	**Рожд. Пр. Д. М.**
9	27	Ч.	Пімена преп.	Северина і Ґорґ.
10	28	П.	Авґуст. і Мойсея	Николая
11	29	С.	† Ус. гл. Ів. Кр.	Прота і Якова
Н. 16. по Сош. Гл. 7. Єв. утр. 5.				
12	30	Н.	Александра, Пав.	Ґвід. (16 п. З.)
13	31	П.	† Полож. П. Д.	Товії
14	1	В.	**Вересень.** † Сим.	Воздвиж. Ч. Кр.
15	2	С.	Маманта і Івана	Нікодема муч.
16	3	Ч.	Антима і Теокт.	Корнилія
17	4	П.	Вавили і Мойсея	Знак Франц.
18	5	С.	Захарії і Єлисав.	Томи і Йосифа
Н. 17. по Сош. Гл. 8. Єв. утр. 6.				
19	6	Н.	Чудо Арх. Михаіл.	Ян. (17 п. З.)
20	7	П.	Созонта Предпр.	Евстахія
21	8	В.	**Рожд. Пр. Д. М.**	Матея еванг.
22	9	С.	Йоакима і Анни	Томи з Вілян
23	10	Ч.	Минодори, Нимф.	Теклї Діви
24	11	П.	Теодори препод.	Волод. і Рупер.
25	12	С.	Автон. (с. пер. В.)	Клеоф. муч.
Н. 18. по Сош. Гл. 1. Єв. утр. 7. Н. перед Воздв.				
26	13	Н.	Корнилія Пр. Воз.	Кипр. (18 п. З.)
27	14	П.	**Воздвижене Ч. Кр.**	Косми і Даміян.
28	15	В.	Никити вмч.	Вячеслава муч.
29	16	С.	Евфимії вмч.	**Михаіла Арх.**
30	17	Ч.	Софії, Віри, Н., Л.	Єроніма діяк.

В осени й горобець богатий.
Посієш в погоду — більше приплоду.

"Новин" на кредит не дається ся! Платіть точно передплату а "Новини" стануть першим дневником в Канаді.

Зміни місяця.

Посл. чверть 1. вересня
Нів 9. вересня
Перша чверть 16. вересня
Повня 23. вересня

Схід і захід сонця.

	Схід	Захід
Вер. 1.	5.12 —	6.44
" 5.	5.19 —	6.38
" 10.	5.27 —	6.27
" 15.	5.38 —	6.16
" 20.	5.43 —	6.04
" 25.	5.50 —	5.53
" 30.	5.59 —	5.41

Предсказаня погоди.

З початку місяця красно; тепло. Між 4 а 6 вітер а відтак навіть буря з громами. Коло 8 випогоджуесь і стала погода держить ся аж до 12. Відтак наступає зміна, холодно і понуро а 16 дощ, котрий переходить місцями в зливу з громами. В третім тижни місяця загально красна погода. Вечері парні, ранки холодні. Конець місяця понурий і холодний.

Вересень досить теплий але і дощу не брак.

Бельґійський інфантерист шукає ворога.

На образку схований німецький жовнїр і "цивіль". Ану чи знайдете їх?

МІСЦЕ НА ЗАПИСКИ.

Жовтень - October (МАЄ 31 ДНІВ)

н.с.	с. ст.	дні	Сьвята гр. кат.	Сьвята рим. кат.
1	18	П.	Верес. Евменія еп.	Ремиґія
2	19	С.	Троф. (суб. п. В.)	Ангела ст. Лео.
Н. 19. по Сош. Гл. 2. Єв. утр. 8. Н. по Воздв.				
3	20	Н.	Евстахія	Канд. (19 п. З.)
4	21	П.	Кондр. (отд. Взд.)	Франца з А.
5	22	В.	Фоки свщмч.	Флявії
6	23	С.	Зач. св. Івана Кр.	Брунона мч.
7	24	Ч.	Теклї первм.	Юстини діви
8	25	П.	Евфрозії преп.	Бриґіди
9	26	С.	† Ів. Бог. (на Н.)	Дионізия еп.
Н. 20. по Сош. Гл. 3. Єв. утр. 9.				
10	27	Н.	Калистрата мч.	Фран. (20 п. З.)
11	28	П.	Харитона прд.	Плакида
12	29	В.	Кирияка преп.	Максиміліяна
13	30	С.	Григорія свщмч.	Едварда
14	1	Ч.	Жовт. +П.П.Д.М.	Каликста п. р.
15	2	П.	Киприяна і Андр.	Ядвиги і Тер.
16	3	С.	Дионізія свщмч.	Ґаля і Флора
Н. 21. по Сош. Гл. 4. Єв. утр. 10.				
17	4	Н.	Єротея свщмч.	Марґ. (21 п. З.)
18	5	П.	Харитини мч.	Луки Єв.
19	6	В.	† Томи ап.	Петра
20	7	С.	Серґія і Вакх. мч.	Капра і Ірини
21	8	Ч.	Пелягії преп.	Уршулї муч.
22	9	П.	† Якова ап.	Кордулї муч.
23	10	С.	Евлямпія і Евл.	Івана Капістр.
Н. 22. по Сош. Гл. 5. Єв. утр. 11. сьв. Отець 2. Нік. Собора.				
24	11	Н.	Филипа діяк.	Раф. (22 п. З.)
25	12	П.	Прова, Андроніка	Хризанта
26	13	В.	Карпа ап.	Евариста
27	14	С.	Назарія і Параск.	Сабіни
28	15	Ч.	Лукияна пресв.	Симеона і Юди
29	16	П.	Лонгина сотн.	Евзевія еп.
30	17	С.	Озия і Андр.	Альфонса
Н. 23. по Сош. Гл. 6. Ев. утр. 1. † Ап. Луки.				
31	18	Н.	† Луки апост. і ев.	Марк. (23 п. З.)

Покрова всю землю листом покрила.

Сьвята Покровонько — покрий менї головоньку.

Зміни місяця.

Посл. чверть 1. жовтня
Нів 8. жовтня
Перша чверть 15. жовтня
Повня 23. жовтня
Послїд. чверть 31. жовтня

Схід і захід сонця.

	Схід	Захід
Жовт. 1.	6.00	5.39
" 5.	6.09	5.30
" 10.	6.15	5.19
" 15.	6.24	5.08
" 20.	6.32	4.57
" 25.	6.41	4.47
" 31.	6.51	4.35

Предсказаня погоди.

Через кілька днів на початку жовтня вітер, холод, через дрібонькі дощі вогкість. З початком другого тижня в місяци випогоджуе ся і хотяй похмурно але тепло. Доперва коло 15 гарна і стала погода. Відтак до 20 часті зміни з вітрами. Ночи на добре холодні; днї по 20-ім теплі а часом навіть горячі. При кінци місяця мрачно.

Загалом жовтень теплий.

Японський цїсар Йошигіто.

На образку схований жовнїр і Японець. Ану знайдїть їх.

МІСЦЕ НА ЗАПИСКИ.

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . .

Падолист - November (МАЄ 30 ДНІВ)

н.с.	с. ст.	дні	Сьвята гр. кат.	Сьвята рим. кат.
1	19	П.	**Жовт.** Йоіла пр.	**Всїх Сьвятих**
2	20	В.	Артемія вмч.	**День задуш.**
3	21	С.	Іляріона преп.	Губерта еп.
4	22	Ч.	Аверкія, 7 О. в Е.	Кароля Бор.
5	23	П.	† Якова апост.	Захарія і Єлиз.
6	24	С.	Арети муч.	Леонарда вел.
Н. 24. по Сош. Гл. 7. Єв. утр. 2.				
7	25	Н.	Маркияна і Мар.	Герк. (24 п. З.)
8	26	П.	**Димитрія вмч.**	Северина
9	27	В.	Нестора Мч.	Теодора муч.
10	28	С.	† Параскевії вмч.	Андрея
11	29	Ч.	Анастазії мч.	Мартина еп.
12	30	П.	Зиновія і Зиновії	Дидака
13	31	С.	Стахія Амп. Урв.	Мартина п. р.
Н. 25. по Сош. Гл. 8. Єв. утр. 3.				
14	1	Н.	**Падол.** Косми і Д.	Йос. (25 п. З.)
15	2	П.	Акиндина	Леопольда
16	3	В.	Акенсими Айтала	Едмунда еп.
17	4	С.	Йоанікія і Нік.	Григорія і С.
18	5	Ч.	Галактиона і Еп.	Романа і Одона
19	6	П.	Павла арх. Конст.	Єлисавети кор.
20	7	С.	Єрона і Лазаря	Фелїкса і Бол.
Н. 26. по Сош. Гл. 1. Єв. утр. 4. Архістр. Михаїла.				
21	8	Н.	**Михаїла Архистр.**	Вовед. П.Д.М.
22	9	П.	Онисифора Порф.	Киликії
23	10	В.	Ераста ап.	Климента п. р.
24	11	С.	Мини, Віктора і п.	Івана з Кр.
25	12	Ч.	†Йосаф. с.м. (н Н)	Катарини діви
26	13	П.	† Івана Златоуст.	Петра і Сил.
27	14	С.	† Филипа ап.П.п.	Валеріяна
Н. 27. по Сош. Гл. 2. Єв. утр. 5. + сьв. Йосафата (перен).				
28	15	Н.	Гурія і Самсон.	Руфина 1. Адв.
29	16	П.	† Мат.(Пилипівка)	Сатурна
30	17	В.	Григорія чуд.	Андрея ап.

В Пилипівку — день до обіда.

"Новини" заступають інтереси робочого народа отже і ваші. Ширіть їх отже від хати до хати.

Зміни місяця.

Нів 7. падол.
Перша чверть 13. падолиста
Повня 21 падол.
Посл. чверть 29. падолиста

Схід і захід сонця.

	Схід	Захід
Пад. 1.	6.53 —	4.33
" 5.	7.00 —	4.26
" 10.	7.09 —	4.18
" 15.	7.18 —	4.11
" 20.	7.27 —	4.04
" 25.	7.35 —	3.58
" 30.	7.42 —	3.54

Предсказаня погоди.

Зараз з початку мрачно, іней і приморозки. Коло 5. вітер з легоньким снїгом. До 8 перший снїжок топить ся; ожеледь; вітер; в північних околицях місцями снїг, декуди вітер теплїйший і дощ; від половини до 20 ясно і досить тепло але ночами температура значно обнижає ся; других два тижні зимні; снїгу досить.

Падолист виглядає як чисто зимовий місяць.

◈◈◈
◈◈◈

Французький драґон в передній сторожи.

На образку сховані французький і німецький жовнїр. Ану знайдіть їх!

◈◈◈
◈◈◈

МІСЦЕ НА ЗАПИСКИ.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Груденъ = December (МАЄ 31 ДНЇВ)

н.с.	с. ст.	днї	Сьвята гр. кат.	Сьвята рим. кат.
1	18	С.	**Падол.** Плят. і Р.	Елиґія
2	19	Ч.	Авдія і Варлаам.	Фабіяна д.
3	20	П.	Прокла і Григорія	Франц Ксав.
4	21	С.	**Вовед. Пр. Д. М.**	Варвари муч.
Н. 28. по Сош. Гл. 3. Єв. утр. 6.				
5	22	Н.	Филимона, Кикил.	Сави еп. (2 Адв)
6	23	П.	Амфіла і Григ.	Николая
7	24	В.	Катерини муч.	Амброзия еп.
8	25	С.	Кл. і Пет. (От. В.)	**Н. Зач. Пр. Д.М.**
9	26	Ч.	Алипія столп.	Валєрії і Леок.
10	27	П.	Якова муч.	Пр. Д.М.Л.
11	28	С.	Стефана преподм.	Дамазия п. р.
Н. 29. по Сош. Гл. 4. Єв. утр. 7.				
12	29	Н.	Парамона, Філум.	Синез. (3 Адв.)
13	30	П.	Андрея ап.	Лукії
14	1	В.	**Груденъ.** Наума	Спірідіона
15	2	С.	Авакума прор.	Евзевія еп.
16	3	Ч.	Софонія прор.	Аделяйди д.
17	4	П.	† Варвари муч.	Лазая і Олім.
18	5	С.	† Сави осьвщ.	Ґрацияна еп.
Н. 30. по Сош. Гл. 5. Єв. утр. 8.				**сьв. о. Николая.**
19	6	Н.	**Николая Чудотв.**	Фавста (4 Адв.)
20	7	П.	Амброзія еп.	Теофіля
21	8	В.	Натапія	Томи ап.
22	9	С.	**Зач. Преч. Д. М.**	Зенона
23	10	Ч.	Міни, Єрмоґена	Вікторії діви
24	11	П.	Даниіла столп.	Віґ. Адам і Е.
25	12	С.	Спиридіона преп.	**Рожд. І. Христа**
Н. Сьв. Праотець Гл. 6. Єв. утр. 9.				**Мч. Евстратія.**
26	13	Н.	† Евстрат. і Евген.	**Стефана пер.**
27	14	П.	Тирса, Левка, Філ.	Івана Єв.
28	15	В.	Елевтерія свщмч.	Дїтий уб. в В.
29	16	С.	Аггея прор.	Томи еп.
30	17	Ч.	Даниіла прор.	Давида Кор.
31	18	П.	Севастияна муч.	Сильвестра п.

На Введенє зима вводить ся.

Не повинно бути одної української хати, в котрій бракувалоби "Новин".
Два доляри на рік кождого стати.

Зміна місяця

Нів 6. грудня
Перша чверть 13. грудня
Повня 21. грудня
Посл. чверть 29. грудня

Схід і захід сонця.

	Схід	Захід
Гру. 1.	7.44	3.54
" 5.	7.49	3.51
" 10.	7.55	3.49
" 15.	8.00	3.49
" 20.	8.04	3.50
" 25.	8.07	3.53
" 31.	8.09	3.58

Предсказаня погоди.

В першім тижни місяця морозний вітер; днями потрохи пускає, під ніч ожеледь; мрачно; коло 8-го густий сніг; вітер; заметіль; від 10-го до 20 студінь з малими змінами; часом погідно часом сніг; конець місяця теплійший.

Груденъ загально дуже студений і много снігу.

Британська Імперія.

Простір Британської Імперії виносить около 13,663,000 кв. миль анґ., а населенє около 426,000,000. Поверхню суші земської кулї оцінюють на 55,500,000 кв. миль анґ., а цїле населенє землї на 1,623,000,000. З того виходило би, що Британська Імперія занимає близько одну четвертину суші, а понад одну четверту часть населеня землї. Всї державні доходи виносять понад £ 400,000,000. Довг Імперії виносить около 2,000,000,000, а цїлу торговлю оцінюють на £ 1,600,000,000.

КОНСТИТУЦІЯ І ПРАВЛІНЄ БРИТІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ.

Конституція: — Конституція, яка відповідно до застережень парляментарного акту з 1911. р., є неписаною, визнає деякі взнеслі принціпи включаючи безсторонну адмінїстрацію справедливости, заборону накладаня податків без волї народа і ограничену монархію. Монарх виконує свою власть виключно через мінїстерство, яке мусить опирати ся на більшости народної палати. Складові чинники британського правлїня можна коротко описати в слїдуючий спосіб:

1. Король.

Король має право спротивити ся актам ухваленим обома палатами парляменту, але в практицї се право майже не має значіня. Засадою конституції є, що "король не може зробити нічого злого" і очевидно, що на підставі сеї засади корони не можна позивати. Однак покривджена сторона може в дорозї петиції дістати відшкодованє. Коли в виконуваню акту парляменту уряд переступить своє право, можна домагати ся декляраціï права через позов внесений проти мінїстра справедливости.

2. Палата Лордів.

Палата Лордів складає ся з високої анґлїйської шляхти, вчасти дідичної, вчасти іменованої королем. Давнїйше Палата Лордів мала право змінити, або відкинути кождий акт ухвалений Народноою Палатою, однак се право Палати Лордів зістало значно ограничене парляментарним актом з 1911 року.

3. Народна Палата.

Народна Палата складає ся з 670 послів, вибираних народом і унїверситетами. Менше-більше одна шеста часть населеня Великої Британії має право виборчого голосу. Парлямент вибирає ся на пять лїт.

4. Мінїстерство.

До мінїстерства належать члени кабінету і певне число осіб, які не належать до кабінету. Мінїстрами є звичайно члени партії, яка має більшість в Народній Палатї.

5. Екзекутива.

Екзекутиву становить Король в Раді (Кінґ ін Кавнсил). В такий спосіб Король в Раді становить про мир і війну, видає чартери, надає шляхоцтво, почесні відзначеня, уряди і виконує справедливість. Мінїстри можуть бути увільнені з уряду кождої хвилї.

6. Оружна сила.

Оборону Імперії становить воєнна фльота і сухопутна армія. В фльотї і в армії служать лише добровольцї. Примусового асентирунку нема.

БРИТІЙСЬКІ КОЛЬОНІЇ.

Під кольонією розуміють Британцї всяку з королївських домінїй з виїмкою Злученого Королївства, островів Каналу, Острова Мен і Індийського цісарства.

До британських кольонїй належать: Ґібральтар, Лябуан, остров сьв. Єлени, Полуднево-африканські кольонії, Бечваналенд, Басутленд, і Зулюленд, британська Нова Ґвінея, Цейльон, Осторови Фальккленд, Фіджі, Ґамбія, остров св. Вінкентія, Сієра Леоне, Стрейтс Сетлментс і Трінідад; Баґама, Барбадос, Бермуда, британська Ґуяна, Ямайка, острови Лїввард, остров Маврикій, Мальта; Канада, Нова Фунляндія, Австралія, Нова Зеляндія і Полуднево-африканський Союз.

БРИТІЙСЬКИЙ ПРОТЕКТОРАТ.

Британська Центральна Африка, Британська Східна Африка, Уґанда і Нїґерія.

ПИТОМИЙ ТЯГАР

Алькоголь	0'79
Базальт	2'86
Вапняк	2'50
Вино, Бордо	0'99
Вода	1'—
Вуголь Велш	1'60
Глин	2'67
Глина	1'70
Горівка	0'84
Земля	1'60
Золото	19'32
Желїзо лите	7'20
Желїзо коване	7'79
Ірид	22'38
Крийда	1'80
Марґель	1'90
Молоко	1'03
Мосяж	8'00
Мрамор	2'70
Нафта	0'88
Олива	0'92
Олово	11'35
Плятина	21'45
Пісок річний	1'90
Пісок підземельний	1'80
Рінь	1'85
Срібло	10'51
Сталь	7'75
Цементовий камінь	2'00
Цинк	7'19

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ АМЕРИКИ.

Злучені держави Америки є федеральною републикою, що складає ся з 46 держав і одного федерального округа, з чотирох зорґанїзованих і двох незорґанїзованих територій. Ся обширна република занимає полудневу часть Північної Америки між океанами Атлянтійським і Тихим і лежить між 25ст. і 45ст. північ. шир. а 67ст. і 124ст. східної довжини. Поверхня виносить 3,622,933 анґ. кв. миль. Населенє держав і територий виносило в 1900. р. 76,356,000, а після послїдного спису себто після конскрипції з 1910. р. виносить 92,174,515, разом з всїма посїлостями 101,100,000. Найбільшою рікою Злучених Держав є Місісіпі, що перепливає майже цїлий край з півночи на південь і впадає до заливу Мексиканського. Найбільші притоки є Єлостон, Небраска, Арканзас, Огайо і Ред Рівер. Ріки, що впадають до Атлянтійського або Тихого океану є переважно малі. Важнїйші з них, що впливають до океану Атлянтійського є: Годсон, Делявейр, Суслегена, Потомак і Савана; Колюмбія, Сакраменто і Кольорадо впливають до Тихого океану. Кольорадо і Ріо Ґранде впадають до заливу Мексиканського. Поверхня русел рік представляє ся слїдуючо:

1.) рік, що впадають до океану Тихого 644,040 анґ. кв. миль.

2.) рік, що впадають до океану Атлянтійського 488,877 анґ. кв. миль.

3.) рік, що впадають до заливу Мексиканського 1,683,362 анґ. кв. миль.

Русла лише Місісіпі-Місурі мають 1,257,547 анґ. кв. миль.

З гір найважнїйші є гори Скалисті, що тягнуть ся вздовж західного побережа.

Береза, бук, клен, дуб, сосна, ялиця, берест, ясень і оріх ростуть в північній части, а пальма, тулїп. і кипарис в полудневій части Злучених Держав.

Злучені Держави є богаті в мінерали. Найбільше добувають желїза, олова, цинку, алюмінїюм, міди, срібла, золота, камяного вугля, нафти, соли, туркусів, сафірів, турмалїнів і ґранатів.

Нещастя мужів.

— Моя жінка постояла трохи при відчиненому вікнї і лїкар коштував мене 20 корон.

— Е, що то єще? Моя жінка постояла при вікнї ювілєра і се коштувало мене 200 корон.

Е хотїли би ви!...

Лїкар: — Що до лиха! Цїлої півгодини мучу ся, аж прію, коло вашого зуба і годї його вирвати....

Мужик: — Е хотїли би ви за одну хвилину заробити ринського! Нинї гріш дорогий! Помучте ся ще хоч з пів години.

БРИТІЙСЬКІ ДОМІНІЇ В ПІВНІЧНІЙ АМЕРИЦІ.

ДОМІНІЇ.	ПРОСТІР (в англ. милях.)	НАСЕЛЕНЄ.
Канада	3,730,000	7,151,869
Онтаріо	(в давних границях)	2,519,902
Квебек	347,000	2,000,697
Нова Шкотія	20,000	416,847
Новий Бронсвик	28,000	351,815
Остров Принца Едварда	2,000	97,722
Британська Колюмбія	390,000	362,768
Манїтоба	72,870	454,691
Алберта	253,000	372,919
Саскачеван	250,000	453,508
Юкон	200,000	цифра непевна.
Північно-західні Території	1,922,750	10,000
Нова Фунляндія	40,200	221,000
Бермуда	20	18,000
Британські Західні Індії	12,300	1,738,000
Разом	3,782,520	9,129,169.

Британські Домінії займають в північній Америці цїлу часть сего континенту, з винятком території Злучених Держав і Аляски і малих французьких островів Сен Пієр і Мішельон. Розтягають ся сі Домінії від північної границї Злучених Держав аж до північного Ледового океану. До них належать також найстарші британські Домінії Нова Фунляндія, Бермуда і британські західно-індійські острови.

КАНАДА.

Під фізичним зглядом можна подїлити Канаду на дві части, східну і західну. Границю між сими частями становить долина Червоної ріки (Ред Ривер). Східна часть обнимає три полоси, які між собою значно ріжнять ся: — 1.) Полуднево-східна полоса ограничена лїнією заливу ріки сьв. Лаврентія і самою рікою сьв. Лаврентія від острова Бел до Квебеку, а звідси лїнією, яка просто йде на полудне до озера Чамплейн. Ся полоса є горбовата, подекуди гориста і відзначає ся в богато місцях пасмами гарної землї, здібної під управу і на пасовиска. 2.) Полуднева і західна полоса представляє ся загально як широка рівна височина урожайної землї. З гідроґрафічного згляду визначає ся ся полоса низкою великих озер, яких поверхня виносить 150,000 кв. анґ. миль. 3.) Північна полоса обіймає близко дві треті цїлої домінії, зносить ся пересїчно 1,000 стіп понад поверхню моря і є випосажена в множество водних доріг. До сеї полоси належить велике Лаврентійське пасмо гір. До сеї полоси належать великі системи рік таких як Нелсон і Мекензі.

Західну часть Канади можна поді-

лити також на дві ріжні полоси:

Перша полоса розтягає ся від долини Червоної ріки аж до Скалистих гір. Межи 49 а 54 степенями ширини підносить ся вона трома терасами зі сходу на захід і творить великі західно-канадійські прериї, які підносять ся від 700 стіп в Манїтобі до 3,000 стіп в Алберті на пограничу Скалистих гір. На північ від 54. рівнобіжника починають ся лїсисті околиці. Друга полоса розтягає ся від східного підгіря Скалистих гір на захід аж до Тихого океану обнимаючи численні гірські пасма, яких вершки доходять до 16,000 стіп висоти. Ся полоса є переважно густо покрита лїсом.

Клїмат в східній і центральній Канаді є острійший як під тою самою шириною в Европі. За се в полудново-західній Канаді є клімат значно лагіднійший. Весна, лїто і осінь тревають сім до вісім місяців, зима чотири до пять місяців.

Канада визначає ся величезними мінеральними богацтвами. Поклади вугля, золота, срібла, міди, ніклю, олова і кипячки належать до найбогатших в сьвітї. Знаходять ся також в достаточних скількостях желїзо, фосфати, сіль, ґрафіт і инші мінерали. Вартість мінералів, добутих в Канадї в 1910. р. виносила $105,040,958.

Земля є загально урожайна і в Канадї удають ся всї продукти уміреного підсоня.

Простір Канади є майже так за великий, як цїла Европа. Канада простягає ся від Атлянтійського до Тихого океану і цїлий єї простір оцїнюють на 3,729,665 кв. миль. анґ.

Урядове обчислене, яке переведено в червни 1911., подає число населеня Канади на 7,151,869. Отже приріст населеня за 10 лїт виносив поверх 33 процент.

Активна канадійська мілїція числить 60,246 людий, а резерву оцїнюють на 1,030,000.

ІСТОРІЯ КАНАДИ.

Канаду відкрив Кабот в 1497. Однак властива історія Канади зачинає ся аж з 1534. роком, коли Французи забрали сю країну в своє посїдане. Першу оселю, Квебек, заложили Французи в 1608. р. В 1759. р. мусів Квебек піддати ся британській армії під проводом ґенерала Вольфа, а в 1763. р. на підставі париської угоди стала цїла Канада британською кольонїєю. Нову Шкотію набуто на підставі Утрехтського договору в 1713. Пізнїйше утворено з неї провінцію Новий Брунсвік і провінцію острова Принца Едварда. З Британської Колюмбії утворено 1858. р. коронну кольонїю, до котрої прилучено 1866. р. остров Венкувер. На підставі британського північно-американського акту, переведеного 1867. р., злучили ся анґлїйські провінції Онтаріо і Квебек з Новою Шкотією і Новим Брунсвіком в одну цїлість під назвою домінїї Канади. В сїм актї зроблено застережене, що до домінїї можуть бути пізнїйше принимані нові провінції, які будуть утворені в британській північній Америцї. В 1870. р. утворено провінцію Манїтобу, яку принято до домінїї разом з останками гудзонбейських посїлостий знаних тодї під назвою Північно-західних Територій.

В 1905. р. утворено провінції Саскачеван і Алберту, котрі до того часу становили часть Північно-західних територій. Британську Колюмбію принято до домінїї 1871. р., а остров Принца Едварда в 1873. р. Актом канадійського парляменту з 1898 року утворено з Юкону осібну територію.

ПЕРЕПИСЬ КАНАДИ В 1911 РОЦІ.

На понизшій таблици єсть подана жонскрипція Канади за роки 1901 і 1911 після провінцій і територій як також приріст населеня за десять літ з єго процентовою стопою, а іменно:

Провінції	1911	1901	Приріст	% приросту
Алберта	374,663	73,022	301,641	413.08
Брітіш Колюмбія	392,480	178,657	213,823	119.68
Манїтоба	455.614	255,211	200,403	78.52
Ню Бронсвік	351,889	331,120	20,769	6.27
Нова Скатія	492,338	459,574	32,764	7.13
Онтаріо	2,523,274	2,182,947	340,327	15.58
Прінц Едвард Айленд ..	93,728	103,259	—9,531*	—9.23*
Квебек	2,002,712	1,648,898	353,814	21.46
Саскачеван	492,432	91,279	401,153	439.48
Юкон	8,512	27,219	—18,707*	—68.73*
Північно-Західні Території	17,196	20,129	—2,933*	—15.79*
Разом	7,204,838	5,371,315	1,833,523	34.13

***) Уменченє.**

В 1911 роцї виносило сїльске населенє 3,924,394 душ а мійське 3,280,444. В роцї 1901 сїльське населенє виносило 3,349,516, а мійське 2,021,799. Отже приріст сїльського населеня за 10 лїт був 574,878 а мійського 1,258,645 то єсть 17.16 процент, підчас коли процент приросту населеня сїльського виносить за той же час 62.25.

В Албертї приріст сїльського населеня за 10 лїт був 180,327 а мійського 121,314. В Брітіш Колюмбії приріст населеня сїльського був за 10 лїт 100,318 а мійського 113, 505, в Манїтобі приріст сїльського населеня був 70,511, а мійського 129,892. Ню-Бронсвік стратив 1,493 сїльського а зискав 22,262 мійського населеня, підчас коли Нова Скотія стратила 23,981 сїльського а зискала 56,745 мійського. В Онтеріо убуло 52,184 сїльсського на селеня а прибуло 392,511 мійського. Прінц Едвард Айленд уменшив ся о 9,546 селян а зріс о 15 міщан. Провінція Квебек виказу приріст так сїльського як і мійського населеня, іменно: 39,951 першого а 313,863 другого. Саскачеван збільшив ся також в обох клясах, а то 287,338 селян а 113,815 міщан. В Юкон убуло сельського населеня 13,430 а мійського 5,277. В Північно-Західних Територіях, де все населенє єсть сїльське, убуло 2,933 душ.

Від першої переписи в Канадї року 1871 до пятої в роцї 1911, значить за 40 лїт, населенє зросло з 3,689,257 до 7,204,838 або близько сто процент. За той самий час було приросту в Онтаріо 902,423, в Квебеку 811,196, в Манїтобі 430,386, а в Брітіш Колюмбії 356,233. Алберта і Саскачеван, зорґанізовані в 1905 роцї виказують від 1901 року приріст перша: 301,641 а друга 401,153. Нова Скотія зросла в протягу 40 лїт о 104,538 душ а Ню-Бронсвік 66,295. Прінц Едвард Айленд стратив за той самий час 293 а уменченє населеня в Північно-Західних Територіях являєть ся з тої причини, що від Територій віддїлено Алберту і Саскачеван.

В слідуючій таблици подано стан супружеств людности в цілій Канаді. Виказано ту населене поділене на поли і супружий стан за пять десяток літ т. є від 1871 до 1911 року.

кляси	пол	1871	1881	1891	1901	1911
пола	мужеського	1,764,311	2,188,854	2,460,471	2,751,708	3,821,067
	женського	1,721,450	2,135,956	2,372,768	2,619,607	3,383,771
	Разом	3,485,761	4,324,810	4,833,239	5,371,315	7,204,838
стану вільного	мущин	1,183,787	1,447,414	1,601,541	1,748,582	2,369,160
	женщин	1,099,216	1,336,982	1,451,851	1,564,011	1,941,354
	Разом	2,283,003	2,784,396	3,053,392	3,312,593	4,310,514
подружених	мущин	513,073	690,544	769,153	928,952	1,331,564
	женщин	542,339	689,540	791,902	904,091	1,251,182
	Разом	1,085,376	1,380,084	1,588,055	1,833,043	2,582,746
вдівців	мущин	37,487	50,895	62,777	73,837	89,121
	женщин	79,895	109,435	129,015	151,181	179,598
	Разом	117,382	160,330	191,792	225,018	268,719
розведених	мущин				337	839
	женщин				324	691
					661	1,530

Замітка: В тій таблици населенє Канади за 1871 рік не включає Манїтоби, Брітіш Колюмбії, Прінц Едвард Айленд як також Північно-Західних Територій, позаяк они в тім роцї не були включені в домінїяльну перепись.

В роцї 1901 додано до переписи клясу розводів а до переписи з року 1911 також клясу леґальних сепераций. І так, в 1901 роцї було 661 случаїв розводу а в 1911 було їх вже 1,530. В роцї 1911 число леґальних сепараций досягло 1,286 мущин а 1,584 жінок. Кромі того не подано в переписи 29,097 мущин і 9,362 жінок. Перед роком 1911 були в краю певні особи всїх трох кляс, але їх влучено пропорціонально в рубрики вільних, жонатих і розведених. Більша часть "неподаних" мущин була занята при будові желїзниць або в майнах, куди нумераторам було трудно дістати ся або неможливо було засягнути про них точнїйших інформацій з винятком случаїв, де подробиці про робітників мож було довідати ся від басів або форманів; подібні замітки пороблено також і взглядом тих жінок, котрих не мож було застати в дома.

Число замешкалих домів в суб-дістріктах Домінїї було 1911 року 1,413,913 а число родин виносило 1,488,353 в порівнаню з 1,028,892 домів і 1,070,747 родин в роцї 1901. Пересїчне число осіб на оден дім виносило в 1911 5,096 а на родину 4,841, в порівнаню з пересїчним числом 5.200 на дім а 5.016 на родину в 1911. р

Підчас переписи 1911 року означено простір Канади числом 3,729,665 квадратових миль разом суші і води, то значить о 15,909 квадратових миль менше, як десять лїт тому назад. Єсть то причина договору щодо границь Аляски а також в наслїдок вироблення докладнїйших мап. В 1911 випадало на одну квадратову милю 1.93 населеня, а 1901 на тій самій просторони було 1.44. В Алберті на одну квадратову милю було в 1911 1.47 населеня, підчас коли 1901 оно виносило лише 0.28. В Брітіш Колюмбії було 1911 1.09, а 1901 лише .50. Манїтоба мала в 1901 3.46 на квадратову милю а в 1911 досягла числа 6.18. Ню-Бронсвік збільшив ся за той самий час з 11.83 на 12.61 на квадратову милю а Нова Скотія з 21.45 на 22.98. Надвишка населеня провінції Онтаріо була близько 1.30 на квадратову милю, або з 8.37 в 1910 на 9.67 в 1911. Прінц Едвард Айленд мав в 1901 населеня 47.27 а в роцї 1911 число се упало до 42.91. В десятьох лїтах зросло населенє Квебеку з 4.69 на квадратову милю до 5.69, значить о оден процент в порівнаню з 1.30 на квадратову милю в Онтаріо. Надвижка населеня в Саскачевані виносить в 1911 роцї 1.95 в порівнаню з 0.36 року 1901. Юкон і Північно-Західні Території виказують значне уменшенє населеня.

Слїдуюча таблиця виказує населенє Канади і єї провінцій та Територій в роках 1871, 1881, 1891, 1901 і 1911.

Зріст населеня Канади і її провінцій в протягу 10 літ.

Провінції	1871	1881	1891	1901	1911
Канада	3,689,257	4,324,810	4,833,239	5,371,315	7,204,838
Алберта				73,022	374,663
Brітіш Колюмбія	36,247	49,459	98,173	178,657	392,480
Манїтоба	25,228	62,260	152,506	255,211	455,614
Ню-Бронсвік	285,594	321,233	321,263	331,120	351,889
Нова Скотія	387,800	440,572	450,396	459,574	492,338
Онтаріо	1,620,851	1,926,922	2,114,321	2,182,947	2,523,274
Прінц Едвард Айленд	94,021	108,891	109,078	103,259	93,728
Квебек	1,191,516	1,359,027	1,488,535	1,648,898	2,002,712
Саскачеван				91,279	492,432
Юкон				27,219	8,512
Півн.-Зах. Території	48,000	56,466	98,967	20,129	17,196

Провінция Манїтоба.

Провінція Манїтоба, названа влучно "брамою заходу" занимає 255,732 квадр. миль і числить (після переписи з 1911. р.) 455,614 душ населеня. Загально уважають єї провінцією хлїборобською. Ще жиють перші піонїри — фармарі, котрі застали Манїтобу пустинею, серед котрої то ту то там, мов оази стерегли гудсон-бейські форти майна перших сьмільчаків перед нападами Індіянів. Нинї Манїтоба — найбогатша провінція заходу а єї цвитучі міста, непроглядні лани пшениці, гарні условини житя кажуть вірити, що Манїтоба станеть ся дійсно ключем добробуту для мілїонів і колискою проґресу та культури.

За послїдних кілька лїт Манїтоба була одна, що доказала перед фінансовим сьвітом свою силу навіть в часах загального застою. Тодї, коли цїла Канада відчула крізу (1907—8) і коли провінціяльні буджети инших провінцій розложили касові недобори на лїта а лїта — одна Манїтоба з своїми 178 мілїонами бушлїв збіжа доказала наглядно, що она годна поставити опір навіть природним недогідним условинам і глядїти вперед сьміло, відважно.

Що то не голословна хвальба, вистарчить згадати, що сеї осени виорано під засів 2,882,171 акрів землї, з чого припадає на само брековане новини 1,300,347 адкрів. А той рекорд побив усї дотеперішні у цїлій Канадї.

Називали до недавна Манїтобу "пшеничною провінцією" но тая назва далеко невірна. Хотя пшеницї там сіють дуже много і то пшеницї що до якости найкрасшої, то в послїдних лїтах зачала вона видавати всї господарські продукта і то так красні і в такій скількости, що стала "шпихлїрем Канади". Бо підчас коли в других західних провінціях населенє дбає покищо про виживленє себе і своїх найблизших, фармері Манїтоби ведуть вже з господарства великі інтереси і то не лише на збіжевій торговици Канади, як радше зі всїх галузий господарства мішаного: з худоби, безрог, овець, збіжа, сїна і т. д. Манїтобський фармер не працює, щоби жити, а працює для великих приходів.

Одним з чинників, котрі розвинули днесь манїтобське фармерство — то ринок. Добрий ринок, то легкий збут продуктів по неможливо найвисшій цїнї. На добрий ринок звертало манїтобське правительство завсїгди бачну увагу так, що днесь слово "добрий маркет" означає для фармера великі зиски за єго працю; покуп на фармерські продукта єсть в манїтовських містах так великий, що перевисшає довіз а сама цїна на них нїколи не може рівнати ся з цїнами на всїх канадийських ринках. Чому оно так, легко відгадати, коли побачимо приріст населеня Манїтоби. Рік-річно прибувають тисячі людий в провінцію, остають вони звичайно по містах і фармерство Манїтоби мусить заспокоїти передовсїм їх житєві потреби, заки

буде змушене висилати свої продукта поза Манїтобу.

Сам Вінніпеґ пожирає много. Місто з своїм 256 тисяч населенєм, збірне місце всїх тих, що наміряють удати ся на захід, мусить отворити свої рамена на всї місцеві продукта а тим самим забезпечити рільникови добру цїну на єго працю. Одно таке місто як Вінніпеґ заупотребляє річно около 2,107,305 бушлїв пшеницї чи то в видї муки, чи иншої поживи; молока яких 10,615,530 лїтрів, 9,553,986 фунтів масла, пять мілїонів тузинів яєць, та яких 2,453,740 фунтів сира.

Розуміє ся, що місто таких розмірів поїдає і мяса досить. Бо от в 1913 роцї зїло нї менше нї більше, лиш 42 мілїони. 500 тисяч фунтів мяса, а на тоє потреба було не — сто нї тисячу волів та иншого скота, який мусїли в протягу року виплекати манїтобські фармері; потреба було 37,437 волів, 60,000 свиний і 40,000 овець! Що тичить ся городовини, то на тоє не було й нема границї. Коли додати мілїон бушлїв заупотребленої в протягу року бараболї і то лише в однім Винїпеґу, побачимо, що єсли хто то передовсїм фармер Манїтоби мусить того всего достарчити і то по цїнї, котра дає йому не лише житє, але і великі гроші.

Помимо того всего провінцію не можуть виживати єї власні господарі. Бо от в протягу одного 1913 року спроваджено 1,596,480 тузинів яєць, вартости пів мілїона долярів, дробу за чверть мілїона а самого масла доставлено з Америки 2 мілїони фунтів на суму 560 тисяч долярів. Спроваджено і мяса з Чікаґо і сметанки з Міннесоти за цїну 700 тисяч долярів тай то лише в однім роцї; а всї ті гроші останутъ на будуче в кишенях фармерів, як що они переведуть в житє свої проби з годівлею дробу та плеканєм расової худоби. Тимчасом тратить ся річно на річ чужих американських господарів около два мілїони річно єдино для того, що початкові фармери не маючи много капіталів не є в станї використати сейчас природних богацтв матери-землї. Є ще і друга причина такого стану. Манїтоба хотяй заселена досить густо, скультурозовала до днесь всего одну четверту гарної плодовитої землї, решта остає облогом і чекає на вдячну руку, що видобуде з неї мілїони.

Будучність мішаної господарки в Манїтобі велика. Як скоро фармері провінції усовершать свої дослїди і зорють не четвертину а всї 25 і пів мілїона акрів плідної дївичої землї — зберуть в свої кишенї всї пливучі з неї суми, і зроблять рекорд ще більший, як дотепер, бо они мають до того всї данї, бо они держать "ключі до заходу".

Хотяй Манїтоба найстарша західна провінція, бо найскорше заселена, то ще не значить, що вся плодовита земля там забрана. То значить, що она як найскорше оснувала свої краснї школи, заложила цїлу сїть телєфонів, желїзниць і телеґрафів, з основанєм міст і місточок достарчає господарям добрих ринків збуту. Но попри то все остає там много плодовитої землї, котру кождий поселенець може забрати як гомстед. Особливо тепер, коли продовжено старі а побудовано нові колїєві дороги в ріжних частях провінцїї, де не забрано і доси землї. А земля тая перетята желїзницями, богата в воду, дерево, сїно і в плодовиту почву для мішаної господарки — маєток і то великий.

Провінция Саскачеван.

Саскачеван, середина з трох преріййних провінцій Західної Канади, занимає 242,332 квадратових миль обшару або інакше сказавши має 143,927,-680 акрів землї, з чого на воду припадає 8,318 квадр. миль. Після обчисленя в року 1911. було в тій провінції 492,432 душ населеня.

Після свого ґеоґрафічного положеня Саскачеван можна поділити на чотири відрубних підсоня. Полуднева часть аж десь до Саскатун, з своїми горбками званими Бівер Гілс, Точвуд Гілс і т. д. — то чистий, непроглядиний а незвичайно родючий степ. На північ від Саскатун по полудневу границю великих північних лїсів — то чудова земля для мішаної господарки, де переважають невеликі гайки, но не брак і чистої прерії. Поза тою границею ідуть великі лїси десь від Рейндір Лейк до полудневої части озера Атабаска. Ростуть: ялиці, сосни, березы і осики. Поза тим пасмом знова лїси чорного смерека і других подібних дерев, лїси повні хижого звіра, з котрого вже неодин мисливий доробив ся гарного маєтку.

Зовсїм природно, що заселенє провінції зачало ся в части полудневій; засїли там особливо Українцї, жадні гарної плодовитої землї. Управлено дотепер 13,530,493 акрів землї, або 15.57 процент самої лише полудневої полоси. Як видно отже, що в Саскачеванї много ще може помістити ся населеня, а ще більше може зробити то населенє гроша, коли взяти на увагу, що лише 9,730,625 акрів було сего року під засївом на загальну суму акрів 143 мілїони.

Було много сьвідків Саскачеванських плодозборів, писало ся много і по часописях, що єсли де то в тїй провінції лежуть облогом мілїони; тай не дивно, що в послїдних лїтах звернула ся там уся еміґрація, головно досьвідчених господарів із Злучених Держав Америки. Що до збіжа, то удаєть ся там пшениця, здоровий і намолотний овес, ячмінь і лен. Збіже зібране сего року з досьвідних фармів в Індіян Гед що до якости перевисшає всї роди збіжа з досьвідних фармів в инших провінціях.

Послїдного року продано в Саскачеванї збіжа на 110 мілїонів, з чого на саму пшеницю припало 70 мілїонів долярів, так, що найбогатший в пшеницю стейт Злучених Держав, перевисшила провінція Саскачеван о 25 мілїлїонів бушлів. Що до живого товару то єго продано там в минувшім роцї за 150 мілїонів, чим здобуто як на початкову провінцію, рекорд за всї попередні роки і доказано, що при добрім розуміню і пильности може фармер числити і на гарний ринок і на поводженє. А особливо може на то числити при співучасти свого правительства, котре позакладало по усїй провінції кооперативні зсипи збіжа, де фармер одержує зиски за свою працю без жадних посередників. Домініяльне правительство звернуло тоже бачне око на Саскачеван і перетя-

ло желїзницями буквально кождий заселений дістрікт, числом 5,000 миль желїзної дороги, що в пропорції до населеня перевисшає кожду другу провінцію Доміниї. Крім сего правительство удержує для вигоди фармерів 3,400 миль провінціяльних телєфонів, удержує добрі дороги, мости особливо в тих місцях, куди господарам треба їхати на торг.

Здаєть ся, що в Канадї одинокий Саскачеван зрозумів вартість кооперації і на тім поли збирає великі користи. Там кооперативні молочарнї, кооперативна асекурація від граду, кооперитавні елевейтори, основують ся кооперативні аґенциї для збуту худоби, закупна будівельного матеріялу і т. д. Само правительство виасиґнувало пів міліона долярів минувшого року на закупно расової худоби, котру перепродує фармерам по незвичайно догідних услівях, з думкою розвинути в своїй провінції мішане господаство на широку скалю. Бо от між роком 1907. а 1913 показав ся в самій провінції великий брак волового мяса, так, що його спроваджувано зі Злучених Держав. За той час зросло населенє провінції о 35% а зріст рогатої худоби дійшов всего 20%. Отже господарка правительства, унята в нові форми, запоручає на дальше рівний поступ так в сїяню збіжа як і в годівли скота, що поставити мусить провінцію на переді єї західних посестр.

Провінция Алберта.

Коли 1882. року відділено від великої Північно—Західної Територіі три провізоричних дістрікти, одному з них надано імя Алберта, в честь принцесси Люізи, котра побіч других хресних імен називала ся і Алберта. Дістрікт той великий, бо 255,225 квадратових миль розмірів, піднесено в 1906 роцї до гідности провінції. На Алберту звернули свої очи Американці єще при кінци 19-го столїтя, коли переходили через неї до Юкон за золотом. І від того часу історія провінції то — історія масової еміґрації, великого проґресу і зросту, так, що кождорічна провінціяльна статистична мапа так від себе ріжнить ся, неначеби говорено про яку европейську країну, а не про непроглядні албертійські степи.

160 міліонів акрів землї, більше, чим в якій европейській державі, крім Росії, містить днесь всего 539 тисяч населеня. Населенє тоє прямо губить ся в такій великій провінції; но коли зауважимо, що 1901 року, як замарковано Алберту перший раз на мапі, мала вона всего 70,000 душ, то за одну десятку лїт числить вже 540,000, себто 700 процент. Коли дальше в роцї 1901. можна було надибати тут лише колиби торговців шкурами, за десять лїт ті місця є великими містами з десятками тисяч людий. А що буде за других десять лїт? Стежки, що ними перебігали муси і стрільцї — нинї державними гостинцями; попри гудзонбейські форти — нинї величаві будинки, вартости міліонів. Сам Едмонтон, столиця провінції, зріс з 3,000 населеня в 1901 до 68 тисяч; Калґарі з 4,000 на 90,000. Но всеж таки то лише початок, котрий увінчає ся рекордом помежи всіма провінціями Канади,

тим більше, що дотепер зорано в Алберті 3% відповідної до управи землї. Послїдного року було засїяно всего 2,850,000 акрів, підчас коли принагідної під орку землї є в Алберті понад сто мілїонів акрів а се число помістити годно еще мілїони людий, що зможуть зробити на тій земли великі маєтки.

Було много людий, котрих сьвідоцтво говорить про те саме.

— Казали менї їхати в Алберту — єсли з тих гроший, що везу, схочу зробити мілїони.

— Я чув ще в Европі, — говорив другий— що в одній Алберті зможу зробити щастє.

Що робить Алберту "копальнею золота?" Передовсім єї чистий, сухий клїмат з богатими опадами дощу в весняній порі року. Найгорячїйші лїтні днї бувають прохолоджувані в Алберті вітрами з гір, підчас коли зимова морозна атмосфера незвичайно легка з причини браку вітрів, котрим в Алберту не дають доступу тіже самі гори. Головно в Північній Алберті, де сї вітри є легкі, клїмат є ідеальний. Звісно, прецїнь, що Алберта не виділа еще до нинї таких морозів і снїгів, які звичайно опадають у східних провінціях або в много північних стейтах Америки. Єсли були коли в Алберті більші морози, то всего-навсего через кілька днїв, позаяк цїла провінція положена в північнім уміркованім підсоню, котре як звісно не буває нїколи анї занадто зимне анї горяче.

Помимо того, що в Алберті є ще мілїони неуправленої дївичої землї, цїла провінція, як показує ся, єсть і буде господарською. І дуже влучно виразив ся оден Американець, досьвідчений фармар, звиджуючи Алберту: "Ту, в тій 3-стоповій рдоючій почві закопані скарби Індий!"

Бо от в 1913. р. збір збіжа в Алберті виносив 81,535,000 бушлїв, значить о 18 мілїонів бушлїв більше чим року попередного. В протягу того самого року зорано поверх мілїон акрів сьвіжої землї під засїв так, що під тим взглядом Алберта може повеличати ся перед усїми провінціями Канади. Що до якости збіжа нехай послужить факт, що Алберта зискала за свою пшеницю і ячмінь першу нагороду на всесьвітнім господарськім конґресї 1912 року. Де як де, але в середній Алберті може всякий завести ідеальне мішане господарство. То знають і наші люди, з котрих многі, приїхавши перед пару лїтами в Алберту без цента, вартують днесь десятки тисяч долярів. Пересїчна видатність з акра 50 до 60 бушлїв, а до вівса доходило вже і до 100 бушлїв з акра.

Розуміє ся, що зростаючі як гриби по дощи міста Алберти мусять природним способом бути добрим ринком для своїх господарів, но послїдні все таки не годні достарчити поживи для міст, і тому много гроша іде в чужі краї за покладки, масло, мясо і т. д.

Попри господарство годують в полудневій Алберті много худоби; і вже не оден бачив тисячі ваґонів наладованих калґарськими волами і вівцями, як вони ішли ген далеко на схід а навіть через море до Лондону. Вкінци має Алберта много мінералїв. Хотяй там до днесь мало видобуто з землї, то після обчисленя ґеольоґічної конференції оцїнено самого вугля на півтора мілїярда метричних тонів в самім "Крав Нест Пес", Летбридж і Едмонтон дистріктах; що робить 14 і ½ процент усеї продукції вугля на цїлім сьвіті. Инша річ, що зробила Ал-

берту славною в протягу кількох літ — то єї нафтяні і асфальтові поля, в котрі правда вложено много капіталу но і користи вибрано в сотеро.

Таблиця желїзнодорожних віддалень.

З Галїфакс до Монтреалу (Інтеркольоніяльна желїзниця) ...	837	миль
" " " Монктон (G. T. P. Трансконтинентальна)	186	"
" " " Принц Руперт (G. T. P. Трансконтинентальна)	3,738	"
" Монктон до Лейк Супіріор Джонкшен (G. T. P. Трансконт.)	1,546	"
" Лейк Супіріор Джонкшен до Винипеґу (G. T. P. Транскон.)	259	"
" Винипеґу до Едмонтону (G. T. P. Трансконтинентальна) ...	793	"
" Едмонтон до Прінц Руперт (G. T. P. Трансконтинентальна)	954	"
" Ст. Джон до Монтреалу (G. T. P.)	482	"
" Монтреал до Венкувер	2,898	"
" " " Нелзон	2,522	"
" " " Калґарі	2,262	"
" " " Едмонтон	2,207	"
" " " Медісин Гет	2,082	"
" " " Саскатун	1,927	"
" " " Реджайни	1,780	"
" " " Брендону	1,555	"
" " " Винипеґу	1,422	"
" " " Порт Артур і Форт Віллїям	992	"
" " " Норт Бей	360	"
" " " Торонто	333	"
" " " Оттави	112	"

Хто я?

Минувшого року я осьвідчив ся однїй дївчинї і дістав гарбуза. З мести оженив ся я з її матірю. За якийсь час мій батько оженив ся з тою дївчиною і тепер я не знаю, хто я.

Як я оженив ся з матїрю дївчини, дївчина стала моєю дочкою, а як мій батько оженив ся з тою дївчиною, став моїм сином. Як батько оженив ся з моєю дочкою, вона стала моєю матїрю. Коли-ж мій батько є моїм сином, а моя дочка моєю матїрю, то хто я такий?

Мати моєї матери (моя жінка) повинна бути бабунею менї, а я будучи мужем моєї бабунї, стаю сам для себе дїдунем.

Поможіть, люди! Скажіть менї, хто я!

Почтова оплата до Канади.

Листи, ґазети, пробки, пакунки і т. д. Літом відходить з Европи почта до Канади що найменше три рази на тиждень а зимою два рази. Привозять єї реґулярні почтові кораблї прямо до канадійських портів відпливаючи кождої середи, пятниці і суботи. Кораблї сї забирають листи, пакунки, журнали і ґазети.

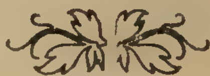
Оплата почтова за листи до Канади два канадійських центи за унцію, а за ґазети і журнали 2 центи за фунт (на фунт ваги можна брати більше віддільних ґазет чи періодичних видавництв) часописї і т. д., не тяжші двох унций, 1 цент.

Пробки ріжних родів малих товарів купецьких 2 центи за перших чотири фунти ваги а по одному центови за кождi слїдуючі 2 унциї; однак формат пробок не може бути більший чим 1 x 2 стопи а вага не більша як 5 фунтів.

Оплата за пакунки: — Не тяжші як 3 фунти — 24 центи; не перевисшаючі 7 фунтів — 48 центів а не більше як 11 фунтів — 73 центи. До кождого пакунка належить залучити центифікат вартости посилки і т. д. а коли того зажадає ся, посилаючий мусить оплатити наперед таксу цлову на тім почтовім уряді, де надає пакунок.

Пакунки можна також посилати до Канади через експресові компанії, котрі оперують в злуці з C.P.R., G.T.R., G.T.P., і C.N.R-ськими лїніями.

Канадійські ґазети посилаєть ся тетер до всїх країв Велико-Бритійської Імперії на який небудь адрес по тій самій цінї, по якій їдуть видавництва Великої Британії і Ірляндії, а іменно: Кождий екземпляр за 1 цента без взгляду на вагу.

В аптиці.

— Дайте менї масти на поріст волося.

— Для голови чи бороди?

— Нї, для щітки від сукна, бо зовсїм уже стерла ся.

Угостив.

— Витаю тебе сердечно з днем твоїх імянин.

— Спасибі, друже! Представ собі, ніодна скотина, крім тебе, не приїхала нинї поздоровляти мене! . . ..

Лиха память.

Жінка: — Який місяць є нещасливий для подружа?

Муж: — Ох, яка в тебе лиха память! Хиба ти вже забула, що ми подружили ся в червнї?....

Еміґраційні постанови.

Еміґраційні постанови Департаменту внутрішних справ вимагають, щоби еміґрант при прибутю до Канади виказав ся, що має кромі білєта або грошей на білєт їзди до місця свого призначеня, єще $25.00 єсли приїздить між початком марця а кінцем жовтня, а $50,00 єсли приїздить між початком падолиста а кінцем лютого.

Канадійський Еміґрацийний закон збороняє вступу до Канади певним клясам людей, котрі в протягу трох літ свого побуту в тій країні можуть бути завернені назад, звідки прибули і то на кошт тої корабельної компанії що їх сюди привезла.

Вступу до Канади збороняєть ся слїдуючим: умово-хорим,і діотам, слабоумним, або тим, що були такими в пятьох лїтах перед приїздом до Канади, хорим на яку небудь заразливу слабість, бідакам, нищим, профессійним жебракам, або волоцюгам, всїм тим, що думають жити з милостинї; проституткам або тим що занимають ся проституцією, вкінци кримінальникам. Глухих, слїпих або в инший спосіб фізично хорих впустить ся лише під тим услівєм, коли після думки канадійського еміґраційного аґента або урядника в службі они посідають досить гроший або мають вказаний спосіб заробляти на своє житє, або їдуть в товаристві членів родини, котра бере на себе відвічальність за їх удержанє і охорону.

Плодозбори Канади в 1913 роцї.

Канада попри свої богаті поклади мінералів всетаки край рільничий. Вистарчить взяти рапорти статистичного бюра в Оттаві, щоби переконати ся, які великі маєтки пливуть із тої галузи працї.

Минувші жнива випали надзвичайно гарні в Північно-Західних провінціях завдяки красній погоді в часї, як збіже дозрівало як тоже в часї збору і молоченя. В Онтаріо, Квебек, і в части приморських провінцій були они менше удачні з причини посухи.

В цїлій Канадї засїяно в 1913 роцї 35,375,000 акрів, значить таку саму просторонь що року попередного, однак порівнавши вартість усего збіжа за 1913 з роком 1912 побачимо, що коли 1912 вартість його обчислено на $557,344,100, то в 1913 вартість збіжа виносила лише $552,771,500. І так:

11,015,000 акрів пшеницї видало 231.717,000 бушлїв на загальну суму $156,462,000 в порівнаню з 10,996,700 акрів, засїяних пшеницею в 1912, котрі дали 224,159,000 бушлїв на суму 139,090,000. З цїлого того простору,

засїяного пшеницею, 970,000 акрів було під озиминою, що дало 22,529,00 бушлїв вартости $18,185,000.

Вівса намолочено 404,669,000 бушлїв з 10,434,000 акрів а єго вартість по пересїчній цінї ріжних місцевих ринків досягла суми $128,893,000, коли 1912 року 9,966,000 акрів видало 391,629,000 бушлїв вартости $126,304,-000. Так пшениця як і овес осягнули в 1913 р. найвисшій рекорд в Канадї, пшениця під взглядом просторони, намолотности і вартости а овес задля засїяного обшару і намолотности. Вартість вівса перевисшив лише 1911 рік, який уважано за найбогатшийй, а коли загальну вартість намолоченого вівса подавали на $132,949,000.

Ячменю з 1,613,000 акрів намолочено 48,390,000 бушлїв вартости $20,-144,000, підчас коли року попереднього 1,581,000 акрів дало 49,398,000 бушлїв на суму $22,354,000.

Лену засїяно 1.552,800 акрів, котрі видали 17,539,000 бушлїв вартости $17,084,000. Року 1912 збір лену був далеко більший, бо засїяно єго тодї 2,021,900 акрів, з чого намолочено 26,130,000 бушлїв на суму $23,608,000.

Щодо якости збіжа, взявши пересїчну вагу бушля, то рік 1913 значно перевисшив попередний. Пересїчна вага ярої пшеницї виносила 60.37 фунтів на бушель, підчас коли в 1912 роцї бушель важив лише 58.90, вівса 36.50 проти 35.50 року минувшого, ячменю 48.50 фунтів проти 47.50.

В трох півн.-західних провінціях а то в Манїтобі, Саскачеванї і Албертї зібрано в 1913 пшеницї 209,262,000 бушлїв, вівса 242,413,000, ячменю 31,061,000,підчас коли року попереднього зібрано 204,280,000 пшеницї, вівса 242,321,000, а ячменю 31,600,000 В самій Манїтобі 2,804,000 акрів пшеницї видало 53,331,000 бушлїв, в Саскачеванї з 5,720,000 акрів було 121,559,-000 бушлїв а в Албертї 34,372,000 бушлїв з 1,512,000 акрів.

Не полапав ся.

Фред: — Тепер я поцїлую вас.

Бессі: — Як ви осьмілите ся на се, я буду кричати.

Фред здержав ся.

Бессі: Чомуж ви не цїлуєте? Я вже наставилась кричати.

Вам яке дїло?...

Суддя: — Ваше імя?

— Марія Миколаївна.

Суддя: — Де жиєте?

— Пане суддя, а вам яке дїло, де я мешкаю? Виж чоловік жонатий!

Аж завись бере!...

— Гаврило вже помер.

— А від чого?

— А от від чого, — від фляшки. Війтів син як му заїхав!...

— А фляшка була з горівкою?

— Та з горівкою.

— Кр—а—сна смерть ! . . .

Скупарка.

— Мариню! Ти знову насипала в борщ пів фунта соли!...

— Я не хотячи, прошу панї! (до себе) А то скупарка, її і соли жалко!

СЬВІТ.

Земля має вид сфероїда (сплощеної кулї) і є сателїтом сонця, довкола якого кружить. Час, якого вона потребує, щоби раз обкружити сонце, називаємо роком. Маючи на увазї се, що земля обертає ся також на оси в 24 годинах, то днем назвемо оден повний оборот землї. Земля віддалена від сонця на яких 92,000,000 анґ. миль. Після найновійших обчислень вік землї виносить від 40,000,000 до 100,000,000 лїт. Поверхня землї виносить 196,550,000 квадратних миль, на яких припадає 55,500,000 квадратних миль землї, а 141,050,000 квадратних миль води. Промір землї на рівнику виносить 7,926 анґ. миль, а на бігунах 7,899. Довжина рівника виносить 24,872.4 анґ. миль, яку дїлимо на 360 степенїв довжини. Кождий степень рівнає ся 69.09 анґ. милям, або 60 ґеоґрафічним милям. Степенї довжини числить ся від полуденника, що переходить Ґрінвіч на схід або на захід. Віддаленє на північ або полудне від рівника назначує ся рівнобіжними колами ширини, що начинають ся від О і тягнуть ся аж до 90 на бігунах.

Поверхність і населенє.

Континент	Поверхність в квадратових милях.	Населенє
Европа	3,750,000.	400,000,000.
Азія	17,000,000.	900,000,000.
Африка	11,500,000.	170,000,000
Північна Америка	8,000,000	110,000,000
Пол. Америка	6,800,000.	35,000,000
Океанїя	3,450,000.	3,450.000.
Підбігунові землї	5,000,000.	5,000,000.

Найбільшу поверхність обіймає Британська Імперія (11,400,000 анґ. миль кв.) Друге місце занимає Росія (8,400,000 анґ. кв. миль), а так Франція (4,300,000 анґ. кв. миль.)

Раси людий.

Людий на раси дїлимо після краски скіри. Чисельність людий, що належить до якоїсь краски представляє слїдуюча таблиця :

Раси.	Розміщенє	Чисельність
Монґольська (Жовтошкірі).	Азія	655,000,000
Кавкаська (Білошкірі).	Европа і Схід	645,000,000
Муринська (Чорношкірі).	Африка	170,000,000
Маляйська (Брунявошкірі).	Австралязія	50,000,000
Індіянська (Червоношкірі).	Півн. Америка	23,000,000

Мови.

На 1,623,000,000 мешканців нашої землї европейських мов уживає около 600,000,000, людий.

З того припадає на

Мову	Людий
Анґлїйську	160,000,000
нїмецьку	130,000,000
російську	65,000,000
французьку	70,000,000
еспанську	50,000,000
італїйську	50,000,000
українську	35,000,000
португальску	25,000,000.
Загально	585,000,000.

Віри.

Одна третина всїх людий є християнами. Решту себто дві третині становлять нехристіяни. Річ представляє ся слїдуючо:

Християни.

Церква католицька	240,000,000
ц. протестантська	150,000,000
ц. грецкі	100,000,000
ц. абісинська	3,000,000
ц. вірменська	1,000,000
ц. прочі	250,000
Всїх Християн	494,000,000.

Нехристияни.

Конфуціяни	340,000,000
Індуси	220,000.000
Магометани	200,000,000
Будисти	200,000,000
Полїтеїсти	110,000,000
Жиди	10,000,000
Всїх нехристиян	1,080,000,000.

Поверхність і глубина океанів.

Найбільша глибінь океану (глибінь Нерона 31,614 стіп) не богато більша чим найвисша гора на земли (Іврист 29,000), але пересїчна глибина океанів виносить 2,300 стіп, як пересїчне знесенє землї понад зеркало моря виносить ледви 2,300 стіп. Слїдуючі таблицї виказують простори океанів і мор з найбільшими їх глибинами, які до тепер пізнали:

Океани	Поверхність (анґ. кв. мил̈ї).	Найбільша глубина (в стопах).
Тихий	63,986,000	Неро 31,614
Атлянтийський	31,530,000	Порто Ріко 31,366
Індийський	28,350,000	Сунда 22,968
Північний	5,541,600	Північнополярна 13,200

Моря.

Маляйське	3,137,000	Кай
Центрально-американське	1,770,170	Карібійське.
Середземне	1,145,000	Поля 12,276
Берінґа	878,000	Бульдір 13,422
Охоцке	582,000	Курилї 10,554

Найвисші гори.

Назви шпилів	гори	височина (в стопах)
Іврист	Гімаляї	29,002
Ґодвін-Остен	"	28,865
Кінчінджінґа	"	28,156
Даваляґірі	"	26,826
Таґарма	Памір	25,860
Тенґрі Хан	Тіян Шан	24,000
Чумальгарі	Гімаляї	23,944
Аконагва	Анди	22,868
Сагама	Болївія	22,349
Ільямпа	Анди	21,490
Ільїмані	"	21,031
Чімборацо	"	20,498
Люліялюко	"	20,243
Рувенцорі	Уґанда	20,000
Сьв. Ілії	Гори Скалисті	19,500
Ельбурґ	Кавказ	18,526
Ель Порта	Анди	18,045
Попокатепетль	Мехіко	17,540
Арарат	Арменїя	16,916
Казбек	Кавказ	16,546
Монт Блянк	Альпи	15,781

НАЙБІЛЬШІ ОСТРОВИ.

Понизша лїста виказує 22 найбільших островів. Найбільшим зі всїх островів являє ся Австралія, якої поверхність виносить близько 3,000,000 анґлїйських квадратових миль.

Назва Острова	Океан	Поверхність в кв. ан. м.
Ґренляндія	Північний	750,000
Нова Ґвінея	Тихий	330,000
Борнео	Тихий	280,000
Мадаґаскар	Індійський	228,000
Суматра	Індійський	160,000
Велика Британїя	Атлянтійський	88,000
Гоншію	Тихий	87,500
Целєбес	Індійський	72,000
Джава	Індійський	48,000
Куба	Атлянтійський	44,000
Нова Фунляндія	Атлянтійський	40,200
Ісляндія	Атлянтійський	40,000
Кокайдо	Тихий	36,500
Ірляндія	Атлянтійський	32,600
Нова Земля	Північний	30,000
Сахалїн	Тихий	29,100
Гаїті	Атлянтійський	28,200
Тасманїя	Тихий	26,215

Сільон	Індійський	25,400
Формоза	Тихий	13,500
Сицилїя	М. Середземне	10,000
Сардинїя	М. Середземне	9,500

НАЙДОВШІ РІКИ.

Ріка	Впадає до океану	Довжина в анґ. милях
Амазонка	Атлянтійського	4,000
Ніль	Середземного	3,600
Енїсей	Північного	3,400
Янтсе	Тихого	3,300
Місісіпи	залива Мексиканського	3,160
Місурі	ріки Місісіпі	3,000
Конґо	Атлянтійського	3,000
Лєна	Північного	3,000
Ніґер	заливу Ґвінейського	3,000
Об	Північного	2,700
Брамапутра	зал. Бенґальського	2,700
Волга	м. Каспійського	2,400
Мекензі	м. Бюфорського	2,300
Ля Плята	Атлянтійського	2,300
Юкон	м. Берінґа	2,000
Сьв. Лаврентія	з. сьв. Лаврентія	1,800
Ріо дель Норте	з. Мексиканського	1,800
Дунай	м. Чорного	1,725
Інд	м. Арабського	1,600
Ґанґес	з. Бенґальського	1,500
Огайо	р. Місісіпі	1,280
Днїпро	м. Чорного	1,200
Оріноко	о. Північного	1,200
Іраваді	з. Бенґальського	1,100
Нелсон	з. Гудсона	1,000

НАЙДОВШІ МОСТИ.

Назва	Край	Довжина	
Тей	Шкотія	2 милї	73 ярди
Огайо	Злучені Держави	2 "	— "
Форт	Шкотія	1 "	1,005 "
Місурі	Злучені Держави	1 "	784 "
Квінсборо	Злучені Держави	1 "	740 "
Вілїямсбурґ	Злучені Держави	1 "	676 "
Менгетен	Злучені Держави	1 "	520 "
Вікторія	Канада	1 "	413 "
Сусквегена	Злучені Держави	1 "	345 "
Бруклин	Злучені Держави	1 "	245 "

НАЙБІЛЬШІ МІСТА.

Місто	Край	Населенє
Ню Йорк	Злучені Держави	4,770,000
Лондон	Анґлїя	4,523,000
Париж	Франція	2,800,000
Чікаґо	Злучені Держави	2,200,000
Токіо	Япан	2,190,000
Берлїн	Німеччина	2,100,000
Відень	Австрія	2,050,000
Петроград	Росія	1,900,000
Філядельфія	Злучені Держави	1,550,000
Москва	Росія	1,500,000
Осака	Япан	1,300,000
Кантон	Хіни	1,250,000
Буйнос Айрес	Арґентина	1,220,000
Калькута	Індія	1,219,000

Богацтво сьвіта в грошах.

(Після статистичного бюра, відділ торговлї і працї)

Богацтво народів.
На підставі найновійших обчислень.

Злучені Держави Америка	$ 130,000,000,000
Велика Британія і Ірляндія	80,000,000,000
Франція	65,000,000,000
Німеччина	60,000,000,000
Росія	40,000,000,000
Австро - Угорщина	25,000,000,000
Італія	20,000,000,000
Бельґія	9,000,000,000
Еспанія	5.400,000,000
Нідерлянди	5,000,000,000
Портуґалія	2,500,000,000
Швайцарія	2,400,000,000

Важні сьвітові битви і їх наслідки.

Маратон, 420.р. пер. Хр. Греки (11,-000) під проводом Мільтіяда побили Персів (100,000) під вождами Датом і Артаферном. Побіда закінчила походи Дарія на Грецію.

Термопилї, 480. р. пер. Хр. Греків (300 Спартан і 700 Теспійців) під Леонїдом перебили численні війська Ксеркса.

Саляміс, 480. р. пер. Хр. Грецька фльота з Темістоклем і Еврибядом на чолї побила перську фльоту з Ксерксом на чолї. Побіда ся закінчила походи Персів на Грецію.

Сиракузи, 413. р. пер. Хр. Облога Греків з Темістоклом і Нїкіом на чолї не повела ся. Відси датує ся упалок атенського імперіялїзму, а зріст впливів Риму.

Кунакса, 401. р. пер. Хр. Борба військ Артаксеркса Мнемона (250,-000) з військом Кира Молодшого (100,000) в користь послїднього. Греки 10,000), що служили як наемники в війську Кира Молодшого, пізнали цїлковиту нездарність перського війська, що дало моральний почин до пізнїйшого завойованя Персії Александром.

Арбеля, 331. р. пер. Хр. Македонцї (47,000) під проводом Александра побили Персів (100,000) під Даріем III. Побіда звалила на-конечно перську державу.

Метавр, 207. р. пер. Хр. Лївій і Неро побили Картаґінців під проводом Гасдрубаля. Як наслїдок було знищене Ганїбаля і упадок Картаґіни.

Акціюм, 31. р. пер. Хр. Октавій Август (200 легких кораблїв) побив злучену фльоту Антонїя і Клеопатри (1200 тяжших кораблїв). Сим зміцняе ся значінє цїсарів.

Тевтобурський лїс, 9. р. пер. Хр. Ґермани під проводом Германа (Армінїй) знищили римську армію під проводом Вара. Від тодї перестає Рим думати за підбитє Ґерманії. Вплив ґерманських племен росте.

Шальон, 451. р. по Христї. Римляни і Візиґоти під Астіем і Теодориком побили Гунів під проводом Атилї і охоронили західну Европу перед монґольською навалою.

Суасон, 486. р. Франки під проводом Кльодвика побили Римлян під проводом Сіаґрія. Ґалїя втрачена для Риму, а Франки зростають в силу.

Тестрі, 687. р. Австразійські Франки під проводом Пепіна з Герісталю побили невстрійських Меровінґів, злучили королївства Франків і дали підставу під могучість Каролїнґів.

Тур, 732. р. Франки під проводом Кароля Мартеля побили Сараценів з вождом Абд-ель-Рахманом. Побіда забезпечила християнську Европу перед музулманською неволею.

Сенляк (Гестінґс) 1066. р. Нормани під проводом Вілїяма Побідника побили Саксонів під проводом Гарольда. Завойоване Анґлії Норманами.

Київ 1240. р. Татари під проводом Батия здобули Київ, що боронили Кияни під начальством Дмитра. Наслїдки страшні. Упадок княжого Київа, а з ним української держава і культури.

Семпах, 1386. р. Швайцари побили (20,000) Австрійців під князем Леопольдом II. Як наслідок: независимість Швайцарії.

Лепанто, 1571. р. Італїйська і еспанська фльота з Дон Жуаном на чолї побила турецьку фльоту під Алї. Турки втратили 20,000 людий, Християни 8,000. Туреччина, як морська сила, упадає .

Княжий байрак 1648. р. Козаки під Хмельницьким побили Поляків під Стефаном Потоцьким. Побіда піднесла Україну до великого народнього повстаня і була початком упадку Польщі.

Полтава, 1709. р. Москалї (70,000) під Петром Великими побили Шведів і Козаків (25,000) під вождами Карлом XII. і гетьманом Мазепою. Україна тратить автономію. Росію починають уважати як европейську силу.

Льойтен, 1757. р. Прусаки під Фридрихом Великим побили Австрійців (80,000) під архикнязем Карлом. Побіда ся видвигнула Прусію на-перше місце в Нїмеччинї.

Саратоґа, 1777. р. Американцї з Ґейтсом на чолї побили Бритійців під проводом Берґойна. Се децидуюча битва підчас американської революції.

Австерліц, 1805. р. Французи (65,000) під Наполеоном побили Австрійців і Росіян (82,000) під Котузовом. Мир в Пресбурґу як результат.

Липск, Битва народів, 1813. р. Прусаки, Москалї, Австріяки і Шведи (300.000) з Шварценгердом на чолї побідили Французів (180,000) під Наполеоном. Коаліція втратила 54,000 людий, Франція 40,000.

Нїмеччина відзискала свободу. Перша абдикація Наполеона.

Ватерльо, 1815. р. Бритійцї і Нїмцї (117,000) під вождами Велїнґтоном і Блїхером побили Французів (72,000) під Наполеоном. Конець наполеонських війн і привернене февдалїзму в Европі.

Седан, 1870. р. Нїмцї (250,000) на на чолї з Вільгельмом І. побили Французів (84.000) під Наполеоном III. Упадок француського цісарства і установленене третої републики.

Порт Артур, 1905. р. Японські сухопутні сили під проводом Ноґі і фльота з Тоґо як вождом заняли твердиню, що боронив ґен. Штесель. Москалї стратили 28,000 жовнїрів, Японцї 57,780.

Японцї набирають значіня сьвітової сили.

Один богатий Жид знав ся з одною артисткою театру і раз каже до неї:

— Я вас так люблю, що трохи не здурію.

— Ну, то женїть ся зі мною.

— Та коли я ще не здурів.

Без причини.

Упав Жид, устав і кричить, просить ратунку. Берегом йде другий Жид і питає:

— Ти чого так верещиш?

— Таж я не вмію плавати.

— Ну, а от я також не вмію плавати і не верещу.

Зле допитав ся.

"Саро, ти зраджуєш мене для другого."

"Неправда, се той самий."

Уряди почтові, желїзниці, телеґрафи, листи.

КРАЙ	Довжина желїзних доріг в анґл. милях.	Довжина телеґраф. лїній в анґл. милях.	Листів на голову	Урядів почтових
Злучені Держави	255,000	260,000	80	60,000
Росія	46,000	127,000	10	16,00o
Німеччина	39,000	142,000	49	50,000
Індія	33,000	75,000	2	20,000
Франція	31,000	114,000	40	14,000
Австро-Угорщина	28,000	47,000	27	16,000
Канада	26,750	43,000	80	13,000
Анґлїя	23,420	61,000	72	24,000
Арґентина	20,000	38,000	40	3,000
Австралїя	18,000	47,000	130	8,000
Мексико	16,000	22,000	14	3,000
Бразилія	14,000	38,000	9	3,250
Італїя	11,000	35,000	11	11,000
Ішпанїя	10,000	26,000	7	5,600
Япан	5,500	24,000	5	8,000
Швайцарія	3,000	2,000	67	4,200
Сьвіт	670,000	1,360,000	—	314,000

Володітелі головних держав.

Край	Правителі	Уроджений і править від
Абісинія	Менелік II,. Цісар.	18. 8. 1844—12. 3. 1889
Австро-Угорщина	Франц Йосиф I,. Цісар	18. 8. 1830—2. 12. 1848
Альбанія	Від, Князь Президент	26. 3. 1876— 1914
Арґентина	Рок Сіенц Паня	3. 10. 1910
Афґаністан	Габібуля Хан, Емір	3. 7. 1872—3. 10. 1901
Бельґія	Альберт, Король	8. 4. 1875—23. 12. 1909
Болгарія	Фердинанд, Король	26 2. 1861—7. 7. 1887
Болівія	Ізмаель Монтес, Президент	14. 8. 1913
Бразилія	Гермес до Фонсека, Президент	12. 5. 1855—15. 11. 1910
Британія	Юрій V., Король	3. 6. 1865—6. 5. 1910
Венецуеля	Хуан Вінченте Ґомец, Президент	24. 7 1859—19. 4. 1910
Гаїті	Міхель Оресте, Президент	5. 4. 1913
Голяндія	Вільгельміна, Королева	31. 8. 1880—23. 11. 1890
Гондурас	Франціско Бертранд, Президент	1913
Греція	Константин, Король	3. 8. 1868—18. 3. 1913
Ґватемаля	Мануель Естрада Кабрера, Президент	21. 11. 1857—2. 10. 1898
Данія	Христин X., Король	26. 9. 1870—14. 5. 1912
Домініко	Хозе Бордас, Президент	Цьвіт. 1913
Єгипет	Абас Паша, Кедіве	14. 7. 1874—7. 1. 1892
Еквадор	Лєонід Пляца, Президент	1. 4 1912
Злучені Держави	Вудров Вилсон, Президент	28. 12. 1856—4. 3. 1913
Індія	Юрій, Цісар	3. 6. 1865—6. 5. 1910
Італія	Віктор Емануїл III., Король	11. 11. 1869—29. 7. 1900
Еспанія	Альфонс XIII., Король	17. 5. 1886—17. 5. 1886
Колюмбія	Карльос і Ростремо, Президент	7. 8. 1910
Конґо	Альберт, Володітель	8. 4. 1875—23. 12. 1909
Коста Ріка	Рікаро Хіменец, Президент	6. 2. 1859—8. 5. 1910
Куба	Маріо, Ґ. Меносаль Президент	20. 5. 1913
Ліберія	Даниїл Едвард Говард, Президент	1. 1. 1912
Люксембурґ	Марія Аделайда, Архикнягиня	14. 6. 1894—26. 2. 1912
Мехіко		
Монако	Альберт, Князь	13. 11. 1848—10. 9. 1889
Монтенеґро	Микита, Король	8. 10. 1841—28. 8. 1860
Непаль	Бір Бікрам, Магараджа	30 6. 1906—11. 12 1911
Нікараґва	Адольфо Діяц	1. 1. 1913
Німеччина	Вільгельм II., Цісар	27. 1. 1859—15. 6. 1888
Прусія	Вільгельм II., Король	27. 1. 1859—15. 6. 1888

Баварія	Людвик III., Король	7. 1. 1845—5. 11. 1913
Віртемберґія	Вільгельм II., Король	25. 2. 1848—6. 10. 1891
Саксонія	Фридрих Август III., Король	25. 5. 1865—15. 10. 1904
Баден	Фридрих II., Архикнязь	9. 7. 1857—28. 9. 1907
Гесен	Ернест Людвик, Архикнязь	25. 11. 1868—13. 3. 1892
Мекленбурґ-Шверін	Фидрих Франц IV., Архикнязь	9. 4. 1882—10. 4. 1897
Мекленбурґ-Штреліц	Адольф Фридрих, Архкн.	22. 7. 1848—30. 5. 1904
Ольденбурґ	Фридрих Август, Архикнязь	16. 11. 1852—13.6. 1900
Саксен-Ваймар-Айзенах	Вільгельм Ернест, Архикнязь	10. 6. 1876—5. 1. 1901
Ангальт	Гридрих II., Князь	19. 8. 1856—4. 1. 1904
Бравншвайґ	Ернест Август, Князь	17. 11. 1887—3. 11. 1913
Саксен-Майвінґен	Юрій II., Князь	2. 4. 1826—20. 9. 1866
Саксен-Кобурґ-Ґота	Карло Едвард (Король Альбанії), Князь	19. 7. 1884—30. 7. 1910
Саксен-Альтенбурґ	Ернест, Князь	31. 8. 1871—7. 2. 1908
Параґвай	Едвардо Шерер Президент	15. 8. 1912
Норвеґія	Гакон VII., Король	3. 8. 1872—18. 11. 1905
Оман	Сейд Таймур, Султан	1886—5. 10. 1913
Панама	Белїзаріо Порас, Президент	1. 10. 1912
Персія	Ахмед Мірза, Шах	20. 1. 1898—17. 7. 1909
Перу	Ґвілєрмо Білінґгорст Президент	25. 9. 1912
Портуґалія	Маноель д'Аріяґа, Президент	24. 8. 1911
Румунія	Фердинанд	1965 — 10. 10. 1914.
Росія	Микола II., Цар	19. 5. 1868—2. 11. 1894
Сальвадор	Карльос Мелєндец, Президент	1913
Сербія	Петро, Король	12. 7. 1844—15. 6. 1903
Сіям	Ваґіравуд, Король	1. 1. 1880—23. 10. 1910
Туреччина	Магомет V., Султан	3. 11. 1844—27. 4. 1909
Уруґвай	Хозе Батель і Ордонец, Президент	21. 5. 1854—1. 3. 1911
Франція	Ремон Пуанкар, Президент	1860—17 1. 1913
Хіни	Юан Ші Кай, Президент	1859—22. 2. 1912
Чілї	Рамон Барос Люче, Президент	23. 12. 1910
Швайцарія	Артур Гофман, Президент	1914
Швеція	Ґустав V., Король	16. 6. 1858—8. 12. 1907
Япан	Йошігіто, Цїсар	31. 8. 1879—30. 7. 1912

Часть літературна.

"Вежа", виконана українськими дівчатами з "Укр. Діточої Громади" в Виніпеґу.

Поклик Українців на чужині.

Далека Ти, а близька нам,
Кохана Вітчино!
Як сонце з неба, Твоїм ланам,
Ти сьвітиш нам в одно.
Сьвіти нам, вітчино, сьвіти,
Кохана Україно,
Щоб знали ми, куди нам іти,
У слушную годину —
У бій, у бій
За сьвітлий прапор Твій,
За Тебе Україно !

Як птахи ті, що їх пожар
Прогнав з під рідних стріх.
На перший поклик, хочаб з під хмар,
Ми злинемо до них.
Поклич нас, вітчино, поклич,
Кохана Україно !
Ми злетимо як козацтво у Січ,
У слушную годину —
У бій, у бій
За сьвітлий прапор Твій,
За Тебе Україно !

Не даром ми тепер живем
У вітчині свобод:
Ми знати будем, як без ярем
Живе й росте народ.
Вставай лиш, вітчино, вставай,
І нас клич Україно,
Ми здивуєм заморський наш край
У слушную годину —
Як бій то бій
За сьвітлий прапор Твій,
За Тебе Україно !

В. Щурат.

КОЗАЦЬКІ ДІТИ.

ОБРАЗОК З ТАТАРСЬКИХ ЧАСІВ В 2 ДІЯХ.

написала

К. М.

ВИСТУПАЮЧІ ОСОБИ:

Старий сліпий дідусь.
Марта — его невістка.
Остап — літ 12.
Галя — літ 8. — еї діти
Юрко — літ 10.

Сотник козацький.
Козаки.
Татари.
Дівчата — жниці.

ДІЯ І.

(Сільська хата. Перед нею росте високе дерево, подальше керниця. Під хатиною на лаві сидить старий сліпий дід з сивою бородою; побіч него троє внучат).

Дідусь: Так, мої дітоньки! колись, як був я дужий-молодий, то й сам ходив бороти ся з ворогами, Турками та Татарами. Тямлю добре батька Хмельницкого, тямлю Жовті Води і Корсунь, де кервавий справили ми бенкет. Гей, там пани Потоцкі не мідвино пили! Все тямлю. Не раз, не два дивив ся смерти в очи, як кулї свистали коло уха, а шаблюки гей лисскавки маяли. Зазнав і неволї турецької — там то випекли поганці очи і прийшло ся тепер на старости літ в сліпотї проживати, сьвіта Божого не оглядати. Не здужаю вже шаблюки носити, землї рідної боронити — хай молодші ваші батьки Вкраїні послужать.

Остап: Гей! коби мене батько хотїли взяти зі собою на війну — я вже потрапив би шаблюкою рубати — а на кони вмію їздити.

Галя: А як тебе убють?

Остап: Зараз убють! Ніби то кождого убивають! Та не дам ся убити.... а як убють....

Дід: Смерть за рідну землю славна смерть, дай Боже кождому такої діждати.

(В долинї чути кіньский тупіт).

Юрко: Що се? чи вже наші повертають? Мали тут бути аж за тиждень!

Галя (трівожно): А може се Татари надходять? Боже!

Остап: Вже налякала ся! Ну, я живим не дам ся їм взяти. (Вбігає в хату. Осталі тілько наслухують і глядять в сторону, відки несе ся тупіт. Юрко вилазить на дерево).

Остап (вертає з ножем і пістолею): Не бійте ся, оброню вас всїх перед Татарами.

Юрко (з дерева): Ні, се не Татари! Се таки козаки — їдуть в наш бік.

Галя: Батько?

Юрко: Ні, не батько — другі.

(Чути чим раз сильнїйший гомін. Кількох козаків входить на обійстє).

Козаки: Слава Богу!

Члени читальні ім. М. Шашкевича в Едмонтоні.

Дід: Во віки Богу сьвятому слава. А куди веде дорога?

Сотник: До Пирятина їдемо, гетьман збирає там війска. А не бачили ви тут Татар? не переїздили поганські сини тим селом?

Дід: Ні, не йшли. Спічніть, просимо.

1-ший козак: А ви самі на всю хату?

Дід: Я сам з дітьми. Син пішов у похід, тиждень буде, а невістка в поле жати.

(Козаки надходять, ставлять рушниці попід хату, другі наближають ся до керниції і начеряють води).

Дід до сотника: Просимо у хату. Галю! скоч но до комори, чей найде ся ще чим погостити.

(Старші козаки з дідом і Галею входять у хату. Остап і Юрій остають на дворі з козаками. Остап оглядає збрую, Юрко приніс збан і горня і начеряє козакам води).

І-ший козак (до Остапа): Ось пізнати, що козацька дитина! вже змалку до збруї его тягне.

2-гий козак: А може би ти, хлопче, вибрав ся з нами в похід проти Татар?

Остап (з лискучими очима): Пішов би хоч зараз! Ось у мене ніж і пістоля, не злякаю ся ні Татарина, ні Ляха.

Сотник (виходить з хати): Славно, хлопче! та поки що підростай дома, буде час послужити Україні. А нам, братя, пора в дорогу!

(до діда) А ви слухайте ось що: Ми тепер їдемо до Пирятина. але десь в сих сторонах крутить ся ватага Татар, вислана на розвіди. З ними хочемо вперед покінчити. Переправимо ся через Сулу і там в провалї в правий бік мем їх дожидати. Они може зайдуть тут в село, та не проговоріть ся, діти, що нас бачили.

Юрко: Не зрадимо ні словечком.

Галя: Будемо мовчати.

Остап: Хоч би нас замучили, не скажемо.

Сотник: .А як-би їх більше війско надтягнуло, так хай хто скочить конем до Пирятина і дасть там гетьманови знати.

Остап: Я поїду з вісткою.

Сотник: А як питати-муть о дорогу, так вишлїть кого цїкавого з ними, хай поведе їх через брід під Лубном, знаєте? там прямо попадуть нам у руки.

Дід: Зробимо, як кажете.

Сотник: Так, прощавайте! І ви діти, здорові будьте, а мовчіть — не зрадьте!

Діти: Щаслива дорога! їдьте здорові!

Дід: Побіду хай дає Бог вашому оружю!

(Козаки відходять — чути віддаляючий ся тупіт — дід входить у хату, діти остають на подвірю).

Остап: Ох! коби так тепер надїхали Татари!

Галя (налякана): О, краще хай не надїзджають!

Остап: О вже боїть ся! Та як надїдуть, то ти мусиш заховати ся в пивницю, а то готова проговорити ся за козаків і все пропаде.

Галя (гордо): Ні, не проговорю ся — не бій ся!

Остап: Хоч-би тебе й били?

Галя: Хоч-би й били.

Остап: Хоч-би й різали?

Галя (плачливо): Хоч-би й різали.

Остап: Хоч-би й пекли?

Галя (ударяє в плач): Хоч-би й пекли! (По хвили з надією) А може вони й зовсїм не надїдуть.

Юрко (надслухує): Здає ся, гей би кіньский тупіт чути... (прикладає ухо до землї) Так і є — знов якісь їдуть. (Вилазить на дерево).

Остап: Що бачиш?

Український драматичний кружок ім. Ів. Котляревського
в Вініпегу.

Юрко: Іде військо... блищать у сонци списи... та се не наші, бо островерхі у них шапки.

Остап: Се Татари! Богато їх?

Юрко: Малий відділ.

Остап: Відки їдуть? певно бачили козаків!

Юрко: З противної сторони надїзджають... не могли бачити, бо козаки давно вже скрили ся за горою. Ось завертають під нашу хату! (злазить).

Галя (біжить до хати): Діду! Татари йдуть!

Дід (виходить): Не бійте ся! Бог нас охоронить! Та й що їм тут довго гаїти ся; се певно та передна сторожа, про котру згадували козаки.

(Входять **Татари**). Гей, ти старий! Не йшли сюда козаки?

Дід: Не бачили їх мої сліпі очи.

І-ший Татарин (глумливо): А уха не чули?

Дід: Га? Що кажете? Старий я вже та немічний, ледви ось виволік кости з хати — до гробу клоню ся, перед найвисшим царем небавом стану.

2-гий Татарин: Та що се ти взяв ся з тим старим балакати — не видиш, що в него не всї дома? От краще поспитаймо у дїтий. Не бачили ви, дїтоньки, козаків тутки?

Всї дїти: Не бачили, не знаємо.

1-ший Татарин (недовірчиво глядить на Остапа): Ей, не брешете ви, песята? А то як-би, то ось... (показує шаблю) злетить голова з плечий.

Остап (сьміло): Вашої шаблюки не лякаємо ся, а козаків не бачили.

(Галя починає плакати).

1-ший Татарин: О, ся мала скаже нам правду! (Схоплює Галю і тримає над студнею). Були козаки, чи нї? Говори! а то кину в воду.

Остап (остро) Галю!

Галя (затинає губи й мовчить).

Дід: Лишіть дитину! не було їх тутечка.

(Татарин пускає Галю).

3-тий Татарин: Пусти дівчину й не гаймо ся, а то готові нас наздігнати (тихше). Знаєш, що казав старший. Мусимо ще нинї бути за Сулою, щоби підглянути козацкі сили, заки хан завтра з цїлим військом сюда надтягне.

Остап (до себе на боцї): Так? отже татарське військо йде на Пирятин! Треба там вістку дати. Хто поїде? хиба сам скочу конем.

1-ший Татарин до Остапа: А дорогу через Сулу знаєш, хлопче?

Остап: Чому би не знати! Нераз переправляв ся туди з батьком.

2-гий Татарин: Так добре; поведеш нас найкоротшою дорогою і покажеш брід на Сулї.

1-ший Татарин: Тільки не обмани, а то бач, що тебе чекає. (Показує шнур).

Остап (сьміє ся): Ну, такої заплати не хочу коштувати.

Татарин: Так міркуй же! А тепер може що захопимо в хатї, в дорозї переголоднїли. (Входять у хату).

Остап (підходить до Юрка, тихо): Ти чув, що говорили? Завтра надтягає велика сила Татар, треба мерщій переказати гетьманови в Пирятинї. Сїдай на коня і жени що сил манївцями. А я, дїдусю, поведу їх через Сулу. Благословіть на дорогу!

Дід (вкладає руки на голову хлопця): Хай веде тебе Божа сила і здоровим назад поверне!

(Остап ховає ніж і пістолю за пазуху).

Татари (виходять з хати): Ну, тепер у дорогу! хлопця возьмемо між себе на коня, щоби нам не втїк.

Остап: Не бійте ся, не втечу, поки з дїлом не справлю ся. Оставайте здорові, дїдусю! І ти, Юрку, і ти Галю!

Дїдусь і дїти: Їдь здоров, Остапе!

Просьвітно-драматичне Товариство ім. М. Заньковецької
в Винніпеґу.

(Татари і Остап виходять).

Юрко: А тепер я на коня і в Пирятин!

Галя: А я з вами, дідусю, остану.

(**Занавіса паде**).

ДІЯ II.

(Могила за селом, довкола степ широкий, через котрий веде шлях. На могилї стоїть Галя і, закривши очи від сонця, глядить на дорогу. Під могилою дідусь і Марта).

Марта: І чом се Остап так довго не вертає? вже другий день... чогось менї лячно. Коби яке лихо не склало ся... може вбили Татари, або в Сулї утонув.

Дїд: На все Божа сила — без Єго волї і волос з голови не спаде.

Галя: Хтось їде шляхом на кони.... жене з усїх сил... се Юрко! пустив коня у степ і біжить тут до нас.

(входить Юрко).

Юрко: Здорові були! а Остапа ще нема?

Дїд: Не вернув... А ти як справив ся? був у Пирятинї?

Юрко: Натрапив на козацький віддїл, що туди спішив і через него дав знати. Розказували, що вчера за Сулою били ся вже наші з Татарами і побідили.

Марта: То певно з тими, котрих повів Остап. Але що з ним діє ся?

Дїд: Побачимо, серце... може між козаків дістав ся.

Галя: (глядить на шлях) Їдуть козаки... пізнаю по бунчуках. Стали на степу...

Юрко (і собі вилазить на дерево): Віддїлило ся кількох і йде поволи в нашу сторону... несуть щось гей мари.

Дїд: Може раненого.

Марта (трівожно): Боже! щось не добре віщує моя душа.

(Козаки з сотником входять на сцену перед могилу. На носилках у них лежить блїдий, скервавлений Остап. Кладуть єго поволи на землю).

Марта (кидає ся на мари): Остапе! Сину!

Дїд (підступає до мар і прикладає ухо до грудий хлопця): Жиє ще!

Сотник (сумно): Ще жиє.

Остап (отвирає очи і легко підводить ся в гору): Мамо! я не зрадив своїх... Скажіть татови.... що мовчав... не зрадив.

Сотник: Як лицар гине за рідну землю. Наша вчерашна побіда се єго дїло.

Остап (всьміхаєсь): Дїду!.. я вратував наших... гетьман...

Сотник: Малими своїми грудьми заслонив гетьмана і куля татарська влучила его в бою. Привів Татара саме в пору.

Остап: Мамо... скажіть татови, що я бив ся за Україну... Дїду!... я не зрадив... (конає).

Марта і Галя (припадають до него): Боже! він умер!

(Козаки стоять мовчки над марами)

Дїд (робить хрест над Остапом): Не плачте! Дай Боже усякому такої смерти. Я старий єму завидую. Щасливий, хто положить житє за рідну землю — такому честь і слава во віки.

(За сценою чути сьпів женцїв: "Місяцю рогоженьку! сьвіти нам дороженьку! Щобисьмо не зблудили, віночка не згубили..." На сцену входять дївчата з серпами, вінками і китицями цьвітів. Побачивши мари, стають мов вкопані).

Одна з дївчат: А се хто? (наклонює ся) Малий Остап! Умер!

Козак: Погиб у лицарськім бою за рідну землю, за своїх.

Сотник (до козаків): Погиб як лицар козак, так хай лицарська почесть буде єму віддана!

Українські жовнїри в британській армії.

(Козаки опускають тихо бунчуки і прапори на тїло Остапа. Дївчата скидають вінцї і цьвіти на мари. В далинї чутно труби, грають похоронний марш).

(Занавіса паде).

Т. Шевченко.

СУБОТІВ.

Стоїть в селі Суботові
На горі високій
Домовина України —
Широка, глибока.
Ото церква Богданова;
Там-то він молив ся,
Щоб Москаль добром і лихом
З козаком дїлив ся.
Мир душі твоїй Богдане,
Не так воно сталось:
Москалики, що зустріли ,
То все очухрали;
Могили вже розривають,
Та грошей шукають;
Льохи свої розкопують
Та тебе ж і лають,
Що й за труди не находять...
Отак-то, Богдане!
Занапастив-єси вбогу
Сироту Вкраїну!
За теж тобі така дяка...
Церкву-домовину
Нема кому полагодить!
На тій Україні,
На тій самій, що з тобою
Ляха задавила, —
Байстрюки Єкатерини
Сараною сїли.
Отаке-то, Зіновію
Олексіїв друже !
Ти все оддав приятелям,
А їм і байдуже!
Кажуть, бачиш, що “все-то те
Таки й було наше,
А що ми тільки наймали
Татарам на пашу
Та Полякам”... Може й справдї!
Нехай і так буде!
Так сміють ся-ж з України
Стороннії люди...
Не сьмійте ся, чужі люди !
Церква-домовина
Розвалить ся, а з під неї
Встане Україна
І розвіє тьму неволї
Світ правди засвітить,
І помолять ся на волї
Невольничі дїти!

Буде плакав той, хто сьміє ся з плачу.

* * *

Як поле видає плоди тільки тодї, коли порите плугом і рискалем, так людське серце, зоране плугом болю може зродити свої чесноти.

* * *

Як хочеш бути щасливий в житю, причиняй ся до щастя инших!

Стефан Фодчук.

АСИМІЛЯЦІЯ.

Я лиш передвчера суда приїхав... Шіфов смердит ще від мене на штири гони, а вони вже прискіпали си до мене, абих пішов з ними на ікис мітінґ...

Обдув я трохі від порохів сардачину, помастив салом чоботєта, тай пішов.

Посїдали ми в крісла, тай слухаємо...

На останку вішов ікис панич у околярах, тай за ікус симиляцию зачьив...

Кричит, кидає бесїдов, як горохом...

— Братя мої христіяни, сокотїт си симиляциї. Най вам ни відкручує їзики до гори ногами, бо вігинити в цї Канадї, як голї миши! Розсиплити си як сироти, як блуднї вівцї розлетите си! Анї пес за вами ни гавкни! ...

— А це шьо за холера тут! — міркую я собі, тай махаю-мелькаю їзиком, — пробую, цї вже і моїм ни вікрутило! Ей, нї! — шьше цїлий!

Але тїтка моя Катирина, — міркую собі, дес добри бідує, бо вна вже довго тут, а до того вна любит слабувати на всяку холеру, де їка є, ци ни є, на цїм сьвітї, то певно і ця симиляція її ни минула!...

В очех закрутили ми си сльози, а Канада стала ікас темна, та чорна як моя сардачина!... Цїлу ніч вітак ни спав я, а все мелькав, то притискав їзик до піднибеня, боєв си, аби ним ни пирикрутило...

Раненько, наколи лиш сонечко указало си, стис під паху трохі зїля, та флїшьшєну йорданцкої, свіченої води, ще крайової, тай почімхав до тїтки Катирини.

— А де тут сидит тїтка Катирина? — питаю ікогос краяна.

— Шьо за тїтка Катирина? крикнув краян.

— Агій на тї! ни знаєш тїтку Катирину з Ґалїциї, шьо віддала си за Федора - Матїя Ґаврила - Андрійчишиного ,Проця - Танаскового Івана шьо сидїв на старім млинишьшю, коло Тодира Онуфрія Прокопового-Павлової нивістки тешьшя - кривої Гануськи систра, а минї тїтка в третїм христу...

— О-о-о! — знаю, знаю! — Вна віддала си за Фрида! він коморує в Джова, зараз третий гавз від Джека!.

— Ого! вна віддала си за йкогос Фрибра! Певно шьо Федїр вже пиривирнув си від тої симиляцїї!... — та єк ни зарую, ни заплачу... — Федїрку, Федїрку, то тос добрий чоловік був... хоть до рани прикладай!......

Краян говорив шьше за ікогос Бориса, та за-Маґниса, али я з жілю ни розумів нїчо, лиш рув, а рув всїма голосами.

— Ни плачте вуйку! — каже краян. — Як боїте си, шьо заблудити, то я вас відвиду! — і сїпнув мине за рукав, тай потяг вулицями до тїтки...

— Ади, в оцїм гавзї, кажи, сидит ваша тїтка!...

Ввійшов я до хати, тай відразу пізнав...

— Як си маїти, тїтко Катирино!

— Вацумери! ... я ни Катирина, я Кейдї!...

— Катирино, Катирино, тїтко Ка-

тирино! ни пізнаїте мине? Аді я вам зіля...

— Я ни Катирина, я Кейді, Кейді, Кейді, — заверешьшєла на ціле горло тїтка.

— А кидало би тобов в гору, та в долину — міркую собі... Аді, пізнаю! вікапана Катирина, а тут нев шьос підкидає! — Катирино, Катирино, Катирино!...

— Шареп, шареп, шареп! виришьшєт тїтка, аж її хавки лускают.

Подуднїло шьос сходами і до хати влетїло ікес дївчиниско, в руках ікис дручок, а на кінци гей щітка.

— От є вже шареп — думаю собі.

Ех! як ни вірви тїтка тот шареп її з рук, та мине тим шарепом по голові, та по голові, а я в ноги та драла...

— Аби тї тепер і девіть симиляцій нараз чіпєло си, то вже більши до тебе ни прийду!

Тепер шукаю роботи, та кобих заробив на шіфу, тай виртаю назад до краю!...

Мине хотїв вже йкис панок записувати на икстра ґеник, али як икстра, то икстра! До икстра роботи треба икстра вбрати си.

Деж мине там приймуть в ґалїцийські сардачинї.

Стефан Руданський.

ШКОЛЯР.

Їде з ярмарку мужик,
Школяра здибає.
Підпив собі неборак,
Ото і питає:
"Що ти, хлопче, за їден?"
Я школяр — той каже.
"А коли ти, каже, шкляр,
То сїдай же, враже!"
Школяр собі анї гадки,
Бере тай сїдає,
А мужик сидить, мовчить,
Воли поганяє.
Далї в озеро звернув,
В саму середину,
Запинив ся; воли пють;
Питає хлопчину:
"Що ти, каже, за їден?"
— Я школяр, паноче! —
"То ти школяр, а не шкляр!"
Та як настукоче!...
"Геть із воза куди хоч,
Бісовий школяру!..."
Школяр поли підійняв
— А що-ж ґосподару!...
Як пускати ся на дно,
Не псувати-ж воду;
Пустїть уже хоч з ярма
Скочити у воду!
"Не питай ся!... Куди хоч!..."
Мужик промовляє...
Школяр тодї на вії...
Притику виймає.
Перегнув ся на ярмо,
Половив по шкурі...
Їде школяр на сухе,
Мужик у баюрі.

Українська діточа громада в Виніпеґу.

Спірідіон Осташевський.

ПАН СТАРОСТА КАНЬОВСЬКИЙ.

Чиж все о чарівницях, о чортах писати?
На якого тут дїдька десь чорта шукати,
Як що коли удасть ся навіжений Лях?
От староста Каньовський що робив, то страх!
Хтоби хотїв писати о пану старостї,
Всї його хвиґлї і всї його пакостї,
То таки би не стало йому і папіру.
А хоть би, як хотїв, писав правду щиру,
То не їдному здасть ся брехньою по просту.
Оджеж я вам писати буду за старосту,
За того навіженця, за того гуляку,
І не збрешу вам навет на зерночко маку.

Пан староста Каньовський таку мав натуру,
Що як кого попаде, то зріже му шкуру:
Чи винний, чи невинний, а не до сподобу,
Най ся не попадає, бо дасть йому бобу,
Ляхови, чи попови, старцьови чи жінцї,
А потому і сипле за теє червінцї.
А часом найде свого, хоть такий жостокий,
Що і йому порядно обіє боки.
Слухайте, скажу вам тут правду а не байку,
Як він якогось Ляшка коштував нагайку.

Раз їде пан староста, з ним двірня велика,
На конях козачії двадцять чоловіка.
Тільки, що виїхав на великий шлях,
Аж на буланім конї їде собі Лях.
Сказати, що Лях крепкий, міцний, як дубина.
Як орел бистро дивить, змяв би хрестянина.
Шапка його на бакер і чорнявий вус.
З погляду то вже видко Ляха, що не трус.
На лицї написано: ей! не зачіпай!
Шабля при боцї, а в руках нагай.
Під ним коник чепурний, веселе му око,
Несе, як ляльочка яка, головку високо,
Ушками собі стриже, хвіст в гору задер,
Хату би перескочив, як би хто напер.

Як підїхав і стрітив старости коляску,
Трошки порушив шапку, як би робив ласку.
Староста звик, щоб низько йому ся кланяли,
Не міг знести, що шляхтич такий підуфалий.
Для того розбісив ся, як скажений зьвір.
А Лях собі спокійно минав його двір.
Їдного козака спитав за кресило,
Бо ся йому люльки курити захтїло.
Пан староста в колясці раптом ся підносить,
Креше живо і Ляха взяти вогонь просить.
Лях зсїв з коня, з поклоном вогонь відбирає,
А староста на дворню незначно моргає.
З десяток козаків тут ся підсунули,
Несподївано Ляха на землю звернули.
І гуртом вже козацтво на Ляха насїло.
Далї до нагайок — і зачали бити.
Тут староста Каньовський став му говорити:
"Коли люльку куриш, то вози кресило."

Схопивсь Лях, як козаки перестали бити,
І можна міркувати, який був сердитий.
Старосту би, як кицьку, в руках своїх змяв,
Але двірнї не зможе. Тай на коня впав.
"О тристаж твою матїр, моспане старосто!
Дістанеш зо три рази, а за кожним по сто.
Вже як попаду в руки скажену гадюку,
Попамятаєш мене і мою науку."
"А довгож того ждати?" — з сьміхом обізве ся.
"Кажу тобі, старосто, що рік не мине ся".
"Село тобі дарую, як додержиш слова."
"Додержу; нехай карта вже буде готова."
Лях сердитий поїхав, староста сьміяв ся,
Бо шляхтича похвалок нї гич не бояв ся.

Кому трафилось бути в Каньові,
Або і люди кому казали,
Чув, що за містом далї к Днїпрові
Стоїть каплиця на верху скали,
Там на вечерницях пан староста був,
Сам тільки пішки вертав до дому.
Аж з поза скали їдної залому
Лях на буланку обцес стругнув.
"А де то бувєсь, пане старосто?"
"В каплиці", — каже з великим страхом.
Немило було стрітитись з Ляхом,
Бо Лях мав дати три рази по сто.
"А що то, з каплиці йдеш, як би з танця?

Нї книжки молитись нема, нї рожанця."
Пійняв за чуприну, далї до нагайки.
"Ти думаєсь може, що я казав байки!"
Давайже лїчити — їдного не схибив,
Сам скочив на коня, як вже добре вибив,
Тай припустив чвалом і к чорту утїк.
Староста до замку ледвось доволїк;
Зніс болю немало, а не хтїв сорому,
Для того вернувши не казав нікому.
Ну — каже — вдало ся! А се Лях проклятий!
Не треба менї його було зачіпати.
Другий раз не вдасть ся, бо не вийду з хати,
Щоб хоть двайцять козаків при собі не мати.

Староста раз впив ся, удав, що заслаб,
І для сьміху казавназводити баб.
Баби роблять, що тільки декотора знає,
Та тихо шепче, друга в голос примавляє.
Їдна баба двірським начала казати:
"Є тут дїд, що уміє чорта виганяти."
"Давай нам, бабо, дїда; того нам потреба!
Дивіть! чи того дїда Бог прислав нам з неба!
Біжи, бабо, за дїдом, але біжи швидко,
Бо в старостї, не хибить, розгостив ся дїдько".
Аж явить ся на ґанку дїд бородатий,
Тай скликавши всю двірню, начав їм казати:
"Слухайте, що вам скажу: покрийтесь всї люди,
Бо як дїдько старосту покидати буде,
Хто тільки но зачує в ту пору крик,
В того чорт ся сховає, що з пана утїк,"
Тогдїж то кожний драла, затикавши уха.
В цїлім замку живого не заглянеш духа.
Безпечно дїд в покої приходить вже з ґанку,
А се не дїд був, але Ляшок на буланку.
Як прийшов, так дїдівську скинув одежину,
Добувши нагая, далї його бити,
А все приказував, щоб перестав пити.

То не жарт — вже два рази сто нагаїв взя'!
Без надії спасеня третой сотнї ждати!
Лях — псявіра пронозий і як цап упертий;
Староста йому щире зичив би вже смерти,
Бо від тих нагаїв зійде марне вік.
А тут ще й хутко кінчить ся той рік!
Добирає до себе вже з своєї двірнї,
Котрі самі праворні, котрі йому вірні.

Раз з стома козаками їде через ліс,
А тут знов на буланку чорт Ляха надніс.
Аж шкура на старості затерпла зо страху.
"А ту-сь мені попав ся, бісноватий Ляху!"
Тай на сто козаків крикнув він сердитий!
Всї за ним, щоб конечно його тут зловити.
Погнали всї за ним, загуділо страх.
Тут з помежи корчів вискочив сам Лях.
Бо козацтво побігло за ним аж за ліс,
Він пропав їм в очах, як би схватив біс:
Стругнув своїм буланком зразу вперед жваво.
А потому звернув межи корчі на право.
"Так, старосто, вмієш ти командувати?
За їдним чоловіком сто людий послати?
Деж то тебе учили ту военну штуку?
Я, бачу, мушу тобі вже дати науку,
Щобись,тримавши військо,тримав ся і до ладу."
Тай долічив старості решту до закладу.
"Тепер годї вже, — каже —старосто з Каньова,
Більше бити не буду... А карта готова,
Що то менї село обіцявесь дати ?"
Сказав йому староста: "Нема що казати,
Програвем справу, заплатити мушу;
За те варт, щось бив крепко, а не вигнав душу!"

Хто здає ся на ласку морських филь, мусить втонути, подібно як нездарний лїнюх, що спускає ся тільки на своє щастє.

* * *

Приязнь в хвилях щастя — мила цьвітка, а в хвилях нещастя — покріпляючий овоч.

* * *

Мудрець Плятон говорив, що чеснота се музика, а житє мудрця — гармонія .

* * *

Ніжні жіночі руки згоїли вже богацько ран, та більше ще задали.

* * *

Гарна женщина — се рай очий, пекло душі, а чистилище мошонки.

* * *

Женщини — вроджені адвокати; ніколи не говорять вони більше переконуючо,як тоді, коли правда не по їх стороні.

* * *

Пливе щука з Кременчука,
Луска на нїй сяє;
Хто не знає закохання,
Той щастя не знає.
Пливе щука з Кременчука,
Пливе собі з тиха;
Хто не знає закохання,
Той не знає лиха. (Народ. пісня).

* * *

Можна любити й не бути щасливим, а можна бути щасливим і не любити, але любити й бути щасливим, то було-б чудо.

* * *

ЛИСТИ ШТІФА ТАБАЧНЮКА.

Штіф Табачнюк за молодих літ.

ШТІФ ПИШЕ ЛИСТ ДО ЖІНКИ.

До стола сїдаю, за пюро лапаю, до тебе моя мила письмо укладаю.Іди листоньку, бо я йти не можу, прийдеш до порога, поклониш си Богу.

Христос сї раждає.

Кохана жено, моя кубіто.

Доношу тобі, що моє поводзенє орайт сказати. Ми дістали на зиму лейдоф з шапи, але на Марч знов буде джаб.

Сьвяткую нинї, бо Хрісмис маєм. Ей жоно, Явдохо, коби тє сюда примуфувати, то то пєкно. Минї лїпше як ксєндзови в краю, та де, де ксєндз в краю має такий ґуд тайм як я в Канадї? Ади вчера завордирували пєть (5) пів киґів пива, бо патнерка тиж сє сквітувала.

Місєц пекла з цїзу і гему пай а ми голої! Ей як крикну виходи!!..га....

Навіть бас каже до мене ґутмоник або ґадей, — не дочиканє того Майорка, аби я си з ним ту здибав.

Купивєм си сут з кофами (кохами), але як єм нїс кик містом, том впав до штрити, том си троха лице спаскудив, але тепер вже ввійду. Ти собі голови там не бадруй. Малого Нїка до школи багато не посилай аби си здоровлї не збавив, аби міг в Канадї добре дічи копати, а ту си в Канадї вівчит так як я. **Кейда най їде сюди але** не з манїґрантом, бо я ту маю смарта Била, на моє зданє буде добрий зєть, ади якосьту відвів нє.

На ґрейцар то ту легко, ади якосьту при виборах том пєтку за дурний хрестик взєв, ну але воно так, як легко прийшло, так легко пішло.

Тепер ти менї відпиши за кількос того підсвинка продала жи му пес фіст відкусив? Посилаю ти пару дулярів, то запиши нє до Далешева на службу Божу за моє здоровлє тай добре поводзенє; купи си сьвічку на сьвита, багато віски не купуй, бо скажут люди що ти крейзі фул.

Вуцумерия що так довго не відписуєш?

Гаріьоб відпиши!

Твій старий фела і френд Штіф.

ЛИСТ ЖІНКИ ДО ШТІФА.

Славіте!

Коханий мужу Штифани!

Як єм си довідала жи є від теби лист і риципіс, то як єм зачєла шулєти по силї за поліцейом аж єм учула ті бебехи відбиті щос ми востатний раз бив якис їхав до Канади, таким си втішила. Ой Божечку цудовний. Али гайда зараз з тим листом до ксьондза. Взєли вони до рук тай чітают на куперті "Місєц Явдоха Табачнюк" тай кажут. "То тє вже той Штифан любит! Ади Місіцем тє називає". Дивит си на моє лице (а я червона) тай кажи, ая добре вгадав, як місїць і то ше як в повнї виглядаєш." Прочитав собі і менї, зачив си тїшити, що аж їмосць заглєдала. Тай кажи, шо ти там бачу мінїстер (містер). Казав, аби тобі написати жибис так по вченому ни писав. Казали шо ти туйтуй Енґлїком готов стати. Ой падоньку мій. Наш Микольцьо вже відписує тобі лист, але читати ше ни знає. Чисто в теби вдав си. Ади якос тилици воко вибив, як колис ти минї.

Рата приходить, пішли гроший. Тажи ти таких хрестиків багато можеш наробити по пєк дулярів, а ми ту з голоду гинем. Ксьондз казали, шо тобі добре там а твій Микольцьо без штанєт ходит. А за себи то вжей нїчо ни кажу. Ой доле моя, доле! Колит нє, їсти ни можу. Пішли ми свою фортиґрафію, най си хоць подивлю, який то з теби мінїстир. Термін маю, я си гризу та плачу а тобі тристенику вокаяний ни в голові, але якіс там сути в кохами купуєш. Бій си Бога, пішли, бо Майорко ни дає ми дороги пирийти.

Поздоровлєю тє твоя жінка
Явдоха.

То я тату пишу. Мама брешут троха. Возміт нє до Канади то ще вам більше напишу. Ви мене тату ни прозивайти "Нїк", бо я Микола.

Ваш син
Микола Табачнюк.

ВІДПОВІДЬ ШТІФА НА ЛИСТ ЖІНКИ.

Твій лист читаю, жиль в серци маю
І з очий і з носа сльози утираю.

Першими словами витаю тє Славайсу Христу, а типер маю надію, шо

ми відповіш Слава Навіки.

Кохана моя жоно кубіто мила. Ти Явдохо фурт така, яка була така є; такась як твоя фамелія. Аж се просиш бити. Казав єм ти продай пацючка шо му пес фіст відгриз та заплати Майоркови та най ни робит троблів в селї. А вона менї фурт за дуляри тай за дуляри. Сів єм собі воттак тай скімую, от коби той Нік старший був то би тє часом пофіксував як тра, за мени. Али ти чисом єго ни забудь файтувати, бо тє чикає гел потому. Чи має джаб в ксєндза Янтї Василів, (значит чи робить стеді на їх вобитації). Фортиґрафії я тобі ни пішлю бом змарнїв дужи, джабу не маю, сьнїг ни падав той пейди ни було.

Пишиш менї за хрестики, ти крей зі фул Явдохо. Ей дурнаси дурнаси, а ти сє до чого береш? Тажи хрестики то така політика. Лисин (лістн) ту є якісь концервати і бачу лябирали, я в них товку ни знаю, али котрий борши дасть то сє бере. Яби, як той якись казав, взєв бим від обох, али пішов бим за тото до дзєлу, бо ту такий бізнес, і потому від жадного ни взєв бим нїчо лише бим си голову бадрував в кортї.

Гарйоб відпиши
Твій старий Фела і Френд Штіф.
Ґудбай.

ДІС Ю МІСЄЦ ТАБАЧНЮК.

Що єно ми скінчили другий кичок, а ту двері рип, дивлю си а ту входить Дзян Передерчишин, такі рахувати з мого села. Я лиш ціркнув зї злости що не застав пива, тай такі хоть не хоть кау: банно ми небого Дзян алис такі за пізно прийшов. А він глип на порожні кички, та відав здогадав сє, куди я пію, тай каи: “Кто пузьнє ходзї то собе шкодзї” по польськи, ай не дивниця: письменний; бувало в селї відчитає апостола, то аж ксьондз обертають ся, так сильно кричить, ая! Тото був парубчака — годен був шо говорити. — Глипнув я на него тай каву. Ннав Дзян — ба коли будем ще молотити в Дудє ? Тай єк сє не зарегочу. А він вам батлю нерозпущеної на стів тиць, тай кае: “Най му мама молотить”. Ей мой! А це шьо? Крикнув я на місєц Матрону тай кажу: а розпустїт но та заправте вуйно так як то ви вмієте. А ту лиш моргнув на неї зпід вуса, тай головою покрутив. Бадю, бадю середний.. Випили ми одну, ба зачили другу, а ту Дзян кажи: яй забув вуйку, а ту до вас письмо є. Читай! каву. Вільможний пан Штифан Табачнюк пост вофіс Музґє.

Коханий Мужу Штифани.

Доношу тє відомість щом Богу декувати здорова і пацєта аби люцкі були здорові тай наші. Най сї преч кажи а в Явдохи згинуло єдно. Голубчику мій Штифан то неправда, шо я сє з Ґьорґійом Маслюковим напивала, тай нє вели з міста. Скажу ти правду Штифанику як на сповіди. Ми обоє випили по кватирці і зїли оселедця тай хлїбинє за штири нові, бо він ми пацєта счистив. Як не віриш то напиши до віта.

Чикай! ничитай! крикнув я, бо

"Діс ю місец Табачнюк."

нє аж по печінках пори. То она ґаздиня має бути! Мой а она вже за віру забула? А "помагайбіг" де! (себто Слава Ісусу Христу не було). Де помагайбіг Ґаздине моя! Вилитїв я на двір, обвинув якоюсь хустиною слупок, та пук пук в лице. "Єць ю місєц Табачнюк". Бо я вважиєте як злісний то клену і бивєм аж доки Дзян не вдарив нє по лисинї і завів до шанди, аж тоди ми стало лекше.

ОТО РАЗ БУЛА БИ ВОКАЗІЯ ЯК БИ НЕ ФРИД.

Якосьту Майк Дура справєв весїлє з Парашков Петра Диркача. Тото бадю нас законтитував, нема шо казати. Такі гріх би був марикувати си. Бігме ну! Тажи поміркуйте си в своєх головах; 5 ґальонів віски, 10 великих кичків пива минуло ся. Аби я так здоров. А капусти з ковбасов, то кажу вам як гною було всюда подостатком. Бото вважиєте за кухарку була от тота во, во . . . От та би сказати. Ігі! пси би ти лице вдерли. Тфу! Ото головка, облізлабис, тай бис мой облїзла! Тай нащо я тє мой мащу та чешу. Ага! от видите, Тацька по небіщикови Семаневи що то вмер на золотник. Она вібачте знюхала сє з другим, продала моржину поля, тай привіяли си суди до цеї Канади.

Ото раз булаби воказія як би не Фрид.

Отуж вєнц, засадили оден стів, і як звичайно, одні данцують, а другі харчують си, а потому знов ті данцують і співають а ті законтитовують си. Та нїби рахувати вам не тра розповідати, ви знаєте як сє має воказія. Ая!

Ей! ту заграла музика, як не вхоплю Тацьку як вам не возьму з нев гулєти, аж єм обцас загубив. Би я так здоров! А я як випю, то в мени нема, лиш кружилєти си, али співаю тогди "браце" співаю, най му дїдько маму мордує. Хе! Хе! Хе! Аи й каи:

На долинї бурачок
А на горі вишня
Смаглаж би тє
Май вкєла
Яка жес гей пишна.

Як вам не вівкну, а не свисну, а в холєву, а за ґеґю, а за неню, ще так раз! Аж вам жінки кричуть з за стола "Табачнюку а пустїт жінку бо замучити".

Кажу вам, най си парубок сховає. жи був в воську, а я й при воську не був. Аєк же.

А ту вважийти до Майка прийшов бас з жінков. — Цес бас анґлїк, що тот від "пайпів" бо Майк рахувати в него робит. І бас сїв так як би от я, а єго жінка сїла так як би вот кум Піт, тай дивлє сє по людях хрищених.

Али я сиджу, тай чос ми так охота зібрала цю басову жінку зачіпити на бесїду — щой хібаби, а ту анї слова по анґельцки не втну. Али, що, міркую у свої голові — в лице ми не дасть.

Приходжу до неї тай дивлю си на ню єк баран. І щось так гей би ми дюхнуло або най сє прич каже приступило до мене. Ану ко вщипни її за цецьку. І що гадаєте? вщипнув — аби я так здоров був.

Тай каву: "Орайт місес" а вона вам як не відивить си на мени, тай назад, назад, аж стала під стїну, тай собі

каи "орайт Дзян". А я міркую, видно небого, що ти не знаєш що я Штіф. А Табачнюк то негоднас і вимовити гадаю хе! хе! хе! — Абим так по ці правді до дому дійшов, як вам не правду каву.

Аж тут нараз прилетів Фрид тай мене за джекик та до кічині, та ширп ба сюди, ба туди, тай каи: А ви, вуйку, здуріли чи чести ни маєти, що чіпаєте цю даму? А я вбезсердив сє (взлостив ся) тай каву: А мені якої ту чести треба в ці Канаді! А мене хто ту знає? А ти дурню думаєш що я ту буду до смерти! Коби мене в моїм селї мали люди за ґазду а мою за ґаздиню, там рахувати тра мати честь, а не ту в Канаді, дурню єден! Тай єк не заригочу си.

А сей мене батлив, батлив по зубах, по голові, так ми твар спаскудив щой али. Абим так по ці правді цего кавалка дзиґари не скурив, як вам не правду каву. І кажіть жи люди добрі, є ту пошіноване для старшої особи?

Штіф Табачнюк.

НЕ РОЗПУСКАЙ, БО БУДУ БИВ.

(Зимові спомини Шт. Табачнюка).

Єк пан редахкер "Новин" такі добрі, і не цурають си мого чесного письма, то я би просив ґрешно та файно мене віслухати, єк то було з цим жи я в зимі підносив бунтацію в Музьдю напротів "Новин".

Бо єк си нагадаю тай ми дуже банно, а такой чос маркотно, рахувати сюда й туда. — А це таке було: перейшов я сє по місті ба сюди, ба туди, али здибає мене цес Бил, що то в моїм селї був за піддячого, тай каи до мене: — Ходітно Штіф заморим хробака, я десьту маю люзного кводра. — Ніби я не такий чоловік абим не пішов, або погонорував си. Рахувати ми всї в Пана Бога єднакі.

Казав собі цес дати пиво, а я як звичайно бренді. В готели товпа розмаїтого народу.

Бартендер поставив батлю і келішок а сам пішов. А я міркую в свої голові: — добре жись пішов, я ти покажу єк си пє.

Випив я єден, ба другий, ба третий, зачив лєти четвертий, а цес бартендер в мене з рук батлю, та ще ми гела всадив. . . Али я думаю — пропало сарако, — батлюс взєв, али цю бренді з ґелива такой бігме не возьмеш. Пропало як пес в ярмарку було небого не лишити перед Штіфом батлю, єк йис мудрий.

Йдемо ми до дому, я вступив і взєв ще батлину до дому аді за доляра, що то декотрі розпускають.

Приходим до дому а ці зараз: Ото вуйку добре шости принесли. І бере сє єден розпускати, бо місец не було дома, а ця робота звичайно належить до кубіти. — А я каву: не розпускай бо буду бив! А цес підсвинок каи: я такой розпустю вуйку. Я вже розсердив ся тай каву: то ти лобуре хочеш мою працю марнувати? А вона що варта розпущена? — Тихо, кажи єден, бо якись чужий чоловік йде. — А ту двері рип, дивлю си, діправди якись чужий чоловік, з торбов та ґазетами. Дивимо ся на него, а цес каи: Можи собі принумируєте панови ґазету "Новини"? Всї мовчуть а я міркую — чикай я тє зараз залумирую, тай ти покажу єк людям забиватибаки!

Єк не возьму сего Богоноса мачкарити. А він диви сє на мене, тай в сьміх, а потому єк не возьме мене псєчити. Я ту злапав за сокиру, та за ним, а цес в ноги, диви сє жи не жарт. Так каву вам тїкав аж ґазету загубив. Взєв я ту ґазету та кинув в кухню; такє саме було в моїм селї. Я і ще кілька таких самих як я, тосмо єд-

ну ґазету спалили а єдну закопали в мене на городї.

Здибаю я в готели по полудни ризбітиріянцкого отця Рожку, файний рахувати чоловік, був при війську рести зробили, їм лїпше сє не належить. Як би таких богато єк ви і я, то щеби добре було жити на сьвітї.

Всьо минуло ся, вотець поїхали, я также поїхав, бо на ярдї нема роботи,

Було не лишати перед Штіфом батлю ! . . . .

капралем, якосту на хрестинах йшлисьмо оба трісуна, а якже, подав він менї руку, я казав дати два дріньки, тай розповідаю за цес тробил. А цес вотец каи. Панї Табачнюк доба ту єк прийде си дещо написати до "Новин", тай ми бігме маркотно за бунтацію. Вибачайте, п. Богонос, аби я здоров цего вже більше не буде.

Штіф Табачнюк.

ВУЙКО ТАБАЧНЮК ПОСИЛАЄ ФОТОҐРАФІЮ.

Пани Дидахкир "Новин", пішлїт це письмо моїм краянам до Форт Вілїї. І абисти ни забули післати цим з Говилова і Перемилова, бо би голову побили.

Якосьту вічитали минї в ґазетї "Канадийський Русин" (бо сам рахувати, казет ни читаю, бо ни хочу собі голови бадрувати), шо за мнов попитують якіс урвителї з Хоросткова. Не вкимки ми, аби я де з ними здибав си. Свойов дорогов, шо мене богато людий знає з висіль, хрестин та розмаїтих воказій. Я воказій нїколи ни минаю, аби нє так пан Біг ни минав на сїм і на тім сьвітї. Али цес клин —відки мей цї парубки мене знают? Бо я рахувати, в Хоросткові ни бував. Ігі, ти в лице! Тьфу! не можу си пригада-

Теперішна фотоґрафія Штіфа Табачнюка.

ти.

Декую вам любезні краяни, файно і ґречно, шо мє любити тай контитуєти кичками і батлями. Дух ми врадував си, як єм вчув такі теплі слова. О, Штіф це любит, хлопці, аби я здоров! Гі-гі-гі! В мени вже така натура, шо ни піду від кика, хоць би нє і буком хто по чолї врвав. Не піду поки він ни випорожнит си.

Али, якос ту зложили си на кичок, а минї рахувати так війшло, шом ни мав кводра. Всї си завірили на мени. Не було всїм шлєнок, а я взєв цес банєчок, шо місєс варит в нім порич, та так живо пю, аж ми хавки тріщут, а на вуса набравєм цеї шуми, що й рукавом згорну. А цес маніґрула Петро каи: Та чикайти, бо, шо то є? не будь ти свинев вуйку! Ви чого баняк наставили? Гей, гей, міркую, яби ти показав, яка я свиня, але я рахувати, брок. От і маєш пошінованє для старшого чоловіка.

Ніби рахувати суда й туда, не тра, завивати в папірки, я таки є свиня, али рахувати, лиш тогди, як забагато штаканів кину в себи.

Той у вас кропили ризбитиріянцкого попа? Дужи ми банно хлопції, шом ни був при тї воказії. От мав би я шо розповідати рищеному народови за туту параду. Та пропало. Може ше їм Бог даст на розум знов коли таку бучу зробити, як я приїду, тогди я з їґомосцем побалакаю та нє возмут за старшого брата. А цю Волену я знаю. То поридна і ґосподарска кубіта, али тогди відав за віру забула, як парила ксьондза в сьвіте лице. Недовірки єден з другим! Видити, який єм є, бо, рахувати, мої жінки ни знаєти, али моя Явдоха, аби була здорова тоби такого ни робила. О, ні, бігме ні!

Али то, видити сповняют си слова пророчиці Міхальди, як ікис казав. Я все те собі в своїй голові кмітую, шо через таких нині в Канаді роботи нима.

Посилаю вам свою фортиґрафію, коли нє так любити. Запхайте її собі за образ під шкло, аби мухи ни спаскудили і шінуйти її.

Дєкую вам ше раз за честь, шости нє запросили, тай тємти за мени. Аби так за вас полісмени тємили, як будете батлї на люцких головах розбивати. Гі-гі-гі, тай вібачти Табачнюкови, бо знаєти сарака любит жиртувати.

Поздоровлєю вас по тисячі рази.

Ваш приятїль
Штіф Табачнюк.

ДЖЕКИ ДОНОСЯТЬ ПРО ВУЙНУ В СТАРІМ КРАЮ.

Гало вуйку!

Ми як стара патнерка, то є Дзян і Джек і Джов (той вуйку мазур шо стріляв до медведя пиши від нас а ми дихтуєм.)

Баґали Восина Ґон! ціле стишінє на ярдї кричит "М-сори--м-сори" за вуйком Штіфом. То був ґуд мен. А ви стали крейзі і перемухувалисти си з Мусдє; абичу вуйку ви фул! Бас жалує за вами і каже то був той Штіф штронґ мен, по дві тайзи носив на гинику, ано ферштула і помухував. Жид в Мусдє казав сам до нас, шо ваша кубіта вас не варта. Дзян дістав письмо з краю і писано в стронї вашої жони а нашої нанашки, — шо бачу зле собі поступают; нарід в селї говори: "Сараки Штіф там бадрує си за водами та плачи а вона дістає пейду і робить там денци. Бачу, дєк там ганьбив ксєнжого наймита, аби ни було шийму в силї. Ви вуйку нанашку накажіт, шо вони там собі скімуют? Шо ту шуфлев ті дуляри згортают чи як? Ю сі? Робилисте стиді цїлий місяць а кілько було пейди на чику? Правда жилим на борт на дрінк і оберголї. Пішліт Кейді шіфкарту, та най їде до нас, будем мали ґуд тайм. А вас вуйку будем на плечах носити за то. Батлина все буде, а киків будем носити по колеї то Дзян, то Джов, то Джек. Буде вам лїпше як кінґови чи царови. І як бисте мали ским забрати її суда, то і ви зараз їдьте суди, може дістанити джаб при ґарах. Типер напишіт про ваше поводзенє.

Ваша смертельна патнерка
Дзян, Джек і Джов.
Зараз відпишіт!!! ґуд бай.

СТРІЧА ВУЙКА З о. МАЙКОМ.

Кохані Джеки і Джови тай ціла патнерко! Галіду.

Не траба, аби моя кубіта денци в краю робила; а ксьондз на шо там? Ну, а як би де пішла, то Ви шарап, лєйзі боґи.

А мене за Вами туск напав. Як єм помухував си з Муздє до Форт Вілії, то так якби до якої дічи, ажим заплакав. Але вже війде. Вораю! Помало мухую до Вас. Вжем в Бриндонї, а незадовго буду в Муздю при барі з Вами.

Але ту менї пригода сї трафила,

навіть бисьте не вгадали. Йду якось сайдвоком, дивлю си, а напроти мене йде той Майк, що робив з нами на ґенику, коло Ріджайни. Натягнув, вважиєте, якийсь довгий кабат, обернув гальштук назад, підніс голову до гори, обголив собі вуса тай навіть не дивить си на мою сторону. "Галов, Майк!" кажу до него, а той дурило відивив си на мене, як би мене ніколи не видів тай каже: "Я сьвященик!" А мені як би хто в лице дав. Таж тємлю, як нині, що він робив з нами, належав до нашої патнерки, разом на ґенику вуши билисьмо, а то, диви, вже ксьондз. А бодай ті смага втєла. Сплюнувім і скімую. Гм... може він бути ксьондзом, то чому я не міг би ним бути. Таж я часом коло іго тата сьпівав на хорах.

"Прийдіть до моєї церкви", каже Майк. Га, міркую, краян, колеґа, як не піти.. Йду в неділю, приходжу під церкву, дивлю си, а там хрест перевернений до гори ногами. Агі, а то що за церква? Ні, не піду. Гріх. Стою я тай міркую тай позираю одним оком до церкви, а там вважиєте, хотьби одна жива душа була коло нашого Майка. Якось мені маркотно навіть, аби він мене з церкви не побачив, та не затягнув до середини. Але надходить мій знакомий Дьордій, що приїхав враз зі мною з Форт Вілії. Він ніби має більше знакомих в Брендоні тай більше знає за тутешні церкви. Питаю їго, який то ксьондз з Майка, а він каже, що то якийсь ризбитиріянцкій, але там є ще друга церква, а там їго навіть за дяка нехочуть.

Ну, і чи чував хто за таке? Вдарив си в груди тай кажу: "Най го Бог наверне".

Е, є ще богато за того Майка балакати, але не маю тепер коли. Як верну до Муздє, то при барі, або якійсь другій воказії вже Вам всьо розкажу.

Шкода Джеки, що маєте ґуст на Кийду. Нетра, аби вона їхала до Вас.

Ґут бай
Ваш старий патнер
Штіф Табачнюк.

ЯК ВУЙКО ТАБАЧНЮК ПОДВИГАВ СЯ КИКАМИ.

До столу сідаю за пюро хапаю, і свої чесні патнерці письмо укладаю. Лити же листочку через ліси і гори, а як прийдеш то поклони си Господу Богу і моїй патнерці безсмертній. Славай—су! Кохані парубки!

Письмо від вас я дістав, тай зара відписую. Ни бануйте, щом так довго мовчав, гейби ми замкнуло, а то все через свою дурну натуру.

А це було так: Дав пан Біг сьвята, а я кау: як маєш сьвяткувати то сьяткуймо, а ні то ни зачинаймо. Али Майк здогадав си, до чого я пію, тай тиць доляра на початок. Зараз такі за ним, дай їм Боже здоровля, дали на ту складку Джим, Тоній, Чалій та ше якіс. Навіть цей маніґрула Петро дав кводра, то буде з рік жилувати за тим. Али що то дивувати си — маніґрула, маніґрулов. Він шос видїв! Таже він їсти на ґиницку ни вміє. Та бо бігме-ну, притиче си вечером з роботи, та никає по тих книжках та ґазетах, гей би той ґек в селї. Тай шо з того? Або думаєш один з другим, шо то читанє шос варта? Саме пусте. Від колим го добре змашкарив то вже голосно ніколи ни читає. Правда жи є книжки файні. Ади, якосьту міс читала за пророшницу Михальду. То то бадю, аж сум побирає слухати. Га, най си дїє воля Божа — гадаю. Казала, жи читала таку книжку, таку велику і мудру, жи вважиєте по нас мають бути такі люди, жи двайцять в пецу будуть молотити. Так я собі то пошнєпив в свою голову, жи аж снило ми си.
Цуда та ружносці дїют си по божім сьвіті, а христінин жиє як муха.

Али я забалакав си тай забув доказати, як було з тов складков на сьвята.

Досить того, шо зібрали на два великих кики пива і батлину віски. (Цеї віски, шо з єдної батлї є дві). Рада в раду хто би то пішов принести. А цес малїґрант Петро каи: а хтож другий піде як не вуйко Штифан. Вони кажут, шо вони си нікого ни встидают, бо їх ту ніхто ни знає. Ни хотїв я на Вознесеніє робити тробилу, ніби рахувати, ни так шінував чоловік людий, як сибе, тай стримав си від того, щом ни всадив в лїхтарню. Али єднакож му казав — може твій тато називає си Штифан, а я "Штіф" ти маніґрула в довгих штанах!

Маркотно ми стало жи такий дзелений а так нї зневажив, али думаю най ся при меньшім обходить. Дурному і Бог вибачить.

Взяв я міх на плечі тай потелепав си за пивом до лікер штору.

Прикотив менї два кики, я поставив оден в міх, а потому другий, щоби два рази не ходити. Батлину запхав в задну кишеню від оберголїв, завдали ми на плечі аж ми хребет затріщив, ну тай пішов. — А они аж заходе си від сьміху. — А я думаю; сьмій си єк іс дурний, сьміявбис си до обрадзів, тай бис си сьміяв !

Двигаю я то пивце, аж ми очи з голови лїзут, піт котить си з чола, а на лици браце такий єм червоний, гейбим з лазьнї вийшов. А хребет думавєм, що потріскає. Найки колєра возьме з пивом тай зї всїм — гадаю — та ту бадю здоровлє можна лишити. А ту єк на збитки здибає мене Гарій тай каи: Несете вуйку паску ! Ей табо вам аж в чиривиках хляпає, ви де так си загріли? Ледво я притащив, та вже не міг занести до хати, та кинув під лаву, сїв тай ледво хлипаю.

І дивіть сє від того часу єк зачило мене поколювати, а потому всадиломи си шось таке в бебихи гей би гладущик. Незнаю чим си подвигав, чи що зо мнов стало си, тай сьвита були ми не милі. Ту є єдна така баба, що ще вважиєте з краю знає вгадувати. Якосьту зливала ми віск і кропила ми чоло сьвитовичірними помиями, та казала щом дїстав вроки.

Думаю і це правда, абож то не було що вречи, тажи всї люди зглядали си як єм ніс два кики — найсє преч кажи від таких очий. Тепер ми вже

троха лекше; написавєм до свої Явдохи аби дала на кафи́ст за моє здоровлє. — Хоть там тєжко за ґрейцар сего року, али єк єкись казав — коби мож дати.

А хтож сему винен що там кижко? тай ту не лекше. Хто винен сему що я подвигав си? Таких богато єк я . . . . сего ніхто менї не заперечить — бігме жи нї! Я думаю що є такі що винні сему, али не годин сказати сего.

Я лиш роб, тай роб. Тай тої роботи тепер не хочуть дати.

Вже сми просив Дзяна, того баска від дічів, шьос вісім раз, аби нї впхав до роботи, а він навіть ни дивит си на мене.

Очі залупит на звізди, тай шьос пушками перебирає. Відай хочи коль ки в бік, али шьо я їму дам єк у кішени зломаного дуляра нима.

Відай треба буди на искра ґиник за писати си. Єк си запишу, то відтив до вас все упишу.

Типер кланїю си вам мілїони мілїонів раз.

Штіф Табачнюк.

. . . .

ЧОМУ ТЯЖКО ЗІ СВОЇМ РОБИТИ ?

До стола сїдаю за пюро хапаю, тай до вас дорогі словом сьвітим промовляю: Лавайсу! Кохані парубки! Пишу цес листочок раненько, аби дійшов до вас Джекі борзенько! та вам розповів за поводзенє вуйка Табачнюка.

Поводзенє моє нї тепле нї горєчи, от так ледви дихаю, бо дуже ми си навприкрило, що ни чую вашого голосочку, тай ни чую єк склїнки дзвонє коло вас та батлї бринє.

Я доносю вам, шо з ласкі пана Бога здоров, али ни робю на тім ґенку, шо си записав, бо бас дуже вритний був.

Аді єк ікис казав, ни дай-божи з мужика пана, бо в холошнях навіворот ходит; таке й моє з тим басом було.

Він аді ґалїціян нїби наш християнин, али так гарйопкав, шо аж хмари плакали.

Я міркую собі, шо я вже трохі підорваний киками, то аби знов шьос під груди си ни всунуло, тай пішов з якимос ше одним патниром з Кучурова, узєв тайм, тай пішов до штімшуфлї.

Міркую собі, шо лїпши, аби на мени енґлїк ґадемкував нїж має свій нїби ґалїцийский хандрило по свому маму різати.

Тепер вас прошу, абисти мої листа від мої Явдохи суда посилали на цес адрис, шьо вам підписую, бо я ни зара буду в Мусджє.

Кланєю си до вас по низлїчоні рази.

Штіф Табачнюк.

Нумир ґари триста тристенний на норт від Мусджє.

Штімшуфля.

КЕЙДА ХОЧЕ ЇХАТИ ДО КАНАДИ.

Любезний вуйку Табачнюку.

Ми лист від вас дістали і зараз до вас відписуєм. Дуже нам жаль шо вам там чуєм біда. Ей, вуйку як би ви були тепер в Музґю, то малибисьте ґут тайм.

Типер чуєм, шо тої Танащихи шо колисьто булисьте в неї на станції то єї дївка віддає си, та шо то мила чупир в пиві за того слїпого Майка шо то робив на ґенику коло Джека, то вони вважиєти знюхали сї, як Танаско

був в корті. А вуйна Танащиха дуже гонорно ходить а кирпу обернула на голові. Колисьту Джьов запитав еї: “А куди тітко?” а она навіть не відповіла лиш головов покрутила; певно гнїваеси що не їдем на станцію.

Типер вам пишу вуйку що ми дістали лист від вашої Кейди і вона дуже файний лист до нас вписала і прислала фортиґрафію. Їди до нас лише чекае на лист від вас, то вже вуйку позвольти, а єк їде то виринтуем коло броваря гавз і вже не обірвете си коло киків...

Типер вуйку напишіть нам єк той бáс називае си, той наш християн? Бо тут в Музґю єк знаєте цес Джон Сміт той шо то під штрітґарами робить то вже за вами попитує; каи, шо єк бисте приїхали то дасть лекшу роботу лише абисьте дрінька купували.

За сим будем кінчити се письмо..! Га правда, ваші вуйку оберґолї Танащиха викинула на бек ті шо ви писали післати вам. Казала шо там повно дукатів.

Більше не маєм шо писати то поздоровляєм вас не тисячі а мілїони разів, і кланєе си Бронько до вас.

Ґут бай вуйку ваша патнерка
Джьов, Майк, Луй і Джек
Адрис Музґє
Сапіярська кольдомпа
коло савт бранджі.

....

ШТІФ ТАБАЧНЮК ЇДЕ НА ВИБОРИ.

Кохана патнерко та дорогі мої Джеки безсмертні. Будьти вібачні, шо так довго до вас ни обзивав си. Ато баґали стало си наприклад дужи орайт, юбич-ю. Ади наша штімшуфля, пиримухувала си до Вінїпеку, бо наприклад бракувало вібиралам голосів, то до нашої штімшуфлї приїхав ікис кунь, ци хрунь, вже добри ни знав, бо казали єму одні Кунь а другі хрунь, аді приїхав ще з ишим Анґелом, тай шос пошваркотїли з басом, тай ми си помухували.

Ади наколи ми приїхали, то штровбас нас розпустив з ґари до міста на почістунок. В нашім ґенку було шьос девіть вінїпецких джеків, то вони вже знают всї беклайни і всї готелї, тай даймо нато наприклад, рахувати всї такі инші кавалки. Зразу ми си крутили по ярдї, бо вони бояли си відходити в днину до міста, аби ни прискіпа-

ли си до них які баби, бо рахувати вони винні за борт ще хто знає від коли. Вітак наколи сонечко сховало си за шапи, так зараз пішло все в рух. По одному, по два ми беком пирисунули си до Манор гутелю.

На перший пунт всунули си ми до анкіря, то сказав один кучирєвий джек віскі на ціле кулко, а вітак всї за порєдком. Вже як дійшла черга до мени, всунули си до нашого анкіря ікіс паничикі нїби з інтересом. — Маю честь пириставити містир Ті Ді Фулей, містир Ґадим, містир Нік Сиридів, містир Гикавий, містир Неґрич та й ще якис сухонький з оберненим ковнїром, казали, що сарафинчік ци ризбитиріянцкій піп. Шик генд панове, — кажи Хрунь.

— О-о-о-о нї, ни пириставєйти нас, сїдайти собі з того другого боку як сти христїєни — кау я до них. Вони шос поморгали оден до другого, засміяли си, тай зачили віпрошати, шо вони ни хотє нас довго бодрувати, лиш хотє з нами зробити маленькій бізнес.

— А-а маєте ви бадіку голос, -- запитав мене Гикавий.

О є, кау в мени голос єк у бугая, ану послухайти:

Ой як я си заспіваю
Коло брендий віскі
Чути голос попід колос
Аж на пиридмістє.

— Сий, містир бадіко, ни співайти, бо зараз прийди полїцман, тай возьми вас до корту; я вас питаю ці маїти голос на ґубирмана.

— Ш-шю-юр !

— Орайт?

— Фай долар! — кау я, бо вже си доміркував , що то та воказія, що тут платє по пєтцї за хрестик.

— Орайт, абисте завтра рано були тут готові а ми за вами прийдимо.

Типер пст... маєти озде по пєтцї, а завтра дістану ще в ґару гефи дозин киків, тай батлю — али шареп, чуєти, — ґудбай.

— Бай, бай!

На другий день раненько приїхали за нами тай повезли до пулів. Байґали, шо Канада, то Канада фрі контрі; гадавєм, шо нїколи вже ни буду їхати гинтонобілим, нїби биндзинов як жию на сьвіті, али нї! Ни бійси, вуйку Табачнюку! Дав Бог ласку нибесну!; вібори: На маїш; за марний хрестик, маєш пєтку у кішеню, тай їхати биндзинов цїлий день.

Сїв, я в гинтонобіль, тай поїхав.

— Містир, бадіко — кажи той шо возив мене — у цїм пулінґови кажіт шо ви називаєти си Дзян Гнида, покладьти хрестик тай відходїт, я зачикаю на вас.

Пішов я до середини зробив своє, тай поїхали до другого пулінґу.

В другім я називав си Джов Сорока, в третім Піт Ворона, в четвертім Гарий Синиця, в пєтім Штіф Вудвуд, в шестім Майк Чоропіта і т. д. Я в кождім пулінґу слинив олуфко, тай клав за порєдком аж шість хрестиків, бо проводир наказував сумнінно по совісти голосувати.

А я видити ни хотів нїкого кривдити, тай клав хрестики кождому.

Ю-бич-ю аж шість.

Али санамаґон, банно минї типер,бо вітак хтос минї доповів, шо мижи ними нїби тими ґубирманами був оден паршєк — цибух; а то вважєйти якос ни пасувало класти хрестик коло жида-нехриста.

І так цїлий день був-бих клав хрестикі, як-би ни віпадок.

Прийшов я до одного пулінґу і кажу шо я називаю си Билий Когут, а який-с панок кажи до мени. "Ти брешиш, ту вже був такий!"

"Арештувати єго!"

Я став білий єк полотно, та чирвоний єк бурак, голова пішла в ноги і анї слова ни годин вімовити. І вже по-

ліцмани приїхали вже якимось иншим гинтонобілем з накривков брати мене до зеленого стола. На дворі я обіздрів си, тай пізнав межи миром Гикавого. Містир поліцман — кажу до поліцмена, мі вонт шпік міт містир Гикавий, ю но він ґуд фело ю-но, він кизети укладає, він мине знає шо я добрий християнин ю-но.

Али Гикавий як це вчув, та в ноги і мусіли мине аж чужі добрі люди відпросювати від клопоту.

Али я Гикавого відтак у вечір пофіксував байґали найс, так шо ми мали сміху цілі бушлі, ю-бич-ю.

Ади я єго здурив, що вішло 24 вибирали, а 22 консирвати, а він так поклав у свою кизету "Канадийський Фармер" і ни лиш ми сміяли си, али ціла Канада вздовж у поперик, бо на рихтелни, то вішло 25 консирватів, а 20 вібиралів. Типер ми си вирнули назад на свій плийс, али виртали насухо, бо єк вібирали упали, то ті шо обіцяли нам гефи дозин киків до ґари, тай батлю віскі, ади ни стачіли си в слові тай ни принесли нічо. Ніхто анї ни вказав си єк ми їхали бек.

Типер венци довас ни пишу, бо ше маю зариз відписувати до свої Явдохі, бо мусю еї приговкувати, аби собі там ни закохала си з кавалєрами і так далі на приклад.

Поздоровляю вашу всю Джек-фамелію. Ваш олдфело

Штіф Табачнюк ґудбай.

НЕДОЛЯ ДЖЕКАМ В ЕДМОНТОНЇ.

Лавайсу містир Штіф!

Ми низко пописані Джеки, що перебувають в Іґмонтонї, на то конто, шо ви вуйку містир Штіф, ходили до Вініпеґу на контитунок рахувати наприклад барзо никонтетні і ни лайкуємо вас по давному, але вже вам обіцяли, то вже рахувати треба вам все докладно уписати за наши поводзенє.

Наши поводзенє як звикли у Канаді у місті Іґмонтонї. Маємо лаци фону. Ходили смо на денц і денцувалисмо і далї наприклад придивлєли си єк ці народи хрищені мають тутешни поводзенє.

На перший пунт то виділисмо лацо лидіс. А на другий пунт то тут як іде си на денц то кидає си дзіґарита на штипсах, бо у тім румі де є денц ни можна курити, бо на тот пунт шо аби з лидіс пейнт ни облазив, бо на тот пунт вони ни лук найс.

На третий пунт, то тут ни грають музики козачка, аркана наприклад такої як ви любити, то абисте за дурно до Іґмонтону ноги ни били, бо тут грають слов і крутє си єк би три дни ни їли і на тот пунт, шо Билий ухнув, відсидів ніч у кортї і заплатив фай доляр.

Типер на ще оден пунт, що тут нотин дуїн, рахувати на приклад ни для пса ковбаса, рахувати жинити си ни будемо, бо тут наші лидіс дужи виликі місец. Рахувати наприклад всї найс. Рахувати всї в білих рукавицях навіть коло кухнї ходє і в рукавицях горшки обходе і байґали відай в рукавицях дайми надто на приклад гет

усе робе.

Байґали я миркую собі санамаґан у краю як то було гигий, браце! Тато ввалит коромислом по плечах, тай гайда, гони босими ногами по стерни за красулев. А тут! Джізус крайс! тут икстра.

Тут лиш дрес, ґорсик, чіривичкі на корках, пейло пинту на лице, і лиді. Бире під паху Джорджа, але вже не з нашої патнерки, але з тих жидиків, або ще з якої иншої. Байґали ми навіть надибали одну, що віддала си за чаймана. Али то фони-фони було з разу, але відтак Шорті був на то мед, за то сидит в корті. А то рахувати ми прийшли на сопир, таї слухаємо а чайник шос до неї говорит: Воцумели— воцумели, а вітак зачив клєсти по свому: Мака — оно— гейі — і — гу у—

На то конто ми всі були мед, бо було нам дуже жєль хрищеної душі і ми влетіли до кухні, аби чайникови показати по чому локоть кваші. Насамперед завязали чайникови рот, а вітак мастили куда попало. Повікідали на беклайну порчап, біфштик, порозкидали всї пати, вісипали на чайника то тїсто, що він гаркикси робив, намастили голову поричем, вісипали вітак на него бочку сайдиру, тай повтікали куда хто міг.

Лиш Шорого ймили поліцмани і сидить типер у Форкачевані. Він був би війшов на сухо, али там у тім корті є тлумак, шо всїма язиками говорит на раз і шо хотів то говорив, тому Шорті типер покутує.

Вєнци до вас не пишемо, бо ни філюємо добре, що патнира утратили. Типер просимо вас упишіт нам гет все по правдї за своє поводзенє і за все.

Ваша ойли тайм безсмертна патнерка.

Джек, Джов, Гарий, Джєн, Майк, Билий і Тонї.

ЯК НА “ҐЕНКУ” БАВЛЯТЬ СЯ.

Гало боіс!

До стола сїдаю, папір розкладаю і до вас мої кохані патнери лист укладаю і промовляю до вас, Навіки Слава Сусу Христу!

Дзінькую вам мої кохані патнери, шо ви за мене ни забуваєти, та нагадуєти, хоть я знаю, шо ни без того, аби ви колис ни сказали ”ґадем Табачнюк“, али я то собі ни мотаю ніц під вус, бо знаю, шо дурному і Бог простит.

Типер за ті они шо ви написали за лидіс, то маєти рихт, шо собі тими лийдами ни бодруєти голови. На мій рихт, то я казав би вам, аби ви собі спровадили ґару Ґанусьок з краю, тай ни будети мати тробилу нї з варив нї з печив. Бо ади я вже ни можу ногами плести від цего канадийского борту, бо все таке нївроку млавке, що аж млавко жити. А наша Гануська як зварит боршу, як закришит, закваснит, то аж старі контрі провіжиют си, таким кваснит, али за то христїнин хоть з медведим файтуй си, шур!

Типер я вам доношу, шо я філюю дужи зле; навіть ни можу віполокати собі дранки, саксів, та обирголів. Санамаґан, нам тут троха скушно, то ми по сопирі граємо голої.

Але в одно голої, тай голої, вже навкимило си траскати. І ми вже сік від тої голої. Коман боїс! — кажу я до патнерів, — граймо дупака! Грали, ми грали, тай прийшла і на мени черга. Поклав я голову Гарови в колїна тай чекаю. Их! єк мине якийс як свисни, будай му рука всхла!

Али, баґали ни мав де та в поперик, бодай го колєра взєла. Та ше коби хоть долонив, а то відий гендилом

від шуфлї, ці яким дїтьком мине шарнув, шарпало би го по безвістих. Я єго вітак вісікав добри ґадем, ше мусів батлю віски принести, на злагоду, али шо з того, коли мине в попереку лупає аж в очах жовкне. Вжем вібацькав батлю пийнкілєру, тай цеглу розігрівав, тай нїчого ни помагає. Ґадем вже ца Канада, була єк була, лиш коби тут ши була йка, аби христїнин в прикрий час міг собі волово вілєти, або йку нужду.

А то санамаґан, піди до дохтора, а він зараз ніж гострит.

Агій, може си кимити, як я коло валоваторє, ши в Мусдє упав мижи ґари, тай трохи вєзи ни вікрутив.

Пішов я до дохторє тай скаржу си на свою бідноту, а він все лиш єс, єс, єс,.... тай шос пирибирає у коробочках...., якіс ножикі, гет всїлякі.

Я міркую собі: Він певни хочи мине зараз лїчити, тай врубати вєзи, тай я сфатив си тай хочу втїкати. А він— каи, голан Джан! — вон доляр! А то за шьо, кажу я, містио дохтор. Він шьос там зачив жвиндїти, али я боєвси, аби він ни жвиндїв більши, шпурнув їму таляра, наґадемкав тай утїк.

Уже ми й ни так банно було за тим дуляром, але ґадем злий був, шо він минї так гонору урвав.

Бо рахувати, ґадем, мине цїла Канада знає, що я Штіф, а він тобі джанкає.

Агій тут куда поверни си, то все тобі джанкают. Коневи ґірап Джан, волови джі Джан, а христїнинови гарйоп Джан.

Але де то чоловік годин порахувати всю свою кривду. Тої кривди тілько, шьо на воловій шкірі ни списав би. Ви вже знаєте і без мого розказуваня. Ага, сий боїс! попри нашу штімшуфлю їхав шов. Бас казав, шо то він до Іґмонту поїхав, та абисти там повирнули, тай абисти минї все докладно все у листї виписали, гет чисто докладно. Типер вєнци до вас ни пишу бо вже пізна година, треба утїкати під блинькит, али наколи відпишити, так я зараз до вас шос знов умалюю.

Поздоровляю вас по низлїчони рази ваш на віки

Вуйко Табачнюк
Штіф, солан.

НЕМА ЖИТЯ БЕЗ ШТІФА.

Гавар ю Штіф?

Кохані вуйку Штіф, доносимо вам аби ви собі не бодрували голови тими джеками, шо поїхали до Іґмонту тай абисте паметали, що лиш одна ґара тих урвителїв поїхала в безвісти, а нас тут в Мусдє лишило си як трави та листу.

Ю дем райт, шо за ікис рік засиплемо Канаду вздовж поперек нашов фумелїєв, так, шо Анґелів не знашно буди. Але я балу—балу тай ни пишу то шо хотїв вам вуйку Штіф розповісти. Ви пишете до Джеків, а вони з вас сміют си. Кажут: шо було, то си минуло. Як Штіф був дурний і дав си натїгнути, то вже тримай з ним сервус? Він олдфела, шо нам з него? Як би хоць до бійки здалий? А то удає якогос мудрого, а єк прийде до бійки а він ноги на плечі.

Али вєнц, то нїчо вуйку, я вам все упишу найс. Тераз відколи ви пішли з Мусдє, то місто як би ни тото стало. Ю дем райт вуйку! Нема кому вести важиєти пиред. Нима денців, нима кичків, нима нїчо. Навіть сопівка ни виє, тай слїпий Джан ґалїшин пяно (цимбали) вікинув дес на руф, а Майкова скрипка аж си просит, али нима кому заграти. Типер дївчата ходе так як поварені; все мине питают коли бу-

де денц. Коло Мус готелю аж вітир свище, бо Бронько вже ґенік розігнав, тай нима кому тайзи підливати. Розігнав за то, жи си плати впоминали за силєр, бо кумпанія дала педісєть дулярів на силєр а він гроші сховав і казав, шо копали за то, аби робити стиді. Типер за весілє.

Тото висілє, шо ви були старостов, то си заштапувало тамтого тижнє. Наші бойси були ґлед, бо все йшло олрайт, тай кичків була ціла стирта. На послідку ше був оден файт, али з нашої патнерки ніхто ни дістав, лиш одного всадив хтос батлив в голову аж пукла. Поліцман вачував цілу ніч і казав, шо ми крейзі.

Більши ни маємо шо писати, лиш наших трьох вернуло си з Бі-сі; рахували трохі тайзи а відтак збитували фрейт аж до Мусдє.

Ви певно ґлед, шости ни їхали на стіл-ґиник. Тераз висіль тут більши нима. Гадалим, шо той Джов, шо писав до старих контрів, шо він вже гефимиканік коло реку, буди жинити си, али якос заштапувало си все. Правда Киді найс лиді, така замашиста, як ваша Явдоха, али коли вона баґали кажи, шо Джек хлоп з села їхав штири мили на розворі, а вона викшталцона рахувати з міста — з Пацикова.

Відпишіт типер гарйоп. А як там орайт, то напишіт, то ми до вас поїдемо. Дем райт жи то було би найс, али відпишіт радовий.

Здоровит вас насампиред Джов, Майк, Джан і Джордж а вітак вся патнерка бизсмертна.

Писав Алик Шміт.
Ґуд бай.

Месть.

— Катрусю! Твій чоловік зраджує тебе! Ти повинна пімстити ся!

— Коли то він, моя дорогенька, мстить ся власне!

Межи панками.

— Стріляв?

— А вжеж!

— Трафив?

— Розуміє ся!

— То певно віддав до кухні.

— Ні.. до шпиталю..

— Я цікавий, як зробив ся з тебе такий добродій?.... Пощо шпиталеви заяців?

— А хтож говорить про заяців?

— Ну, а щож ти властиво пострілив?

— Хлопа з нагінки!

А хиба я знав!....

Батько: — Ти драбуго один! Забуваєш, що ти син чесних родичів!

Син: — Треба було тату, скорше се мені сказати!

Розмова супругів.

Жінка: — Хотіла би я знати, чи всі мущини дурні, як ти?

Муж: — Не думаю, люба; диви ся, як богато ще на сьвіті нежонатих.

Українські учителі, зібрані на 8. конвенції в Виніпеґу 16—17 цьвітня 1914. р.

ЗАХІДНА КАНАДА — ІМПЕРІЯ ПІВНОЧИ.

Ще не богато літ уплило від того часу, як Західна Канада була дійсною толокою для несчилених черед буйволів; нинї вона замешкана зажиточною нацією.

Переміна наступила ще за памяти середно-старих людий. А переміна ся така велика і така основна, що подібної їй майже не стрічаємо в історії народів. Колиби чинники, що причинили ся до розвою Зах. Канади, можна було зібрати за порядком, одержали би ми дуже повчаючий образ. Насамперед Індіянин, що в воєнному строю полював по преріях; потім місіонар, що старав ся відтягнути Індіянина від воєнного ремесла, а дати йому в руки — плуг. Пізнійше Годсон-Бейська компанія, ота всюди звісна орґанїзація купців, які перші прийшли до сеї країни, ще в сїмнайцятім столїтю і без перерви вели торговлю, будуючи при тім власні укріпленя. В такий спосіб поширювали вони торговлю щораз дальше і в найдальші закутини вносили сьвітло цивілїзації.

Кінна поліція Західної Канади, оті "їздці рівнин" в червоних нагортках, — є ще з нами. Вона, як орґанїзація, істнує лише около сорок літ. Її одначе треба завдячувати, що Західна Канада нїколи не знала "чорних лїсових духів," які завсїгди лучають ся у нових краях і, що житє і майно поселенців на безконечних канадійських рівнинах є таксамо безпечне, як у най лучше зорґанїзованих християнських краях.. В тім часї, менше-більше зачали напливати кольонїсти. Перші: піоніри, гомстедовці й люди, яких вела сюди жадоба пригод і охота оглянути країну. З початком вісімдесятих років (більше трийцяти літ тому назад), напливали сюди так званими "кораблями прерій" або "візками Червоної Ріки (Ред Ривер картс), які мали ту питоменність, що не було в них нї куска желїза. На тих возах везли вони всьо своє домашне добро як — горшки, збанки і всїляке бляшане начинє, а по боках ішли лошата й телята фармера — основа його пізнїйшого добробуту. Тяжке було їх початкове житє. Міста нїгде близько не було, що хвиля натрапляли на перешкоди, які мусїли поконувати, дуже часто терпіли неповодженя, але найбільше прикрости справляло першим фармерам недостача якого небудь знаня і брак ріжних відповідних річий, конечних, щоби можна було здобути щось серед їх нового окруженя.

Нова ера почала ся з 1886-им роком, як побудовано тихо-океанську желїзницю (Кенедієн Песифік Рейлвей). На тих просторах, де недавно чути було воєнні оклики Індіян і тупіт копит буйволів, дав ся чути свист льокомотиви. Буйволи уступили; позакладано великі господарки, а замість буйволів стали пасти ся по преріях величезні череди домашної худоби. З приходом желїзниці настала пора для збіжевої господарки. Країна вже з природи пригожа під управу; земля вже по першім зораню видала гарний врожай, а наслїдок того врожаю був той, що імміґрація стала дуже скоро зростати. Фармері заки-

нули випасати худобу, з виїмком тих, що більше віддалені від желізниць. Тисячами стали напливати сюди переселенції — зі Східної Канади, Злучених Держав, Британських Островів і зі всїх частий Европи, — а трохи згодом прийшло до того, що тепер треба числити їх на сотки тисяч кождого року. Всюди стали виростати фарми, доми, села, місточка і міста. По всїх усюдах закипіла жвава робота. Від непамятних часів нетикана земля стала видавати плоди, стали нагромаджувати ся скарби.

Се все зробило ся так скоро, що майже не можна затямити, коли воно зачало ся.

А тепер відбуває ся тільки продовжуванє зачатого.

Духоборське село в Канаді.

До тепер згадано лише дуже маленьку частину з історії розвою Зах. Канади. Понизша табеля показує простір трох прерійних провінцій і подає скількість землї в кождій із них, що в теперішну пору находить ся під управою.

Українець в Канаді оре свою фарму.

Провінція:	Простір:	Під управою:
Алберта	253.570 квад. м.	2%
Саскачеван	250.660 " "	6%
Манітоба	251.832 " "	4%

Не треба думати, що всю прочу часть земель, що їх ще не управлено досі, як бачимо з повисшої табелї, можна взяти під управу. Якась часть того величезного простору, — що при такій великій розтяглости мусить бути, — є під поселенє невідповідна. Часть із тих земель лежить на далекій півночи і уплине богато літ, а вони не будуть управлені. А кілько є доброї землї, про яку ніхто не знає з причини величезної розтяглости провінції, тимбільше, що в більшій їх части не переведено ще систематичного поділу. Одначе переведено дуже консервативну оцінку і принято загально, що з 490 мілїонів акрів землї в трох повисших провінціях, що найменьше 180 мілїонів є першої кляси здатної під управу. З того лише около девятнайцять і пів мілїонів акрів або з грубша — десятий процент, забрано до тепер під управу.

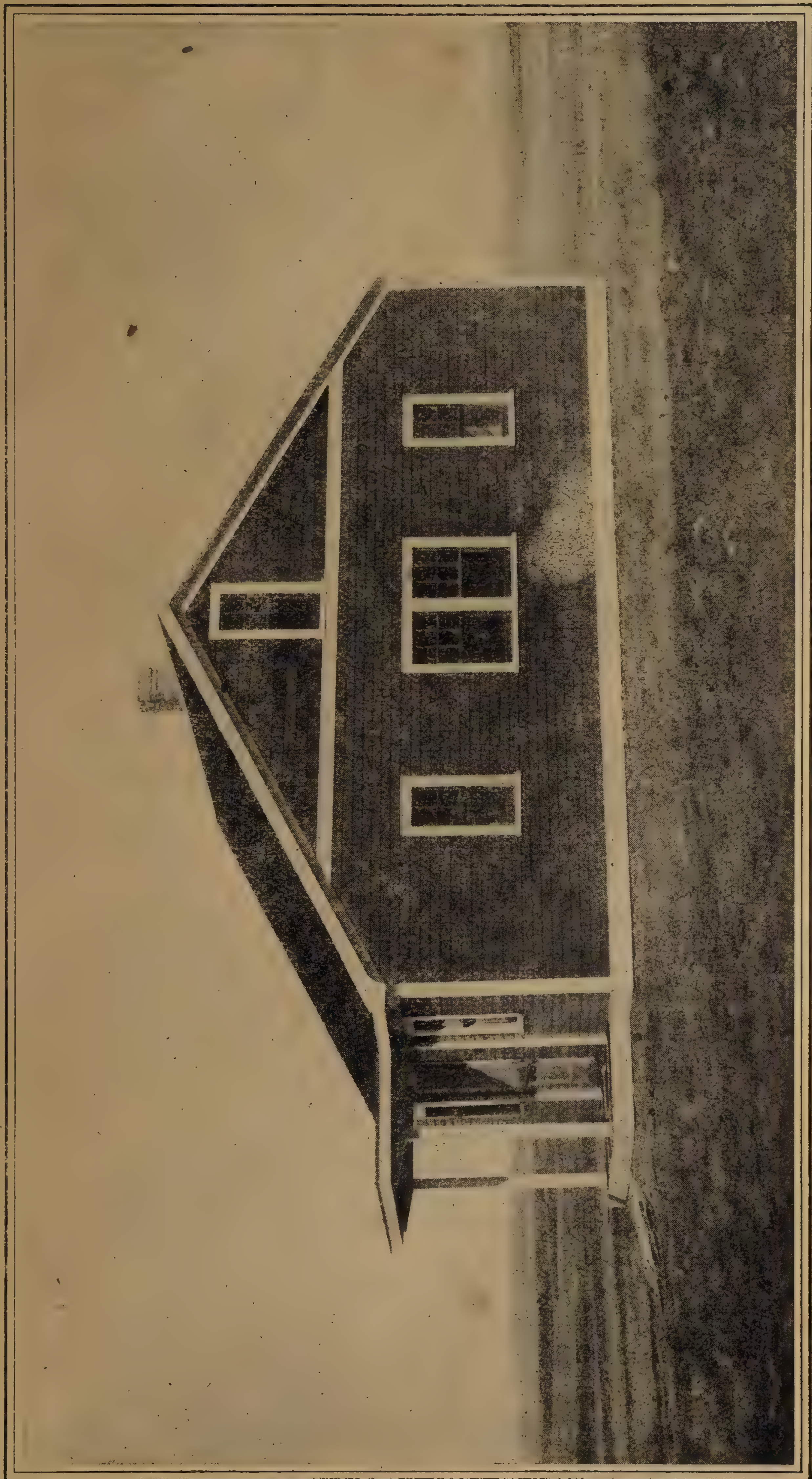
В сім лежить причина, що в Зах. Канадї є місце для кождого. Тих 19½ мілїонів акрів удержують около 1¾ мілїона населеня, значить — около 57 на одну квадратову милю. Отже в порівнаню з иншими краями, не можна сказати, щоби таке населенє тих просторів належало до густих. Коли би заселити всї прочі добрі землї краю в такій самій мірі, як дотепер, Зах. Канада малаби понад 17 мілїонів населеня, а навіть 20 мілїонів. Але се вже є ворожене на будучність.

Треба одначе звернути увагу на те, що одинокою бажаною клясою поселенців під теперішну пору є кляса хлїборобів. Розвій Західної Канади зависить виключно від того, щоби більше земельного простору взяти під управу, більше, нїж се зроблено дотепер, а виконати се може тільки фармер. Не здержуючи іміґрації инших працюючих кляс, мусим передусїм мати на думцї се, що всякого рода бизнес зависить від своїх успіхів, а головно від успіхів фармерства і, що непотрібно є для розвою рільничої господарки закладати зараз величезні міста. Всяке напруженє мусить бути усунене в користь розвитку рільництва, в користь піднесеня добробиту населеня; коли се буде зроблене, фармері постарають ся вже самі про зріст міст і самі зарадять потребі сил для міст, що буде йти слїдом за їх розвоєм.

З огляду на її широкі земельні простори "Кен. Песифік Рейлвей" була одним із перших чинників, що причинили ся до заселеня Зах. Канади. Ота компанія продає землю по низьких цїнах, від одинайцять до трийцяти долярів за акер, а наводнювану землю в провінції Алберті від 35 до 75 долярів за акер. Але се ще не все. Земля продаєть ся на сплату, на такий протяг часу, якого не дає нїодна кольонїзаційна орґанізація в Америцї, — на двайцять лїт.

Переконавши ся, що рільнича країна, яка може розвивати ся властивим собі шляхом, не потребує зовсїм земельної спекуляції, перевела компанїя в 1913. роцї ревізію своїх метод продажі землї. Компанія "Кенедіен Песифік Рейлвей" відтягнула від продажі всї ті землї, що були для спекуляційних цїлий, а тепер хоче тільки чути про чоловіка, що йде жити на своїй посїлости, управляти її і активною працею помагати розвоєви краю. Тепер вже минув час дуже далеко розкинених господарств, а услівя так уложені, що на будучність не буде узглядненя просьба нї від кого, як він не згодить ся жити на тій землї, що її купив і управляти її.

Але в додатку до довгого терміну сплати, малі фармері можуть корис-

ГОТОВИЙ ДІМ НА НАВОДНЕНІЙ СІПІЯРСЬКІЙ ФАРМІ.

тати також із позички на ціль розвою фармерства. Позичка може сягати до двох тисяч долярів, на двайцять літ сплати, лише на 6 процент (коли ничої господарки і бути жонатий. Жадає ся від него посїданя такої грошевої суми, щоби міг заплатити першу рату за землю і першу рату позички

РАДЕНЄ РІЛЇ НА КАНАДІЙСЬКІЙ ПРЕРІЇ.

вона на ціль купна землї). Купуючий мусить мати досьвід у веденю рільничої господарки і бути жонатий. Жадає ся від него посїданя такої грошевої суми, щоби міг заплатити першу рату за землю і першу рату позички (яка виносить завсїгди одну двайцяту часть цїлої суми) і міг удержати сво-

ю родину через оден рік; вимагає ся від него також, щоби не був обтяжений довгами або, щоби мав подостатком засобів на закупно відповідної скількости живого товару і господарських знарядів, щоби при їх помочи міг з користю працювати для піднесеня краю.

Позичку уділяє ся під наглядом Сіпіярської компанії на побудоване хати і шопи, на огороджене фарми і — на добре запровіянтоване господарства. А передом єще застерігає собі компанія, що купуючий мусить до 6 місяців від пороблення улучшень осісти на фармі і зобовязати ся сидіти на ній безперервно через пять літ, управляти її, обробити означену скількість акрів і удержувати щонайменше 3 молочні корови на кожду ¼ секції.

Найбільша скількість землї, яку може кождий купити виносить пів секції (320 акрів) або, як не потребує брати позички, дві секції (1280 акрів). Спитає хто, яка є найменша сума капіталу, яку мусить мати дрібний фармер, беручи землю в Західній Канаді. — Що до сего, нема тяжких і означених правил. Деякі люди мають здібність вести господарку з малою скількостю гроша, але воно таки лучше, як капітал більший. Чоловік, що бере неуправлену землю, платить пересічно 20 долярів від акра, а коли не посїдає нічого з живого товару або зі знарядів, вимагає ся від него посїдання суми около 2000 долярів. Се має покрити кошти інспекційної поїздки, перші рати за землю і позички; за сї гроші має також купити собі машинерію, пару коний, три або чотири молочні корови, трохи свиний і дробу і має лишити відповідну скількість на цїлорічне удержане родини. Колиж чоловік привіз свої знаряди й худобу зі собою, то йому стане гроший на відповідно довший час; але коли почислити видатки, які підуть в парі зі спроваджуванєм тих річий, рахунок буде майже той самий.

Сіпіяр має богато експериментових фарм" у ріжних місцях, де дрібні фармері, на своє бажанє, дістануть завсїди розумну пораду і поміч. На одній із таких експериментових фарм, в Стратмор, Алберта, компанія купує від дооколичних фармерів молоко й яйцї по найвисших цїнах, причім платить грішми і вживає їх в їдальних возах желїзницї. Сіпіярські рільничі і звіринні індустрії розкинені по всїх усюдах, збуджують заінтересоване людий до краю і переводять в практику богато метод, що причинюють ся до їх розвитку.

Годї не згадати про величезний ірріґаційний проєкт у Полудневій Алберті (проєкт штучного наводнюваня землї), виконуваний саме тепер Сіпіяром. В дістріктї межи містами Келґарі і Медісін Гет є велика просторінь, около 3 мілїони акрів, яку лишено на т. зв. "Ірріґаційний Блок", а також у дістріктї Летбрідж є оден визначний простір, з якого велику часть забрано під штучно наводнюване фармерство. Ті дістрікти, хоча не є сухі в цїлком дословнім значіню, одначе мають скупі дощеві опади і штучне наводнюванє показало ся конечне, щоби привести землю до найвисшої плодючости. При помочи штучного наводнюваня одержано незвичайні врожаї; таке наводнюванє робить поселенця независимим від погоди, а ті землї є тепер дуже пошукувані другими переселенцями. Земля продаєть ся там по цїнї від 35 до 75 долярів за акер на основі таких самих загальних правил, як згадано повисше, хотяй зроблено додаткові концесії відносно до терміну сплати; тамошний фармер через перший рік має також даром воду до наводнюваня своєї землї. Наводнювана земля видає не лише більші збори пшеницї, вівса, ячменю й иншого збі-

ПІСЛЯ СКОШЕНЯ ЗБІЖА.

ЯК ЗРОБИТИ ГРОШІ З МИСЛИВСТВА.

Канада, се найбогатша в сьвіті країна в всілякого рода зьвірі, що достарчають найліпших шкір на футра. В Канаді жиє ціла кляса людий, що займає ся виключно мисливством. Які доходи дає мисливство, видно з того, що в самім 1910. р. вартість шкір з диких зьвірят зловлених в Канаді виносила $1,927,550.

Як побічна галузь доходів має мисливство велике значінє для канадійських фармерів, що мешкають в околицях висунених на північ, передовсім в північних частях Альберти, Саскачевану і Манїтоби. Ми знаємо фармерів, що з року на рік заробляють з мисливства по пару сот долярів за одну зиму. А що якраз на границях українських кольонїй зачинають ся безмежні простори, серед яких аж кишить від всякої зьвіри, подаємо для ужитку наших поселенців опис найважнїйших канадийських зьвірят, що достарчають футра, разом з описом способів як їх найлекше ловити і як прилагоджувати шкіри, щоби за них взяти добру ціну.

МУСКРЕТ.

Мускрети дають ся зловити тодї, як виходять на жир. Желїзко на мускретів наставляти в мілкій водї і накидати на него хабазя або галузя, на яке треба кинути для него дещо зїсти. Вважати на те, щоби хабазє, чи галузє було сильно привязане до берега, щоби мускрет не потягнув його ще передтим, заки зловив ся в сильце. Місце на сильце треба вишукати закрите, а як що не мож такого знайти, треба самому зробити малий захист для желїзка і принади. Мускрети жиють по балках.

Другий спосіб: побудувати в мілкій водї вал з болота і каміня. На верх валу зараз над водою, поставити принаду, а в водї, коло споду валу, наставити желїзо. Вал той будувати так, щоби лише незначна частина з него виставала над воду; тільки, щоби лише можна було помістити принаду. Завсїди прикріплювати желїзко в глубокій водї, щоби воно, як мускрет занурить ся, придержало його своїм тягарем, доки він не втопить ся.

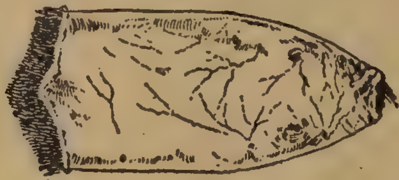

Слїд мускрета.

ПРИЛАДЖУВАНЄ ШКІРКИ.

Шкірку вивернути футерком до середини, як показує образок. В деяких околицях, де мускрети бувають тем-

ної краски, добре є вивертати шкірку кожушком на вні. Треба памятати, що

Шкірка з мускрета.

тільки дуже красні шкірки виплачуєть ся вивертати кожушком на верх. Добре очистити шкірку з мяса й товщу. Сушити в сухім, але холоднім місци і сушити старанно.

ЛАСИЦЯ.

Накладаючи желїзко на ласицю, треба добре його вимастити, щоби добре заскакувало, бо ласиця легень-

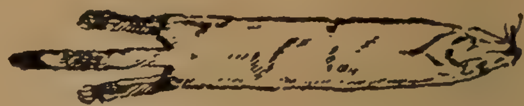
ка і желїзко, що тяжко ходить, не спіймає її. Ласиця, хоч маленька, але робить великі шкоди межи курятами, пташками і заяцями. Желїзко наставляти в таких місцях, куди вона зви-

Слїд ласиці.

чайно ходить. Желїзко накрити травою або листєм і вважати, щоби не зробити великого людського слїду. Не подоптати, нї порити її стежки. Щоби всьо виглядало, по можности, як було передтим.

Приладжуванє шкірки.

Шкірку вивертати кожушком до середини. Вважати, щоби не сплямити

Шкіра з ласиці.

кровю, бо така шкірка тратить вартість. Держати шкірку як найчистїйше і як найбілїйшою. Сушити її уважно і досить довго.

РИБОЛОВ.

При ловленю "риболова" треба нарубати тонкого галузя і під ним поставити заяця або якого птаха. Зробити все так, щоби воно виглядало,

що заяць чи птах убитий галузєм. З котроїнебудь сторони, коло десять цалів від принади поставити уважно желїзко і прикрити його легко листєм так, щоби виглядало як найбільше природно.

Слїд риболова.

Приладжуванє шкірки.

Шкірку з риболова знимати так, аби була вивернена кожушком на верх, як показує образок. Послїдними ро-

Шкіра з риболова.

ками шкірка з "риболова" стала високо цінити ся в торговлї, тому треба дуже обережно поступати при приготовлюваню її на торг. Лабок не відрубувати. Шкірку треба добре вичистити з мяса і старанно висушити в сухім і холоднім місци.

БОРСУК.

Борсуки жиють у ямах, тому треба завсїди старати ся знайти борсучу яму. Напроти обох виходів з його ями, бо борсуча яма має два виходи, наставити по одному желїзкови і постарати ся борсука з ями вигнати. Напроти виходу з ями наставити зо дві стопи над землею, якої їди для бурсука, а безпосередно під тою принадою наложити желїзко. Затерти, о скільки можна, слїди за собою.

Приладжуванє борсучої шкіри.

Знимаючи шкіру з борсука, треба її на животї розпороти. Добре очистити з непотрібного товщу і мяса і вважати, не заваляти його футра, бо воно легко плямить ся. Рідко буває, що борсук не має доброго кожуха. Звичайно він має добрий кожух і за його шкіру в торговлї платить ся. Уважати, щоби шкіру добре вичистити.

ДИКИЙ КІТ.

Дикі коти жиють майже в кождій части Злучених Держав, а в деяких околицях нароблюють великих шкід і з тої причини, що там їх богато є, богато їх спольовують. Вони жиють звичайно по печерах і роблять собі криївки межи скалами. Знайти його стежку, взагалї мати якийсь знак, що туди дикий кіт ходить, то спійманє його в сильце вже не дуже трудне. На скалї примістити якусь принаду для дикого кота, а під скалою поставити желїзко і обложити довкола камінєм відповідно до місця.

Приладжуванє шкірки.

При здираню шкірки з дикого кота її приладжуваню її на торг треба вивернути її кожушком до середини, не відтинати лабок і добре висушити.

ПРОЖОРА.

Прожора належить правдоподібно до тих "звірів-кожухоношів," проживаючих у Північній Америцї, що їх найтяжше зловити в желїза. Се звіря стрічає ся рідко і то лише в найдикших околицях північної части Злучених Держав і Канади. Се звіря дуже сильне і щоби його зловити, треба вживати желїзка дуже сильного виробу. Принадою для него є заяць, птиця або взагалї кусок мяса. Коли тільки се можливе, то добре є найти його слїд і дві до три стопи над землею зачіпити приману. Безпосередно під приманою наставити желїзко, у віддаленю около десять цалів від дерева і прикрити його легко таким матеріялом, котрий би не відріжняв ся від окруженя.

Приладжуючи шкіру з прожори на торг, треба вивернути її футром наверх.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ТХІР (СКОНК.)

Сховки, в котрих сконк найбільше любить перебувати є старі зрубані дерева, або старі покинуті будинки. На-

коли вишукаєть ся відповідне місце де би могли бути сконки, треба виграбати маленьку ямку і підстелити травою, або листєм, аби желїзко не примерзло до землї, наколиби на дворі було зимно. Наколи наложить ся желїзко, то треба з верха притрусити єго перстею. Старі закутки між плотами загородами (фенсом) є відповідні місця, де добре накладати желїзка.

Слїд тхора.

Наставлене на земли желїзко треба притрусити травою, а на плотї завісити кавалок заяця або курки.

Сконки не такі хитрі як инші, тому лекше дають ся зловити. Коли полюєть ся за сконком коло старих будинків, то варто наложити кілька желїзків довкола будинків.

Легко можна зловити сконка, коли поставити двоє зрубаних дерев в віддаленю від себе яких вісїм цалів, по обох кінцях дерев. Наставити желїзка а на серединї кусень якого мяса.

Коли на дворі потисне мороз, або коли упаде снїг, тодї сконк ховаєсь до нори.

Як нору відшукає ся, то тодї рішучо нема клопоту знайти сконка при помочи принади.

Се найлекший спосіб лапати їх і певно можна виловити всї, які булиби поблизько.

Як спорядкувати скіру сконка.

Коли спорядкуєсь скіри сконка на продаж, то треба передовсїм уважати, аби не нищити футра. А футро охоронить ся від знищеня найлучше тодї, коли скіра буде перевернена футром (вовною) до середини. Мясо і сало повинно ся зі скіри обчистити а кістку з хвоста вибрати. Сушити скіру на сонцї або при огни, не повинно ся нїколи, бо тим способом скірка нищить ся. Сушити належить в зи-

Шкірка з тхора.

мнім сухім місци. При виправлюваню скіри нїколи не вживаєсь нїяких "препаратів. Все, що треба зробити, то лише її зняти витягнути і висушити.

МІНК.

В польованю на мінка, найбільше досьвідчені стрільцї на мінка кажуть, що накладати желїзка повинно ся вздовж маленьких річок і потоків,

бо вючись вони в один то другий бік вибивають ярки і недоступні місця в котрих мінк любить переховуватись.

Коли беріг річки або потока є один висший а другий низший, то желїзко повинно ся ставити на низшім березї. Коли в околици є богато щурів, (мускретів) то се знак, що мусять там бути і мінки.

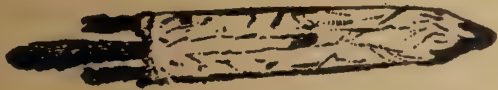
Єсли можливо, то варто накладати желїзка в водї, однак перше треба приспособити з дерева маленьку загать понизше желїзка. Принада мусить бути поставлена так, щоби мінк в дорозї до неї попав в желїзко.

Удаєсь часом злапати мінка, коли наставить ся желїзко в діру вигнилого дерева.

Слїд мінка.

Є багато инших способів де і як ставити желїзка, але розсудність того, що полює може найлучше вказати де наставити лапку. Конечно треба уважати, аби не лишати слїдів паль-

Шкірка з мінка.

ців на желїзку, бо добрий нюх у звіряти відстрашує єго від слїдів, де занюхає людське житє, тому повинно ся завсїгди вбирати рукавицї тодї, коли наставляєсь желїзка.

ВОВК (КАЮТ).

Вовк дуже хоронить ся від всего, де занюхав би людські слїди, тому треба затирати завсїгди слїди людського житя хотївши зловити вовка.

Досьвідчені мисливі кажуть, що зловити вовка в желїзко найлекше можна тодї, коли занурить ся желїзко в розтопленім воску або виварити в міцній гербатї нїм наставляє ся його.

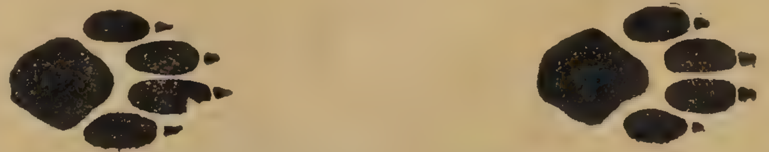
Передовсїм належить завсїгди вбиратись в рукавицї.

Під желїзко треба підставити вовни або бавовни, аби бути певними, що під него нїчо не дістанеть ся. Вважати треба, щоби желїзко було добре прикритє і щоби накритє виглядало на природне.

Добре є наставляти желїзка коло стежок, недалеко загород (фенсу), або потічка; присипати желїзко перстею а відтак над желїзком спалити жмит соломи, або сїна, бо кают завсїди любить грабатись в покиненім згарищу.

Добре є також наставляти желїзка близько нор борсуків, або инших менших зьвірять, однак треба вважати, щоб желїзко було замкнене досить міцно, щоби не ловились заяцї, або инші менші зьвірятка.

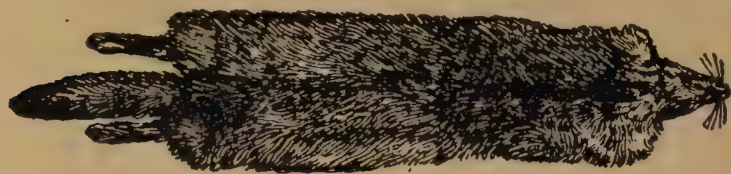
Слїд вовка (каюта).

Инший знова спосіб, є вложити в міх досить тяжкий камінь разом з запашною принадою і тягнути по снїгу від річки до річки, щоби зробити стежку, відтак зробити наглий скрут а на скрутї поставити желїзко. Кают буде йти вздовж стежкою а коли прийде до скрута, то попадесь в желїзко.

Коли наставляєть ся желїзка на снї-гу, то треба вважати, аби они не виставали з снїгу а під желїзко треба ставити кавалок паперу, аби желїзко не примерзло до землї.

Як виправляти скіру каюта.

Коли здійметь ся скіру, треба уважати, щоби була футром на верха. Коли висушуєсь, то, вважати не су-

Шкірка з вовка.

шити коло вогню, або на сонци, але в холоднім сухім місци. Нїколи не треба уживати нїяких "препаратів", бо в той спосіб нищить ся скіра. Треба лише скіру висушити зараз, коли єї зідре ся.

ЛИС.

Лис є одно з найхитрійших диких звірят. Одно з найважнїйших условій, щоби зловити його в сильце, є — затерти всякі людські слїди, щоби він й запаху людського не занюхав. Тому треба брати сильце через рукавиці,

покропивши передтим кровю. Хотячи наставити на лиса желїзко (сильце), треба знайти стежку, куда він ходить. Сильце (желїзко) наставляти треба на три стопи від грубшого дерева. Вважати, щоби желїзко було добре прикрите і щоби накритє виглядало на природне.

Другий спосіб є, вбити в землю тичку, довгу понад шість стіп так, щоби зо пять стіп тої тички виставало понад землею. Заострити кінець тої тички й насилити на него заяця. Довкола підстави тички насипати листя або полови, а з обох боків тички наставити по одному желїзкови у віддаленю трох до чотирох стіп від тички і присипати дуже легко листєм. Лис, занюхавши на тичцї заяця, буде йти до него, а по дорозї дістане ся в лапку.

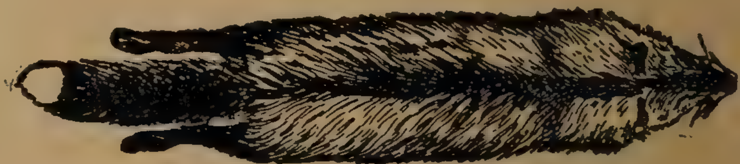

Слїд лиса.

Як приладити шкірку з лиса на торг.

При приладжуваню лиса на продаж треба вважати, щоби шкіра була знята шерстю наверх. Коли шкіру висушує ся, вважати, щоби не плямити й не ушкоджувати її. Не можна сушити шкіри коло вогню, анї на сонци, але в холоднім місци й захищенім від

Шкірка з лиса.

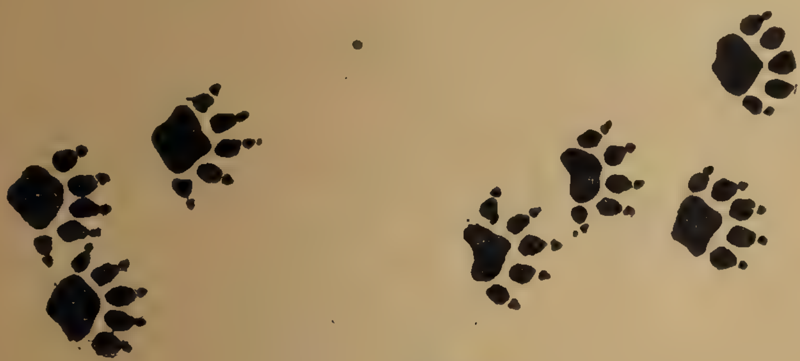
дощу. Завсїди треба вибрати кість із хвоста. Не робити нїяких приготовань перед оброблюванєм шкіри, але зняти в цїлком простий спосіб і сушити її зараз після того, як здерто зі звіряти.

ВИДРА.

Як хто хоче ловити видри на сильце, мусить оглянути уважно місце, де хоче наставляти сильця і місце на березї, де вони приходять бавити ся. Коли можна наставити сильце зараз коло того місця, в котрім видри вихо-

дять на беріг, наставляти його около чотири цалї під водою, щоби зовнїшний край желїзка був трошки висше нїж бік, що від берега ріки. Треба добре вважати, щоби желїзко було добре прикріплене і достаточно тяжке, щоби придержало зловлену видру, як вона буде старати ся втїчи, доти під водою, аж вона втопить ся.

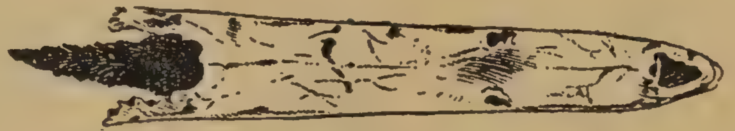

Слїд видри.

Другий спосіб, — викопати в березї дїру на чотири або пять стіп довгу, щоби була вона трошки низше від поверхнї води і зробити невеличку калабаню, щоби вона могла туди заплисти. В тоту штучно зроблену калужу наставити желїзко так, щоби було три до чотири цалї під водою й посипати на воду трохи листя. Відтак насипатималий вал від ріки, щоби задержати воду в калужі. Відтак накидати туди жаб, які будуть приманою для видри. Як се все зробити старанно, а також так, щоби мало по можности як найбільше природний вигляд, можна бути певним, що видра зловить ся. Завсїди наставляти сильце в глубокій водї.

Як приладити шкірку видри на торг.

Знимати шкіру з видри так, щоби шерсть прийшла до середини. Вважати, щоби вибрати кости з хвоста, очистити шкіру старанно з лою і мяса і щоби шкіри при тім не порізати. Не сушити шкіри при вогни нї на сонци, але в холоднім і сухім місци. Знима-

Шкірка з видри.

ти шкіру в звичайний спосіб і сушити її зараз по здіймленю. Шкіру з видри треба сушити так довго, аж буде могла задержати свою форму, щоби можна її перевозити.

БОБР.

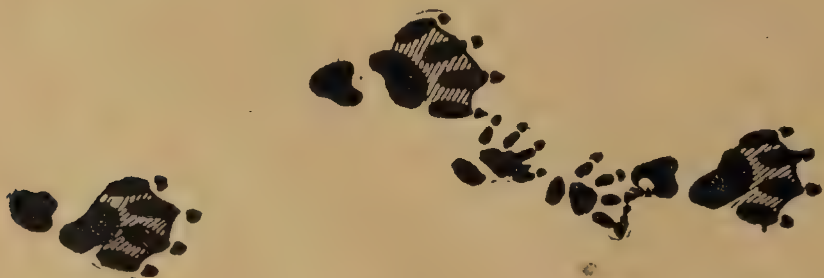
Способів ловленя бобрів є богато, а успіх кождого із тих способів зависить від країни і місцевих условин. Желїзко треба завсїди прикріпити й обтяжити камінем, щоби придержувало під водою бобра, як той стане втїкати, так довго, доки не втопить ся. Треба найти місця, де є слїди бобрів.

Желїзко примістити чотири до пять цалїв під водою. Межи желїзком а берегом забити пальку і причіпити до неї примани для бобра. З обох сторін желїзка кинути по тичцї, щоби бобр мусїв іти до своєї примани помежи них. В такий спосіб він попаде напевно в лапку. Добре є прикрити легко желїзко листєм або травою.

Не ставити сильцїв за близько коло печери, як вже одного бобра зловлено, бо сим відстрашує ся инших.

Другий спосіб ловленя бобрів такий. — На мілкій водї уставляє ся колоду з якоюсь принадою для бобра, а недалеко від него накладає ся сильце.

Слїд бобра.

Щоби зловити бобра зимою, треба прорубати при березї полонку. В нїй наложити желїзко. Желїзко треба прикріпити ланцюхом а на ланцюх дати чого на примани для бобра. Бобр шукаючи поживи здовж берега, буде збирав поживу, що на ланцюху і так підійде аж до желїзка, в яке зловить ся.

Шкірка з бобра.

Приготовлюванє бобрової шкіри.

При здійманю шкіри з бобра, треба глядїти, щоби зняти її так, щоби по можности, була як найбільше округла, — як видно се на образку. Очистити з всякого непотрібного мяса й товщу, але при шкробаню вважати, щоби не ушкодити її. Сушити її в холоднім, сухім місци, а не на сонци, нї при огню. Оброблювати шкіру зараз, як тілько знято зі звіряти.

РИСЬ.

Рись полює у густих корчах, по мочарах і здовж озер і рік. Головний корм для него становлять заяцї і птахи, як прим. фазан, птиця з гарним упіренєм і смачним мясом. Як упав глубокий снїг, можна наставляти желїзко на дереві, з боку. Около 24 цалї від землї вбити цьвях і завісити на него желїзко. Натяти трохи довгої трави і прикрити нею желїзко так, щоби вона звисала і хоронила желїзко перед

зором рися. Над желїзком завісити для рися принаду. Рись буде лїз до примани і тодї зловить ся. До ланцюха від желїзка привязати яку ломаку, щоби вона придержувала желїзко, коли би рись мав намір утечи.

Инший спосіб, — вбити заяця й повісити його в корчи на три стопи від землї. Для рися зробити стежку, котрою він буде міг дістати ся до зая-

ця і на тій стежці наставити желїзко. Рись зачувши кров заяця, прийде по него і зловить ся.

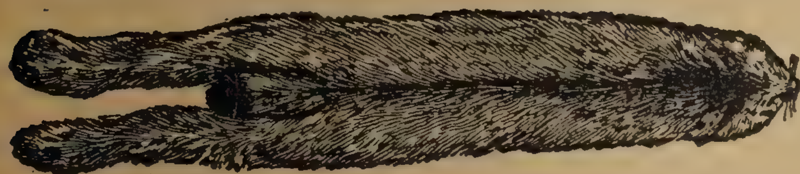

Слїд рися.

Приготовленє шкіри.

Зняти шкіру кожухом наверх, як показує образок. Лаби лишити. Рись має тонку кожу, отже треба дуже вважати при оброблюваню шкіри, щоби не ушкодити її. Не сушити шкіри при вогни нї на сонци, але в холоднім і

Шкіра з рися.

сухім місци. Шкіру зараз по знятю її зі звіра розтягнути і сушити. Сушити її доти, аж буде вже могла задержати на стільки свою форму, щоби можна її перевозити.

КУНА.

Куни перебувають з початком зими звичайно в високих місцях. Вони люблять дикі, зарослі корчами й завалені колодами місця і полюють там на птиць і на миший.

Щоби наставляти на куну желїзка, треба найти місце захищене від вітру, найлучше дерево з густим верхом, бо там вони люблять дуже часто жити. Взяти кусок мяса і прибити його до дерева, понад 2½ стопи від землї, а желїзко наставити около 10 цалїв від дерева так, щоби воно стояло на дорозї до мяса. Прикрити його лис-

Слїд куни.

тєм. Межи желїзком і деревом накидати кори, щоби вона була показником для куни, куди та має йти. Добре є прикріпити кілька зелених галузий в такий спосіб, щоби вони творили рід накритя для мяса і для желїзка перед снїгом. Деякі ловцї поручають наставляти два желїзка, одно з одного боку дерева, а друге з другого.

Приладжуванє шкіри.

Здіймати шкіру з куни треба так, щоби зняти її кожушком наверх, як се показує ілюстрація. Лабок не відрубувати. Добре очистити шкіру з товщу і мяса, але при тім дуже уважати, щоби її не порізати, бо куна має шкіру тоненьку. Сушити в сухім, холоднім місци. Сушити треба більше як чотири днї, щоби вона була вже достаточно суха.

Шкіра з куни.

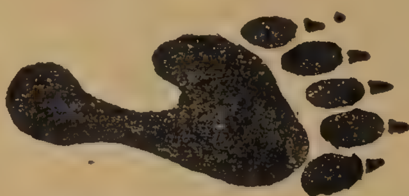
МЕДВІДЬ.

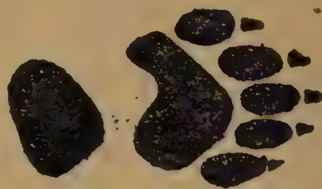
Наставляючи желїза на медведя, треба держати ся отсього порядку.

Вишукати дуплаву колоду; по можности довгу около вісім стіп і ду-

плаву упродовж. Як не можна найти такої колоди, стяти дерево менше більше такої довжини; сьвіжі від рубаня місця намазати землею, щоби

Слід медведя.

виглядало на старе. Поставити ту колоду в тім місци, де має ся наставляти сильце або взагалі там, де є сліди медведя. Відтак привязати кусень мяса на сильний посторонок і тягати його довкола колоди на яких сто кроків від колоди. Відтак вложити мясо в дупло, а желїзко наставити при однім кінци колоди. Сильце прикрити добре сухим листєм і травою, щоби не було пізнати людських слідів. Медвідь, стараючи ся дістати ся до мяса, буде мусів пхати лабу в дупло і при тім наступить на желїзо і зловить ся.

Як хто наставляє на медведя сильце в воді, нехай наставляє в тім місци, де медвідь сходить в воду, як хоче йти ловити риби. Желїзко наставляти около три до чотири цалів під водою недалеко берега і прикрити його добре мохом. Три або чотири стопи за желїзком, дальше в воді, причіпити до пальки кусок мяса і кинути яку колоду, щоби попри неї мусів медвідь іти.

Желїзко треба завсїди прикріпити до тяжкої колоди.

Оброблюванє медвежої шкіри.

Знимати шкіру з медведя треба так, щоби була отверта, значить розрізати її на череві. Голову й лаби лишити. Шкіри з медведя уживаєть ся часто до стеленя на підлозї, тому всяке ушкодженє обнижує її вартість. Треба її добре вичистити з товщу і мяса і добре висушити. Також з довгою шерстю уживає ся до виробу футер. Є вони дуже цїнні.

С. Фодчук.

ҐАЛЇШЕН.

— Лавайсу!

— И - и - ги - гий! гало, гало! а ви коли суда нарукували?

— Аді лиш сми встав типер з колії.

— Та бо я чув, шьо Вас завернули були з Монтрияґу назад до краю.

— Ає! али я типер ушукав цих Анґелів.

— Та ек?

— И - ий! то вилика сторія. Таже аді так було: Єк сами знаєти в краю стало так тїсно, шьо ни годин нї з чого ґрейціра зжурити, хоть си вбий . . .

Кау я до старої „Стара ня ба, ци ни поїхав-би я до Канади?“ а на ню єкби гранив бризнув, так си озлостила.

— Я йкого лиха меш туди йти? — Та се — ба то, ни хочи сама лишетиси.

Але я поволи - поволи тай стару уговкав, продав півниву у Марковім гробі тай вйо - поїхав. Периїхав я моря, тай уже з цего боку стали сми пирид Анґелами до візїти . . .

Поставали в рєд всєка віра . . . були аді Нїмцї, Французи, Анґели, ікіс Скочів, тай наших мужиків було з трицьціть. Ідут аді по одному д'столови, тай записуют си хто ікої віри, нїби почитуют си анґліш, рушіш, скочіш, а вни все лиш там шкряб — шкряб, записуют рушіш, анґліш, скочіш. . .

Прийшла і на наших черга . . .

Кажи оден з Циґанева — а тот пиши — Циґанїшин.

З Ватри — Ватрішин.

— Прийшла і на мени черга. "З Ґаліції — кау. — Ґалїшин . . . тай пішов до другого анкіря, де сидїли другі пани.

Тут пиризирали, ци є гроші, і ци здоровий, тай пускают на гору сходами на двір, нїби вже на землю, а мене шьос обшукували, то се, то то, тай за кождим словом все "Ґалїшин", тай не пустили, завернули назад до краю. . .

Іду я вже назад, тай так ми жєль аж світа ни вижу, чіму вни мине не пустили?

Ий хитрі уни, чіму я їм ни сказав по правдї, відки я.

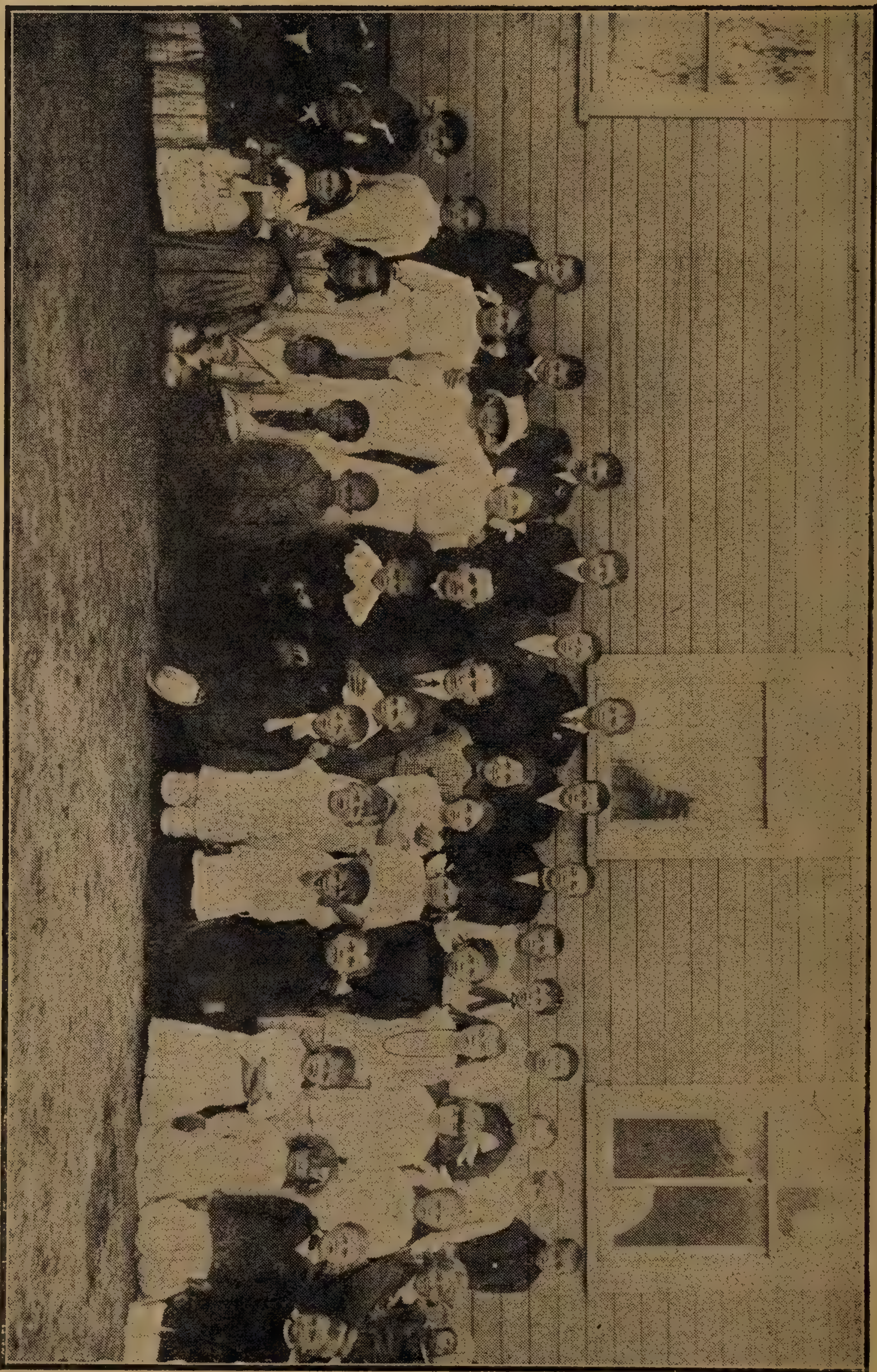
Таже аді: тоті казали з Циґанева, з Чорториї, то їх пустили, но а я кажу з Ґаліції, а в шіфкарті було написани моє сило.

Треба буде вертати назад, тай казати по правдї . . .

Приїхав я до Гандурка, вдарив до жінки талїґраф, аби тирєла городиц за шьшьо могла і аби слала гроші.

На чітвертий день прийшли гроші а я гайда знов на шіфу . —

Приїхав суда, йду до візіти . . .

Українська парохіяльна школа в Виніпегу.

— З Пацикова . . . кау.
— Паціфік ?
— А є! єк си йде до Лаврова.
— Ларіє?, Отава?, питають ?
— А є ! є тай сїно й отава.
Пустили мине знов до анкіря тай обзирали, шьо обзирали, тай махнули: Йди на гору . . .

—О—о—о, — думаю собі, — лиш по правдї Процю, тай перейдиш сьвіт вздовж і в поперик.

Як оцїнила стара дївка мущину.

Мілїонер Морґан віддавав в Чікаґо свою молодшу дочку замуж за недалекого свояка президента Вилсона.

На весїлю була присутна старша дочка Морґана, дївчина лїт бодай сорок, занимаюча становище редакторки в однїм жіночім американськім журналї.

Президент Вилсон, балакаючи з нею, спитав її, чому вона, так богато одарена всїми земськими добрами, уникає щастя в супружестві?

Панна Морґан відповіла:

— Я добре знаю, яке се щастє! Я маю три приятелї, які разом становлять для мене мужа і того менї досить. Є в мене пес, пудель, який, як тільки встає, зачинає воркотїти, доки його не нагодують. Є в мене папугай, який з раня до вечера тільки лаєть ся і кіт, який кождої ночи счезає дудись.

Матїрна мова.

— Тату, чому називаємо нашу мову матїрною?

— А то, синку, тому, що мами не дають нїколи татам прийти до слова, але говорять вічно самі.

Рідкий випадок .

— Знаєш, я видав раз метрики двоїм близнятам, які обоє вродили ся иншого дня, иншого місяця й иншого року.

— А се як ?

— Та так! Одно вродило ся 31 грудня 1913. року в 11 родинї і 45 мін. до півночи; друге — 1-го сїчня 1914. року о першій годинї по півночи.

Жіноча недоля.

Муж: — Чого плачеш? Прецїнь я не відїзджаю на цїлий вік а тільки на місяць.

Жінка (крізь плач): — Знаю я тебе! Говориш на місяць а сам за два тижнї вернеш.

Пишіть ясно !

Редактор (до свого помічника): — Ви повинні писати так, щоби й найдурнїйший чоловік міг зрозуміти, що ви думаєте!

Помічник: — А в котрім же місцї ви не розумієте моєї статї?

З шевченківського походу в Виніпеґу.
Обр. I.

ПІСНЯ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО.

Гей, братя, козаки, сідлайте но коні!
Черкніть для охоти вина!
До боку шаблюки, на руки повіддя,
На ноги стальні стремена !
Не гнути нам шиї, козацької шиї
Під тяжким зелізним ярмом,
Не нюхати диму нещасного краю,
Що веть ся над нами кругом!
Чи не та в нас сила,
Що в батьків була?
Не тая шаблюка у нас?
Чи в нас нема коний
На степах, широких,
Чи вуголь на люльці погас?

Нехай наші коні на чистому полі
Тріпнуть ся і враз заіржать!
Нехай наші братя молоді козаки
На чистеє поле біжать!
Нехай знову брязне шаблюка
стальная
В козацьких желізних руках!
Нехай знову ляжуть ворогові кости
Могилами в наших степах!
А люлька голубка нехай не згасає,
Паліть вражі замки кругом!
Нехай ворог знає, по вік памятає—
Згнущати ся над козаком!...

С. Руданський.

Українські Січові Стрільці з прапором, в Стрілиських, Галичина.
(Фотоґрафія знята по виповідженю війни).

З шевченківського походу в Виніпеґу.
Обр. II.

То, що мій батько . . .

(Сьміховинка).

— Стара! — сказав коршмар Іван Іванович до своєї жінки. — Чорна ніч лягла на покриті снїгом дороги, трудно, щоби який подорожний перед досьвітом до нас добив ся. Замкнїм буду й ідїм спати.

— Ей, нї, Іване!... Хто знає чи не почуєм незадовго дзеленьканя дзвінків і чи не надїде який великий пан. Можна буде два-три рублї заробити перед північчю. Ще лише десята, напевно знати не можна, що нїхто не приїде.

Наче на потверджене слів старої Тетяни, коршемні двері відчинили ся і в них явив ся величезний, широкоплечий подорожний. Одягнений був у довгий плащ, а погляд його був похмурний, дикий.

— Можна переночувати в вас? — спитав різко.

Іван Іванович не сподїваючи ся від подорожного, що їхав на власних ногах у таку темну ніч, богато заробку, відповів:

— Га! Як хочете, чоловіче добрий, переспати ся оттут, на отсїм широкім столї... то добре! Бо більше місця у нас нема.

Великан скривив ся.

— Чорт бери! Спало ся в житю на мякшій постелї, а тепер стрібуємо раз і на твердій — сказав, роздягнув ся і кинув плащ на лаву.

— Шкода було чекати! — шепнула господиня до мужа і — додала:

— Добраніч вам, чоловіче! Ідемо спати.

Пішла до алькира, одержавши від незнакомого якийсь незрозумілий воркіт на добраніч.

Іван не вспів загасити сьвітла, як гість потягнув його за рукав.

— Батюшка, нема що перекусити в вас? Я голодний, як чотири вовки! Га?

Коршмар удав, що не зовсїм його розуміє.

— Що вам, чоловіче? Питаєте за їду?

— Так! Але кажу вам, батьку, наперед се, що в мене гроший зовсїм нема. Повну мошонку згубив.

— Гм! Ви згубили гроші? Ну, ну! шкода! Певно... що шкода! Але й так нема в нас нїчого до їди.

Подорожний глянув спід лоба на него.

— Га! — сказав з якоюсь байдужністю, — як нї, то буду мусїти зробити то, що мій батько, небощик, зробив раз, підчас подорожи, в коршмі!

Понурий погляд подорожного проняв жахом коршмаря, тимбільше, що видало ся йому, що чує в його голосї якусь погрозу.

— Зрештою почекайте — сказав переляканим голосом. — Піду спитати жінки, може має що.

Поплентав ся до алькира і звірив ся перед жінкою зі своїми побоюванями... Не добре-ж прецінь дратувати такого великана, може навіть й опришка якого, тимбільше, що й наймита нема нинї дома... Поїхав до місточка на завтрішний торг. Може дати би тому біднязї кавалок хлїба з сиром? Га?

— Ще що! — відворкнула баба — без гроший! Увійшла назад до шинку і заявила з уданим співчутєм, що "на лихо" нема дома нічого зїсти!

Хлоп, мабуть розгніваний, зірвав ся з лави, заложив руки на грудях і став перед переляканим Івановичем у цілій своїй величи.

— Га! не лишає ся мені нічо инше, як зробити то, що зробив колись у коршмі мій батько-небіщик, як не дали йому нічого їсти!

— Ну! а як нема! ? — боронив ся коршмар.

— То посилає ся десь до сусідів, позичає ся або купує ся, щоби тільки голодного накормити!

— Ну, ну... зачекайте, чоловіче добрий, я поговорю зі старою.

І пішли обоє знову до алькира.

— Ой, Боже мій — заводив — та таки конче треба щось тому опришкови дати! Та ти преціньчула! А то зробить те, що зробив його батько коршмареви, хорони нас, Боже, від того!

Говорив дальше:

— Хиба я знаю, що зробив той його батько! Може убив коршмаря або підпалив йому хату! Певно, що так! Нема ніякої ради, тілько бери ту половину гуски, що лишила ся з обіду і бохонець хліба і дай йому!

— Правду кажеш, чоловіче! Годі наражувати ся на небезпеку! Ох, чому не була я така мудра й не замкнула раньше коршми!

— Іван Іванович побіг до гостя.

— Будьте спокійні, чоловіче добрий! Моя жінка знайшла щось там і принесе вам зараз на добраніч.

Погані очи подорожного аж засьвітили ся на вид величезної пів-гуски. Не минуло й чверть години, як з бохонця хліба не остало навіть окрушин, а з гуски лишили ся тільки грубші кістки....

Коршмар приглядав ся тому пирови з нетерпеливістю. Цікавий був дуже довідати ся, що зробив колись коршмареви отой страшний його батько-небіщик... Вже хотів запитати про те, але подорожний відсапнув і сказав:

— Ну!... Най вам Бог заплатить за перекуску... А, прошу, дайте чого напити ся, бодай з пів кварти якого квасу, щоби полити в жолудку той Божий дар!

Хто сказав а... мусить також сказати і б... і Іван Іванович поставив на столї шклянку хлїбового квасу. Подорожний одним духом вилив напиток до широкого рота, отер рукавом бороду і став ладити ся до спаня.

— Батюшко! — обізвав ся господар, немогучи поконати своєї цікавости. — Чого так спішите ся спати? Побалакаймо ще!

— Га? А що вам?

— От ..... звичайно чоловік хоче чогось нового довідати ся.

— А що-ж так?

— А ви з далека?

— О дуже з далека!

— Не з Харкова?

— Ні.

— Може аж із Сибіри?

— Ні . . .

— А ви так, за інтересами?

— Розуміє ся, що за інтересами!

— А ваш батько? Не жиє?

— О... вже давно!

— А небощик, дай єму, Боже, царство небесне... Гм... умер! Ну, ну! А він також подорожував за інтересами?

— А якже! Так! Але, вибачайте, пане господарю, поговоримо ще завтра рано, бо нинї менї очи клеють ся. Я змучений дорогою і хочу спати.

Протягнув ся на столї, підложив торбу під голову, накрив ся плащем, геть із головою і....

Драматичний Кружок ім. Ів. Франка в Едмонтон.

Не було що нудити довше. Треба було Іванови Івановичеви згасити лямпу і, не заспокоївши цікавости, піти до жінки під перину. Але для обезпеки підпер двері до алькира дубовою лавою, яку другим кінцем спер о постіль.

Рано, як тільки на сьвіт зайняло ся, застав коршмар гостя вже зібраного до дальшої дороги. Клячав єще в куті перед образами, мабуть кінчив ранню молитву і бив поклони. Зумів ся дядько Іван ще дужше, що то за опришок такий побожний. А щоби якось лекше розвязати з ним бесіду, поставив перед ним фляшку горівки, кусень хліба зі сиром і горня горячого чаю. Як подорожний схаласував се все з вовчим апетитом, господар спитав:

— Ну... скажіть же мені, чоловіче, що такого зробив ваш батько-небіщик, як коршмар не дав йому нічого повечеряти?

Подорожний надягнув на себе плащ, підперезав ся, від вітру й від студени, перевісив торбу через плечі, взяв свій великий коштур в руки і сказав:

— Га, що-ж, добрі люди! Що мав бідачисько зробити? Як не хотіли дати йому їсти, пішов спати в голоді!...

Як сказав се, отворив двері і пішов — дальше в сьвіт. А обоє старі аж роти пороззявляли зі здивованя ...

Отрута є — зле вивчена наука,
Отрута є — несправлена їда;
Для бідних отрута—взаїмна порука,
Старому отрута — жінка молода.
(І. Франко.)

* * *

Мущини подивляють те, що люблять, а женщини люблять те, що подивляють.

* * *

Гість, дитя і цар і жінка
Мають всї оден звичай:
Є що, чи нема — байдуже,
Їм усе лиш дай та дай!
(І. Франко.)

* * *

Приязнь дївчини се — місяче сяйво; воно блїдне, як зійде сонце кохання.

Є тільки одно жіноче питанє, а воно називаєть ся: любиш мене?

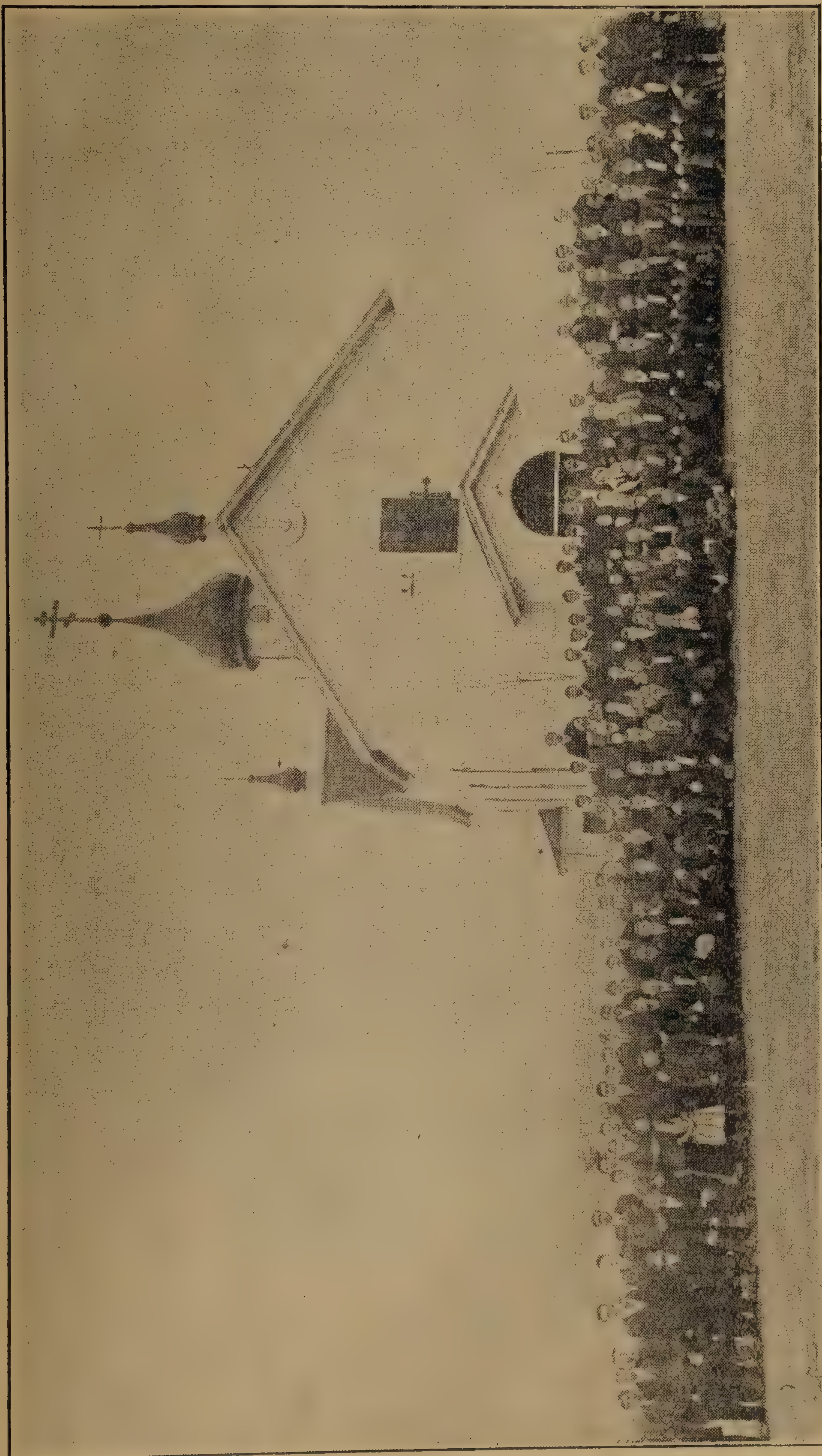
* * *

Любов се пугар, з якого пємо житє
І смерть і безсмертність.
Вчись здобути і не дати,
Забувати і прощати,
Вчись терпіти і зносити
І будеш вже вміти жити!

* * *

Смерть!... Яке слово страшне!
Серце вмирає од його!...
Чим же страшнїйша ця смерть
Нам од житя навісного?
Тим, що не знаєм її —
Що вона й нащо на сьвіті?
Так! — А ми знаєм житє —
Що воно й нащо нам жити?

(В. Чайченко).

Церков в Сідні, Н. С. — Парохіяни з Всч. о. Красїцьким.

Що таке поцілуй?

Поцілуй у більшої части цивілізованих народів означає любов і симпатію.

Як пояснити собі то, що дотик устами є в силі лучше передати приязне чувство, ніж слова в якійнебудь мові? Поцілувати любу особу, се таке природне, як усьміх задоволеня або плач в нещастю — иншими словами сама природа навчила людий цілованя і воно є старше як людство.

Одначе треба зазначити, що многі народи не знають поцілуїв, а цілованє заступають иншим родом дотику. Поцілуй незнаний більшій части народів Полінезії (се величезна ґрупа островів на Великім Океані), незнаний на Мадаґаскарі (остров на схід від Африки) і незнаний многим муринським племенам Полудневої Африки, не згадуючи вже нічого про ті племена, які для прикраси носять ріжні тягарці в губах.

Анґлійський подорожний В. Рід згадує про страшний страх, якого він завдав однїй африканській дівчині, як поцілував її. Старанно оглядала поцілуване тіло, чи часом не вкусив її. Не цілують ся також Патаґонці, Ескімоси і більша часть фінських племен.

Подорожний Б. Тейлор, перебуваючи в Фінляндії, зауважав, що хоча полове пожитє в тім краю є менше звязане, ніж денебудь инде в Европі, де в лазнях мущини наго купають ся разом з жінками й дітьми — одначе поцілуй уважають там як щось неморального і всї пастори (проповідники) що неділї кидають громами на ту славянську, неморальну новість.

Як Тейлор сказав одній молодій жінці зі середного стану в місті Купіо (в Фінляндії), що в Анґлії муж цілує свою жінку, як виходить з дому і робить те саме як вертає до дому, — вона сказала з обуренєм, що колиб її чоловік поцілував, так заїхала би йому кулаком в ухо, що попамятав би цілий тиждень.

Коли би спитав хтось, що заступає у тих народів поцілунок, можна відповісти, що істнують преціњ ріжного рода дотики, які надають ся дуже добре до того, щоби висказувати ними приязні чувства. — Одні клеплють ся по руках, другі обмацують собі черева, ще инші потягають ся за вуха. Потиранє ногами зовсїм заступає поцілуй у деяких племен.

Здаєть ся навіть, що потиранє носами — то дуже старинний звичай, який стоїть в звязи з обнюхуванєм.

Фільософ Спенсер каже: вівця скликує голосом свої діти, як порозбігають ся, а як сходять ся до неї назад, обнюхує їх старанно і з великим вдоволенєм. А що кожда зьвірина має свій властивий запах, який вона радше волить ніж чужий, тому й висказ приязни й відрази зачинає ся також від обнюхуваня.

Біблїйного Ізаака, як він осліп, ошукав Яків, який убрав ся в одіж Ісава і одержав батьківське благословенє. Ізаак обнюхав одяг і дав ся підійти.

Люди також — відповідно до раси, поживи і занятя — мають свої влас-

тиві запахи. Кождому прецінь відомо, що інакше чути нашого мужика, інакше Жида, а інакше чорного Мурина. Але богато людий затрачує свій народний запах, а набирають загального запаху, міжнародного.

Можна сказати без пересади, що люди хорі й бідні смердять, а молоді, здорові й чисто вдержувані пахнуть.

Подорожний Тимковський пише в своїх споминах, що в деяких монґольських племен на Сибіри насампеpед обнюхують ся, а пізнїйше цілують ся. На Філїпінах (Філїпіни — громада островів коло східного побережа Азії, на полудневий схід від Китаю) залюблені або подружені, як розлучать ся на довго, дають собі на памятку добре зношене одінє, щоби при помочи запаху пригадувати собі дорогі а неприсутні особи.

Нема нїякого сумнїву, що в цїлій Европі впливає особистий запах на приязнь і неприязнь межи особами, а передовсїм має се великий вплив на любов межи молодїжию ріжного пола.

Впрочім в цїлій вселенній нема инших зносин, тільки дотик. Сонце дотикає землю при помочи тепла й електричности; — всї змисли дадуть ся звести до дотику. Тільки при сїм дїє ся так, як у маґнетизмі, де є дотикане двоякого рода: — одні подобають ся взаїмно й притягають ся, а другі є для себе неприємні й відпихають ся.

Поцїлуй є отже обявом звіринного маґнетизму притягаючого (додатного).

Житє руських місіонарів в хатї на прерії в Канадї.

10 Заповідий любови.

Услівєм щасливого житя для жінки було й буде, щоби чула ся люблено-ю. Тому всї нормальні жінки завсїди будуть бажати здобути собі любов мущини. Сей вічний закон природи опирає ся побідно всїм ворожим виступам нових часів і нїчо не зможе усунути його зі сьвіта, нї виборче жіноче право, нї жіночі унїверситети.

Навіть противно: чим жінка стоїть висше під культурним зглядом, чим більше зріла умово, тим сильнїйше відзиває ся в її серці бажанє мати коханого приятеля, бажанє, якого жінки не можуть поконати, хоча дуже часто не признають ся до него. Слова Сьвятого Письма, що "недобре жити чоловікови самому", є так само правдиві нинї, в епосї еманципації (рівних прав), як були перед тисячами літ.

* * *

Але нинїшні жінки не завсїди находять в житю любов, якої бажають, — головно тому, що не розуміють мущин. Дуже часто розуміють їх менше, нїж прості жінки, які кермують ся власним інстинктом. Нинї є на сьвітї не лише такі жінки, що їх нїхто не розуміє, але також є й такі мущини, що їх нїхто не розуміє. На сьвітї є мущини, що жиють самітні лише через те, що жінки їх не розуміють, хотяй бувають межи ними люди і з найкращими характерами.

Найчастїйше такі власне мущини, найлучші і найгіднїйші любови, не бувають "покорителями жіночих сердець". Вони не падуть відразу жінкам до ніг зі словами любови, як се роблять герої повістий. Не роблять сего тому, що, насамперед, не потрафили би того зробити, а також тому, що вважають се за непотрібне, знаючи, що кожда жінка завсїди відгадає ті чувства, які вона викликує. Отже чекають, щоби жінка сама зрадила ся зі своєю любовію, а як вона не зробить того, думають, що вони для неї байдужні.

* * *

Та нинїшні жінки не легко рішають ся улекшувати той перший крок. Вони чекають, щоби мущина перший висказав своє слово, бо боять ся, що жінка, яка сама визнасть мущинї свою любов, стратить у него вартість.

Коли-ж мущина не промовить перший, жінка, при першій нагоді, прийме иншого, що в огнених словах представить її свою любов до неї, хоча не чує до неї правдивої любови. Тодї вона програє своє щастє .

* * *

Нетерпеливість, вперстість і зарозумілість, се головні гріхи нинїшних жінок, гріхи, які пізнїйше житє строго карає. Боротьба двох гордих характерів є добра в повістях, але в житю кінчить ся сумно. Колиж жінка хоче бути щаслива, мусить навчити ся двох головних жіночих чеснот: **терпеливости й лагідности.**

В Анґлії оголошено друком **"Десять заповідий любови"**, які наробили були чимало шуму. Ось вони:

1) Як любиш, не стидай ся виявити своєї любови.

2) Знай, що любов, се найцїннїйший клейнод, яким мущина може обдарувати тебе. Коли приймеш той клейнод, обходи ся з ним, як з найдорозшим скарбом і гляди, щоби ти не ушкодила або не згубила його.

3) Як думаєш, що любов не зробить з тебе нової людини, — стережи ся її, бо або твойому вибраному брак щирости або твоя любов неправдива.

4) Жінка, яка бажає як найбільшого поводженя в мущин, не буде нїколи шанувати й любити того мущини, що попаде в її сїть.

5) Будь така, як є. Не старай ся удавати лучшу. Покажи мущинї, якого любиш, свій правдивий характер, а як маєш які хиби, вияви йому з повним довірєм.

6) Мущину, якого любиш, уважай найлучшим з усїх мущин.

7) Не думай, що мущина буде більше тебе любити тодї, як ти будеш удавати, що менше його любиш. Показуй йому, що він для тебе найдорозша особа на цїлому сьвітї, що його думка є важнїйша для тебе, нїж думки всїх инших людий.

8) Говори йому про свою любов так довго, як довго він схоче про се слухати. Як мине любов, — слова, які вискаже собі пара коханцїв, будуть найкращою згадкою. Пізнїйше нїколи не жалуєть ся любих слів, сказаних комусь.

9) Не дури себе, що мущина, якого пізнаєш завтра,буде богатший чи кращий від того, якого любиш нинї. Любов стукоче до серця тільки раз, відходить і не вертає більше.

10) Нїодин мущина не зможе оперти ся любови, як має серце свобідне, а бачить, що його щиро кохають.

Се ті анґлїйські "Десять заповідий любови". Проти деяких можна би богато дещо сказати, але все таки деякі гідні того, щоби примінювати їх в житю.

С. Руданський.

ТИ НЕ МОЯ.

Ти не моя, дївчино дорогая!
І не менї краса твоя:
Віщує думонька смутная,
Що ти, дївчино, не моя!
Ти не моя! — За личко гарне
Справляє хтось колодія...
Мої-ж лїта проходять марне,
Бо ти, дївчино, не моя!...
Ти не моя! І брови чорні
Милує инший, а не я,
І инший хтось тебе пригорне,
А ти, дївчино, не моя!...
Ти не моя: — но що-ж я маю?
Чим похвалюсь тобі і я?
Хіба лиш тим, що тя кохаю;
Но ти, дївчино, не моя!...
Ти не моя, голубко сива!...
Щаслива доленька твоя,
Моя же доля нещаслива;
Бо ти, дївчино, не моя!...

Українська діточа Школа під управою Сестер Н. З. П. Д. М. в Едмонтоні.

Шануй здоровлє!

Богато людий нарікає на слабе здоровлє, але небогато застановляє ся над дійсною причиною слабого здоровля. Богато людий не звертає уваги на помешканє і душний воздух, який у богато случаях є головною причиною захорованя.

Сьвіжий воздух і сонїчне сьвітло конечні для удержаня здоровля; отже старай ся, щоби до твого помешканя, а передусїм до спальнї, входило як найбільше сьвіжого воздуха і сонця.

Заправляй тїло щоденним митєм або натиранєм студеною водою. Для вдержаня чистоти тїла добре є брати від часу до часу теплу купіль.

Лїтом часто купай ся, скільки можна, в місци, виставленім на дїланє сонця. Купай ся не довго, найбільше чверть години і по купелї витирай добре тїло і розгрівай ся проходжуванєм.

Рано і вечером, як і по кождій їдї, сполочи уста й горло водою.

Вживай як найчастїйше руху (біганє, скаканє, ґімнастичні вправи, пливанє, праця в огороді і т. и.).

Не вдягай ся за-тепло; голову накривай, а шию носи відкриту. Не носи сильно крохмалених сорочок, високих ковнїрців, не стягай ся поясками, шнурівками і т. п.

Не взувай тїсної обуви. Запятки повинні бути низькі а широкі. Не носи нїколи дуже споченої обуви.

Будь повздержний в їдї і питю, а їдж, о скільки можна, в точно означеній порі. Не їдж незрілих або надіпсутих овочів, нї тяжко стравних страв, а вже найменше лакітків. Їдж без поспіху і пережовуй добре кождий кусок. Не вживай надто студених нї надто горячих страв і напитків. Не ликай кісток, не бери до уст голок, шпильок і взагалї гострих річий.

Вистерігай ся сильної кави, чаю, не соли занадто страв, не вживай алькоголевих напоів. Найздоровійший напиток се — вода. Одначе не пий зимної води тоді, як ти зігрітий і змучений. Не пий також води із жерел, яких не знаєш, коли хочеш уникнути тяжких нераз, хоріб.

Не довбай в зубах, не гризи і не шарпай зубами твердих предметів. Не читай в часї їди і не говори, як маєш поживу в ротї.

Лягай спати скоро, але також уставай рано. Не вкривай ся за-тепло.

Віддихай носом, а не устами.

Уникай воздуха, переповненого пилом, димом і немилим запахом. Не сиди в кімнатї підчас замітаня.

Не кури тютюну замолоду.

Не плюй на підлогу, а до хусточки; як кашляєш, заслони рот.

В лїтї працюй при відчинених вікнах. В часї непогоди і в зимі відсьвіжуй часто воздух у помешканю, відчиняючи рівночасно двері й вікна. Притім уникай протягів, особливо тоді, як ти зігрітий або змучений.

Перед спанєм провітрюй кімнату, в якій спиш.

Каплиця і перший дім ОО. Василіян в Мондер, Алта. Люди виходять з каплиці по богослуженю.

Щаслива жінка.

Володар Єгипту, Рампсиніт, прочитав урядову часопись і попав у гнів. Розніваний велів прикликати перед себе начального міністра, Манету.

— Мането, — крикнув гнївний володар, як той станув перед його престолом, — я щойно прочитав, що в цілому Египті нема нїодноі замужної жінки, яка чула би ся щасливою. Щож ти думаєш, дурню, що я на те зробив тебе моїм начальним міністром, щоби потомки наші говорили, що за мойого володіня не було щасливої жінки? Заки місяць змінить чотири рази своє лице, ти маєш менї донести, що найшов щасливу жінку або — — — — —

І повів рукою по шиї.

— О боги — зітхнув відходячи Манета і через хвильку чув на шиї холод катівського топора. — Коли не є се найдурнійша вигадка фараона, нехай зараз дістану ся до пекла.

Дома зачав осторожно випитувати свою жінку, чи щаслива.

— З тобою? відрубала з кпинами.

Більше вже й не питав.

— Котраж жінка має більше нагоди чути ся щасливою, як не королева? — подумав і попросив жінку фараона, щоби зволила вислухати його. Але вона відповіла:—як я можу чути ся щасливою, коли Рампсиніт не дозволяє менї володіти. Я, як його товаришка житя, хочу, щоби менї було можна брати участь також у його державних справах. Скажи се йому!

— Хай боги бережуть мене від того — погадав Манета і втік чимскорше.

Коло міської брами побачив невільницю, як в збані несла воду і весело поспівувала. Приступив до неї і поставив своє питанє. Та відповідь була невесела. — Я щаслива? Чи не молодша я й не краща від королевої? А мимо того вона королева, а я невільниця, хоч була би я прикрасою кождого престола.

— Отсе зарозумілість — подумав згіршений і ішов дальше. Ще кілька разів питав знакомих і незнакомих жінок, але ні від кого не дістав такої відповіди, якої бажав. Одна мала за холодного мужа, муж другої був занадто заздрісний; ся нарікала, що чоловік не розуміє її і обтяжує працею, инша нарікала на нудність серед добробуту.

Тоді Манета зібрав зі смутком свої манатки і зачав подорожувати по цілім Єгипті. Але даремні були його стараня! Вкінци прийшов до переконаня, що почавши від королевої аж до послїдньої невільниці нема нїодної жінки, яка признала би ся, що щаслива.

А тимчасом минав назначений час із застрашаючою скорістю. Три днї тільки оставало, як нещасному міністрови принесли післанцї приказ від фараона, щоби вертав ся.

Дрожачи зі страху станув перед лицем фараона Рампсиніта. Але фараон відозвав ся весело: — Радуй ся, Мането, щасливу жінку знайдено!

— Де сину сонця? — спитав Манета.

— У твоїм власнім домі, мій любий. Я велів питати твоєї жінки, де ти зник так несподівано, і одержав таку відповідь: — Не знаю того. Але я щаслива, що той старий дурень виїхав.

Українські питомці духовного семинаря в Торонто.

Кілько є нас в Канаді?

Число Українців в Канаді оцінюють тепер на 300,000. Що се число не взяте за високо, виказує урядова статистика, яка як звісно ділить нас на Ґал.шенів, Рутенів, Росіян, Австріяків, Буковинців і Австро-Гунґеріянів. Кілько з наших зачислили до Поляків, Румунів, Греків, Хіньців, Гіндусів, Турків і тих нещасливих 147,345 "унспесіфаєд" то лиш один Господь знає. Після урядової переписи переведеної в літї 1911. р. було в тім роцї в Канаді 42,535 Австріяків, 9,960 Буковинців, 35,158 Ґалїшенів, 11,605 Гунґаріянів, 29,845 Рутенів, 129,103 Австро-Гунґаріянів, 33,365 Поляків, 43,142 Росіян і 147,345 "унспесіфаєд". Очевидно я вичислюю тут після урядових чисел тїлько ті, "нації," серед яких можемо напевно сподївати ся не мало тих, що Гуцули називають "наша віра".

Вже по конскрипції приїхало до Канади в 1912. р. 4,871 Австріяків, 328 Буковинців, 1,594 Ґалїшенів, 756 Гунґаріянів, 2,773 Поляків (лиш з Австрії,) 9,805 Росіян ну і 13,346 Рутенів.

В роцї 1913. приїхало 1,050 Австріяків, 687 Буковинцїв, 497 Ґалїшенів, 4,462 Поляків з Австрії, 578 Гунґаріянів, 18,623 Росіян і 17,420 Рутенів.

В 1914 р. приїхало 2,147 Австріяків, 1,549 Буковинців, 1,698 Ґалїшенів, 4,310 Поляків (лиш з Австрії), 24,485 Росіян і 18,372 Рутенів.

Коли зрахувати весь сей крам до купи, то виходить поважна цифра 611,095. Відкиньмо з того на правдивих Росіян, Поляків, Мадяр ну і на тих, що конче хочуть бути Австро-Гунґаріянами і тих, що самі не знають, хто вони, відкиньмо, кажу, на ту всю братію цїлих 300,000, то все таки вийде, що нас Українців, в Канаді є поверх 300,000.

Се число не переборщене, а противно навіть взяте значно за низько. Се стане кождому ясно, як лиш добре подумає, які народности можуть крити ся під повисше поданими цифрами, і де вони евентуально в Канаді пропали, коли за них нїчого не чути. Бо річ певна, що жаден Анґлїєць, Айриш, Скачмен, Німець, Швед, чи Норвежець, які ту в Канаді побіч Українців становлять визначні національні ґрупи, під жадну з тих божевільних рубрик не записав ся і певно вибив би всї зуби тому урядникови, який би хотїв єго там проти волї записати. К.

Хто духом низкий, не мішай ся там,
Де є високих трони;
Таж чобота на голову ніхто
Не надїва замісць корони.
(І. Франко.)

* * *

Тільки дурний вірить сьвято, що **він не може** зробити дурниці.

Хто в першій чвертинї житя
З官ня не здобув,
А в другій чвертинї житя
Майна не здобув,
А в третій чвертинї житя
Хто чесний не був,
Той — скаже в четвертій: "Бодай
Я в сьвітї не був!"

Мухи сїдають на ранах,
Пчоли на квітках пахучих ,
Добрий все бачить лиш добре,
Підлий лиш підле у других.

(І. Франко.)

* * *

А житє — то борня!
А любов — то брехня!

(І. Франко).

* * *

Мущина не є ніколи такий добрий, як думає **дївчина,** анї не є ніколи такий лихий, як про се думає **жінка.**

* * *

Наймудрійше слово у всякім випадку є — мовчанка.

* * *

Квасний виноград росте всюди і завсїди.

* * *

Слїзми — не вернеш житя людинї, що зложена в гробі.

* * *

На віку горя — море, а радощі — і в ложку збереш.

(Тобилевич.)

Легше наскладать повнїсїнький чумацький віз самих червінцїв, нїж між людьми найти серце налите правдою і любовою до всїх .

(Тобилевич.)

* * *

Жона і муж — тїло одно, а в однім тїлї — і дух повинен буть оден.

(Тобилевич.)

* * *

То, що ми пережили в минувшинї, нехай буде нам наукою, як маєм жити в будуччинї!

* * *

Флеґматик робить усе по черзї, одно за другим, санґвінїк-одно перед другим, їмпетик — дві річи нараз, а мелянхолїк — не робить нїчого.

* * *

Не мішайте сьвятощів з болотом!..

* * *

Як риба без води, а пияк без горівки, —

Так женщина без любови жити не може.

Доля "независимої" церкви в Канадї.

? Загадки. ?

1) Коли батько може сказати своїй дитині:

— Я твій рідний отець, але ти не мій син.

2) Я бачив тебе там, де ти ніколи не був і ніколи не будеш, але я знову тебе там побачу.

3) Хто носив найбільшу шапку в Росії за часів царя Петра Великого?

4) Котрий розбійник вимордував четверту часть населеня усього сьвіта?

5) В який спосіб можна писати без пера і чорнила?

6) Коли муж є господарем хати?

7) Чому жінкам борода не росте?

8) Про що ніхто й ніколи не може росповісти?

9) З якої чарки не можна випити вина?

10) Хто пройде через вікно й не розібє його?

11) Хто бажає мати одно око?

12) Яке є найнещасливійше немовля в сьвіті?

13) Що то є поцілуй?

14) Які зуби дістає чоловік послідні?

15) Чого в людий язик червоний?

16) Котрих зубів не вживає ніхто до їди?

17) Що йде скорше в гору ніж в долину?

18) Я не маю її й не хочу її, але, коли мав би її, не продав би й за мілїони. Що се таке?

19) Хто переносить на собі дуже богато, а рушити ся не може?

20) Кождий ходить по менї і в лїтї і в зимі, а їхати по менї нїхто не може.

21) Як можна зробити з козака козу?

22) Чим більше беруть з неї, тим більша вона стаєть ся. Хто вона?

23) З чого зроблено першу машину до говореня?

24) Котрий місяць в роцї найкоротший?

25) У кого на селї найбільше дїтий?

По наших кольоніях.

Монастир ОО. Редемптористів в Йорктоні, Саск.

Сьвятий Альфонс Лігорий заложивши згромаджене сьв. Спаса або чин О.О. Редемптористів в 1732 р. для душ найбільше опущених, зараз звернув очи свої на схід та бажав післати своїх монахів, щоби там прашювали для спасеня людий грецького обряду.

Сьвятий не міг сповнити свого бажаня. Але се, чого сьвятий не міг вчинити, зробили Єго сини духсвні О.О. Редемптористи.

В роції 1904., заложили ті монахи дім свого чина в Йорктоні і відтам з приказу церковної власти мали обслугувати всїх католиків сего округа.

Русинів було коло Йорктону богато а сьвященика свого обряду они не мали. Всч. Отець Делярний зі смутком дивив ся на опущене тих Русинів і роздумував,як їм помочи. Слухаючи іно своеї ревности зглядом опущених душ, Всч. Отець старав ся о позволене з Риму перейти на руський обряд і діставши се позволене, став працювати межи своїми дорогими Русинами.

Другі монахи Редемптористи наслїдували пожертвоване О. Делярия і тепер згромаджене сьв. Спаса, крім своїх 250 монастирів по ріжних народах, має також 3 руських монастирів, в Йорктоні, Саск., а в Уневі і Тернополи в Галичині.

Йорктон, красне місточко Саскачевану, є осередком дістрікту заселеного у великій части Русинами.

Принявши руський обряд. Всч.О.Делярий і єго товариші мешкали разом зі своїми співбратами-монахами латинського обряду. Але зараз по приїзді дорогого нам Владики та з позволенєм того-ж епископа, зачали ті Отцї старати ся о руський монастир. Се не була легка справа, бо Русинів дуже мало в Йорктонї та ще й немаючі! Лишити Йорктон теж трудно, бо з Йорктону легко доїзджати до 20 церков, що обслугують ОО. Редемптористи.

Дня отже 9. цьвітня 1913 р., скріплений благословенєм нашого епископа, поїхав О. Делярий до Риму, щоби там з начальниками свого Чина обговорити цїлу справу.

Бог зволив благословити заходи Вс. Отця. Настоятелї чина позволили на будову монастиря і церкви для Русинів в Йорктонї і самі старали ся о гроші потрібні до сего сьвятого дїла.

Осьмого червня 1913. р. Отець Делярий приїхав з Риму та зібравши йорктонських Русинів, подїлив ся з ними радісною вісткою. Люди бажали мати церков в части міста замешканій Русинами. Як просили, так стало ся. Зараз постарались о ґрунт і зачалась будова. Робота так скоро йшла, що дня 24. грудня 1913. р., Отцї

Церква і монастир оо. Редемптористів в Йорктоні.

лишили латинський монастир а дня 25. відправила ся перша Служба Божа в руськім монастири. Монастир був скінчений, але у кождого було ще одно бажанє, коби церков збудувала ся як найскорше.

Ми не чекали довго, бо вже 1914. р. 19. цьвітня стали мурувати церков і дня 23. серпня с. р. Преосьвященний Кир Никита посьвятили сю церков великим архієрейським сьвященєм в присутности численного духовеньства і народу з Йорктону і далеких околиць, що прибули в суботу мимо непогоди.

Церков ся є першим в західній Канаді мурованим домом Божим. Присьвячена в честь Матери Божої Неустаючої Помочи. В престол вложили Владика мощі сьв. Сьвященомученика Йосафата.

Монастир сей красний і церква ся велика — се дар чина ОО. Редемптористів Руському Народови в Канаді.

Є надія, що йорктонські Русини потрафлять оцінити сей княжий дар і дıставши від своїх Отців найкрасшу церков в цілій Канаді, будуть старати ся еї прикрасити, щоби на все остала примірною руською церквою.

Кінчимо сей опис словами Преосьвященого Владики:

"Віддавши сю церков під Покров Неустанної - помагаючої Матери Нашої, єсьмо певні і о се молимо Єї і Єї Сина Господа Нашого Ісуса Христа, щоби она була задатком і початком красшої будучности монастиря і єго жителів, йорктонських вірних та вірних цілого дістрікту, щоби стала розсадником благословеньства живої віри і чинної любови серед нашого народу".

Місіонарська церква в Сифтоні, Мач.

Монастир ОО. Василіян в Мондер, Алта.

Заложив місію в тій місцевости О. Плятонід Філяс теперішний протоігумен ОО. Василіян, прибувши до Алберти в жовтни 1902 року. В тім часї було в Едмонтонї всего 12 родин руських, як околиця Біверлейк почалась заселювати. Люди були бідні, зарібків майже не було жадних, найблизша стація і місто Едмонтон віддалене поверх 80 миль, доріг у тім часї жадних, а до того слотливі лїта, майже унеможливляли подорож. Серед

Оснуватель місії ОО. Василіян в Мондер (давн. Бівер Лейк), о. Плятонід Філяс, протоігумен Ч. С. В.В.

таких обставин, зачав О. Філяс працю місійну. Перші богослуженя відправляли ся у Ґаха, Лесюка і Ярмолая. Від так зачато з весною 1903 р. будувати дім місійний (монастир) і каплицю. Перше богослужене відбуло ся у монастири 12. липня 1903. р., відтак 23. жовтня тридневна місія. З причини надмірних трудів і клопотів О. Філяс захорував смертельно на серце, котра то недуга тревала поверх 2 місяцї.

До помочи місії приїхало також 4 Сестри, котрих цїлею є не лиш дбати про своє спасене, але також о славу Божу, обслугуючи хорих, прикрашуючи церкви і виховуючи дїти і сироти. Для добра Церкви заложив о. Філяс новіціят для Сестер, т. є дім, де маючі покликане до житя після рад Євангельських, мають через 2 роки научити ся житя законного, випробувати своє покликане і приспособити ся до праць, котрих цїль згромадженя вимагає. Мимо вороговань і напастей ворогів, розвинуло ся згромаджене Сестер дуже гарно і числить тепер 41 членів, має 4 доми виховавчі і школи. Є тепер Сестер в Мондер 17, в Едмонтонї 9, у Виніпеґу 9, у Сифтонї 6. В роцї 1914.учащало до школи в Мондер 68 дїтий, з тих 46 у Сестер мешкало і 10 сиріт. Крім науки свої рідної і анґлїйської мови виносять дїти зі школи Сестер любов до свого народу, родичів, пошанівок до старших і що найважнійше любов до свої віри і обряду, що з житєм народу злучене мов тїло з душею. В роцї 1910. побудовано за старанєм о. Н. Крижановського величаву церков у Мондер, котра є не тілько окрасою околицї і міста Мондер, але і славою нашого народу. Не раз можна почути на желїзници, як переїзджаючі Анґлїйцї або Французи говорять: "Що за красна цер-

ков", або питають: "Якої віри і народности люди належать до тої церкви." Таким способом довідують ся про нас.

В році 1913. побудовано прекрасну школу і дім сирітський з жертволюбивости людий, але єще є много довгів до сплачуваня .

Є також у Мондер "Читальня Просьвіти", котра дуже гарно розвиває ся.

Під теперішний час, не є вже око-

Церков в Мондер побудована 1910. р.

Вид місточка Мондер, Алберта.
При кінци улиці видно церков ОО. Василіян.

лиця Мондер пустинею, засїлою бідними еміґрантами, мешкаючими по норах під землею, але замешкалою заможними і сьвідомими фармерами канадійцями, котрі займають ся мішаним господарством.

Бл. п. о. Тимочко, Сестри і діти, що приступають до першого сьв. Причастія 1908. р. в Мондер, Алта.

Вид новозбудованої української школи і сирітського дому (з боку) в Мондер, Алта.

Обрахували бізнесмени, що околиця від Веґревілю по Форт Саскечеван одна з найбогатших в цілій Канаді. Виплачують за продукта фармерські $50,000 тижнево. Оден лиш купець в Мондер платить за худобу $8000 на тиждень. Наш руський нарід своєю працьовитостю може завстидати інші народи, котрі хотяй прийшли з великими грішми і дістали ліпші землї, однак матеріяльно стоять гірше. Одного тільки треба, щоб менше наші фармері учащали до бар, де дзвонять шклянками і заглядають в килїшки і кровавицю марнують, а більше дбали про просьвіту, щоб діти були добрими канадійцями і сьвідомими Українцями.

Школа і сирітський приют Сестер Н. З. П. Д. М. в Сифтон, Ман. Сестри удержують діти з добровільних жертв. Учать по українськи і анґлійськи і домашного господарства.

Члени Читальні “Просьвіти” в Мелвіл, Саск.

КОРОТЕНЬКИЙ ЗВІТ ЧИТАЛЬНІ "ПРОСЬВІТИ" В МЕЛВІЛ, САСКАЧЕВАН.

Читальня "Просьвіти" в Мельвіл, Саск. заложена дня 22 грудня 1913 р. Числить до тепер 84 членів. В бібліотеці є понад 150 книжок і 9 часописей. Знаходить ся також каса позичкова для членів Товариства, котра обертає 70-доляровим капіталом. При Читальни є курс для неграмотних і кружок аматорський. За згодою всїх Членів заведено суд мировий. Читальня є вписана в члени Тов. "Просьвіти" у Львові.

За Виділ Читальнї "Просьвіти"
Лисечко Григорій
голова.

УКРАЇНСЬКА КОЛЬОНІЯ ЕТЕЛЬБЕРТ В ПРОВІНЦІЇ МАНІТОБА,

Кольонія Етельберт лежить яких двіста миль на північний захід від головного міста Виніпеґ. Замешкують сю кольонію виключно самі Русини-Українцї, котрі привандрували сюда ще в 1896. роцї. Як еміґранти, то й не зайшли вони з грішма, щоб можна було розпочати добру господарку. Були такі, що заледви мали по десять центів при собі. Хоть не мали наші земляки з собою богато гроший та за се в них були здорові мушкули до працї.

Земля котра дісталась нашими земляками в більшій части даром яко гомстед, була забита ломами,заросла вічними лїсами. Небракувало ту каміня та ріжного рода мочарів. В лїсах було повно дикого зьвіря. На таких то землях Русини - Українцї почали своє житє. Не маючи ніяких средств до житя, примушені були чоловіки лишати своїх жінок та дїтий на фармах а самі наймались у богатших анґлійських фармерів. Гіркі тії зарібки були. За корову, що коштувала в той час яких двайцять долярів, чоловік мусів робити й ціле лїто.

Сердега мусів робити, бо дїти плакали молока а жінцї, маючи корову при хатї в корчах, було відважнїйше.

Ученики Етельбертської школи при ґімнастичних вправах.

Час не стоїть, літа минають і не вертають. Працюючи тяжко, від рана до пізної ночи, наші земляки почали поліпшати свою долю. Де рік або два назад стояла колиба, там вже можна зобачити гарнійшу хату, стайню і ще дещо, що вказує на зроблений поступ.

Ученики школи Галич в околици Етельберт, Ман.

Коли нашим землякам засіяло сонце лучшої долї, почали они інтересувати ся полїтикою церковною а найбільше своїми громадськими справами. Поволи фармері зорґанїзували сь в громаду або мунїціпал. Розумієть ся, що до сеї орґанїзації причинили ся богато Анґлїйцї, котрі тут в той час замешкували. Се стало ся в 1907. Через три роки Анґлїйцї рядили сами нашими фармерами помимо, що наших було богато більше. Від 1910 року почали наші люди вибирати більше своїх радних. В 1911 році упадає цїлком сила анґлїйська. Вибрано цїлий уряд руський, то є радних, війта а ті розумієть ся, взяли свого секретара. Від того часу уряд громадський є в руках Русинів. І цїлком справедливо і лїпше для наших фармерів тому, що чоловік, коли зайде до уряду громадського,може визказати свої бажаня чи кривду в своїй рідній мові.

Шкільництво в нас так само не є так дуже занедбале. Тепер в нас є тринайцять шкіл а дві має побудувати ся в 1915 роцї. Вже пороблено заходи, що до сих двох послїдних шкіл. Разом наш мунїціпал буде мати пятнайцять шкіл і тим власне кожда дитина буде мала нагоду ходити до школи і осягнути належите образоване.

Учителї в наших школах є самі Русини-Українцї і один Анґлїєць. Учать они аж 645 дїтий. Нинї десять молодих хлопців з нашого мунїціпалу учащають до висших шкіл по місточках. Се заслуга, розумієть ся, наших учителїв, котрі невпинно працюють над нашою молодїжию.

На поданих образках зобачите

школу Етельберт і її школярів, ґрупа і підчас ґімнастичних вправ.

Саме місточко Етельберт се столиця наших Русинів-Українців. Бизнес в більшій части знаходить ся в руках Русинів. Маємо одну фармерську спілку (стор мішаних товарів) і ще один Русин є властителем порядного стору. Аґенції до спродаваня машинерії в руках Русинів. Також склад дощок і бучерня належить до Русина. Словом люди починають більше інтересувати ся спаравами бизнесовими і можна вірити, що в недалекій будучности весь бизнес в нашій кольонії опинить ся в руках наших людий.

Справа просьвіти поступає наперед але дуже помаленько. До сего найбільше спричиняють ся таки тутешні обставини котрі не є сприяючими просьвіті і котрі тяжко поконати. Та з часом правда переможе неправду і нам Русинам засія сонце красшої долї.

Українські шкільні діти з Етельберт. (На прогульці).

Церков сьв. Сьвященомуч. Йосафата в Торонто.

Руська кольонія в Торонто числить около 3,000 душ. Довгі часи зіставала без правдиво-вітцівської опіки духовної, поки о. Боярчук Йосиф не заняв ся по вітцівськи сею кольонією і його праця увінчала ся великим успіхом. Не лиш що спаралїжував а почасти і знищив роботу протестантів — але постарав ся і о се, що в короткім часі станула гарна руська церков. Кошти будови виносили $50,000. О гроші потрібні на будову вистарав ся В. о. Боярчук і місцевий **Архиепископ Мекнел** котрий будучи щирим приятелем Русинів пожичив на дуже вигідну сплату. гроший на будову церкви.

Церков збудована в стилю старинної базилїки з червоної цегли. Чудовий кивот спроваджений з "Достави" зі Львова — справило анґлїйське товариство Бель, яке має на цїли спомагати бідної церкви.

Під церквою знаходить ся обширна галя — в якій торонтонська Русь відбуває свої збори — дає представленя і де містить ся рівнож льокаль кружка музичного та сьпівацкого і читальня.

По укінченю будови посьвятив церков Преосьвященний Владика при участи численно зібраного руського і анґлїйського духовеньства і питомців дух. Семинара в Торонто дня 1914. р.

Духовний семинар в Торонто, Онт., де виховують ся руські питомці.

УКРАЇНСЬКА КАТОЛИЦЬКА ШКОЛА СЕСТЕР НЕПОРОЧНОГО ЗАЧАТІЯ ПР. Д. МАРІЇ У ВИНІПЕҐУ.

Скоро лиш ОО. Василияни обняли українську католицьку парохію у Вінніпеґу, одним з найбільших їх старань було отворити свою рідну школу, в котрій би молоде наше поколінє отримало не тілько потрібну науку, але також невтратило своєї Віри і народности. Задля браку иншого місця уряджено школу в галї під церквою сьв. Николая. В роцї 1911. Високопреосьвященний Архієпископ А. Лянжевен власним коштом побудував теперішну школу і віддав на власність Сестрам. Є се красний одноповерховий будинок поставлений коштом около 26.000 долярів.

Школа ся се одинокий захист вінніпеґських Українців — католиків, де можуть безпечно ухоронити свої дїти перед утратою сьв.—кат. Віри і української народности.— До школи учащає майже 400 українських дїтий.

Місіонарська школа в Сифтон, Ман., з Всч. о. Сабуреном.

Три бажаня.

Поляк, Німець і Жид прийшли поклонити ся великому Буддї.

Втїшений Будда заявив їм, щоби кождий з них висказав перед ним якесь своє бажанє, а він сповнить його.

— Ти чого хочеш? — спитав він у Поляка.

— Слави — відповів Поляк.

— Будеш мати її — сказав Будда й обернув ся до Німця.

— А ти чого хочеш?

— Гроший.

— Будеш мати їх.

— А що тобі дати ? — спитав Жида.

— Я не хочу богато — відповів Жид.

— Я хочу тільки мати адресу Німця.

* * *

ПАПІР З ТОРФУ.

У всїх цивілїзованих краях дбають тепер дуже про се, щоби перешкодити великому винищуваню лїсів. Отже, де тільки вдасть ся, старають ся люди заступити дерево иншими матеріялами, а передовсїм тодї, коли се виходить танше. З того також згляду старають ся тепер о се, щоби при виробі паперу заступити дерево торфом.

В Европі фабрика паперу з торфу находить ся в Ірляндії, в місцевости Селбридж, положенїй над великими торфовими просторами.

В Америцї дійшли також до красних вислїдів у штуцї вироблюваня паперу, хоч не знайшли ще способу біленя того торфового паперу. Торфовий папір має темно-сїру краску і може служити, покищо, тільки до опакованя. За то, як пакунковий папір, має він дуже цїнні прикмети: є він танший, нїж той папір, що вироблюваний з дерева, богато міцнїйший від него і непромакальний. Крім того має він у собі деякі такі складники, що відганяє від себе комахи і через те дуже надає ся до того, щоби переховувати в нїм вовняні тканини і футра (кожухи). Кошти виробу одної тони торфового паперу виносять в Америцї $11.00, коли тимчасом виріб одної тони доброго деревляного паперу коштує $28.00.

До перероблюваня торфу на папір уживають в Америцї удосконалених машин. Дві години минає від того часу, як привезуть торф до фабрики до часу, доки не наладують вже готовий папір до желїзничих возів.

КІЛЬКО КОШТУЮТЬ ПАЛЬЦЇ АРТИСТІВ?

В Америцї є найможливійші висоти асекурацій.

Славний пяніст, Поляк Падеревський, асекурував в однім асекураційнім товаристві свої пальцї, на час своєї артистичної поїздки по Америцї, так, що на випадок якогонебудь ушкодженя, хотяй би й одного пальця, коли не міг би уживати його при грі, дістає 10 тисяч долярів тижнево на лїченє.

Ще дорозше заасекурував свої пальцї скрипак, чех Кубелїк: три пальцї лївої руки оцїнені на 54 тисячі долярів, великий палець правої руки — на 40 тисяч долярів, а мізинний палець правої руки — на 9 тисяч долярів.

ОРИҐІНАЛЬНІ СИҐАРИ.

Мешканцї Філїпінських островів на схід від Азії, курять дуже оригінальні сиґари. Кожде сиґаро має близко 15 цалїв довжини і около 5 грубини. Звичайно голова родини сам скручує таке сиґаро, курить його якийсь час, подає потім жінцї, а жінка покуривши, подає дїтям, по черзї. На четвертий день, менше-більше сиґаро вже так скурене, що треба вже його піддержувати специяльним приладом.

Для слабого курця таке сиґаро стало би на цїлий місяць.

Щасливий.

— Ви не знаєте моєї жінки?

— Нї!

— Ну, і кажуть, що нема на сьвітї щасливих людий!

ІНКУБАТОРИ В ЕГИПТІ.

Кожда господиня знає, що квочка може сидїти найбільше на 25 яйцях, щоби могла вигріти курята. Як же хтось хоче вести велику господарку дробу, то йому не виплачує ся насаджувати квочку, бо треба було би йому мати їх дуже богато. Крім того бувають случаї, що куркам нї руш не хочеть ся квокати. Щоби не бути зависимими від гумору курок, придумали недавно люди машинку до вигріваня курят і таку машинку назвали — інкубатор.

І здавало ся теперішним людям, що вони страх великі, коли можуть без квочки мати пр. з курячих яєць — курята. Але показало ся трохи згодом, що давно дуже, давно, люди також знали про те, що й без квочки можна мати з яєць курята.

От один анґлїйський дослїдник, Кадман, відкрив, що 5 тисяч лїт тому назад уміли Єгиптяни—предки сих Єгиптян, що тепер ми називаєм їх дикунами—вигрівали курята при помочи інкубаторів. Вже тодї вигрівали они до 120 міліонів курят річно. Вони не мали нї ґазових нї електричних інкубаторів, але мали відповідні печі, а на кождій такій печи могли помістити 7 тисяч яєць.

Ті печі огрівали вони соломою й навозом, щоби уникнути занадто високого горяча. Через послїдних десять днів перед тим, заки мали курята вилуплювати ся, печий не огрівано майже зовсїм.

Богато теперішних людий, які уживають інкубаторів, убивають богато курят через те, що реґулюють неправильно теплоту своїх інкубаторів. Треба би їм піти до старинних Египтян в науку.

Відкрите дослїдника Кадмана зменшило славу теперішних винахідників інкубаторів.

ВІДГАДКИ ЗАГАДОК.

(зі сторони 79.)

1) Як дитина є дївчина.
2) В зеркалї.
3) Той хто мав найбільшу голову.
4) Каїн, як убив Авля.
5) Олївцем.
6) Як жінки нема дома.
7) Бо жінки багато говорять і не можна було би голити.
8) Про свою смерть.
9) З порожньої.
10) Соняшні лучі.
11) Той, хто слїпий на обоє.
12) Порося, бо має одну маму, та й та свиня.
13) Красний початок поганого дїла.
14) Штучні.
15) Бо богато бреше, тому червоний зі встиду.
16) Зубів гребеня.
17) Вогонь.
18) Лиса голова.
19) Міст.
20) Драбина.
21) Відняти дві послїдні букви.
22) Яма.
23) З Адамового ребра.
24) Май.
25) У сїльського вчителя.

Як паничі сїном викрутили ся.

Були собі два школярі у великих школах. Вчили ся, вчили ся, далї один каже:

— Буде з нас тілько учити ся! Ходїм, підемо в сьвіт!

Пішли. Ідуть, ідуть, зайшли до одного міста. Прийшли до корчми, посїдали собі, а ту ні оден анї ґрейцара не має, а голодні такі, що не дай Господи.

А при тім самім столї сидїли другі пани і балакали собі о всяких штуках.

Школярі слухають, слухають, а далї один каже:

— Е, що то всьо значить! Ми ще ліпші штукарі. Такої штуки нїхто не вдасть, як ми.

Пани до них:

— Щож то за штука така? Ану покажіть!

Школярі нїби то не хочуть, дорожать ся. Пани казали дати їм їсти, пити, та все просять, щоби показали ту штуку.

— Ну, добре, — кажуть школярі, наївши ся та напивши ся добре. — Принесіть нам сюди велику вязанку сїна!

Принесли їм сїно, а вони ану крутити з нього перевесло. Крутять, крутять, один кінець дали тримати тим панам при столї і кажуть їм, щоби борони Боже не рушили ся з місця і щоби тримали міцно. А самі крутять далї, та все поступають ся в зад, через двері, та на подвірє, а все крутять тото перевесло. Аж тут надійшов дїд, жебрак.

— Гей, дїду, — кажуть йому школярі, — на тобі отсе перевесло та тримай за кінець, а міцно. Ми ту зараз прийдемо.

Дїд взяв перевесло тай держить, а школярі поза доми, та як пішли, аж ся закопотило. Пани за столом тримають перевесло, а на дворі дїд тримає перевесло, та так міцно, що аж сопе.

— А ти дїду що ту робиш? — питає ся один прохожий.

— Та перевесло тримаю.

— Ба, а хтож тобі дав тримати?

— Та якісь два паничі, дав би їм Бог здоровлє.

— А деж ті паничі?

— Та пішли десь отуди, казали, що зараз прийдуть.

А за паничами вже й слїд застиг.

Родинне.

— Скажи же, друже, що то значить: —Жінка твоя молода, красна, ти сам здоровий чоловік, так довго ви жонаті і не маєте дїтий!....

На леваді.

Малий Іцуньо стояв зї своїм батьком недалеко стоячого осла.

— Татінї, чи осел женить ся також?

— Тільки осел, Іцунї! — відповів старий.

Відплатив.

Професор: Дурак може дати більше питань, нїж розумний чоловік є в силї відповісти на них.

Студент: — Не дивниця, що тільки студентів паде при іспитах!...

Нема сумнїву.

— Як ви думаєте, пане професор,— чи моя дочка добуде слави як співачка?

— О, без сумнїву, як тільки вийде замуж за співака.

Як Соломон море міряв.

Премудрий Соломон хотів змірити море і зробив собі такий човен і казав чотиром ковалям робити чотири роки ланц. Зробили вони йому той ланц, а він учепив його до того човна і привязав до берега моря, тай пустив ся їхати морем. Аж тут надпливає рак, як уймив своїми щипцями за той ланц, як потиснув, тай перекусив. А Соломон на човні плине тай плине що раз далї. Аж тут надпливає риба тай проковтнула той човен разом з Соломоном. А то було в ночи, коли Соломон спав у човнї. Будить він ся вже в рибі, обзирає ся тай гадає собі: "Що за диво! На мори все ся видно чи в день чи в ночи, а тут не видно ся, хоть око вийми. Тогди почав мацати довкола себе і пізнав, що він у рибі. Виймив він ножик і почав різати. Як почало тую рибу дуже боліти, то вона з болю вискочила аж на беріг і там загибла. Побачили люди тоту рибу на березї, прийшли та зачали її різати. Як розпороли, дивлять ся, а з риби вилїзає чоловік. Вони його запитали ся: "А ти де ся тут взяв?" А він каже, що плив по мори, тай його риба з човном пожерла. Приймили його ті люди до себе. Жий кажуть межи нами. Добре жиє він там у селї. А тимчасом старий цїсар, його отець, не знає, що з ним стало ся, розпитує всюди — нема ніякої відомости. Тодї він казав зробити золотий плуг, дав його двом своїм слугам і післав їх у сьвіт, щоби ходити від села до села і щоби питали кілько той плуг варт? Раз вони прийшли до того самого села, де жив Соломон, тай питають у людий, але нїхто не знає, щоби той плуг міг бути варт. А Соломон, як то почув, то перебіг їм дорогу тай сів перед ними. От вони приходять просто нього тай питають його: "Слухайте господару, що той плуг варт?" А він їм каже: "Як би вересня до нього яремце, а мая дощ, то би щось був варт, а так то він нїчого не варт. "Тодї вони догадали ся, що то мусить бути Соломон і взяли його з собою, але цїсар не міг його пізнати. То він скликав велику силу людей на гостину, посадив їх за стіл, казав поставити страву, але ложки подав дуже довгі, ще й казав кождому привязати до руки. То вони сидять з тими ложками тай не їдять. Аж тут приходить Соломон тай каже: А ви для чого не їсьте? А вони кажуть: Бо не можемо, от які ложки довгі. А він їм каже: От то дурні! Оден другого годуйте! — Аж тодї цїсар пізнав, що то його син.

Звідки.

"Слухай, — каже Берко до Срулька — менї дуже дивно, що ти вже три роки жонатий, а ще не маєш дїтий".

"Ну" — гадає Срулько — "звідки ми можем мати дїти, коли моя жінка нїколи нїде не виходить."

Що гірше?

— Ти чого ходиш, як убитий?

— Щож менї робити? В мене молода жінка, яка хорує вічно.

— Ей, що тобі за лихо! От у мене стара жінка, яка нїколи не хоче хорувати!

ВЖЕ БІЛЬШЕ ЛІТ ДВІСТА...

Вже більше літ двіста, як козак в неволї,
Понад Днїпром ходить викликує долї:
Гей вийди, вийди із води,
Визволь мене серденько із біди!

Хоч радаб, не вийду, бо сама в неволи.
Хох радаб, не вийду, бо сама в неволи.
Гей у неволї, у ярмі,
Під московським караулом у тюрмі.

Мене молодую козацькую долю
Запродали в тяжку московську неволю;
Гей у неволю в кайдани,
Нерозумний ти гетьмане Богдане!

Конї наші в плузї а козак за плугом
Аж вітер сумує вганяючи лугом;
Гей ти козаче покинь плуг
Тай на коня та на волю, з нами в луг!

Люди, найбільше відвічальні за викликане теперішної війни.

1. Німецький цїсар Вільгельм II.

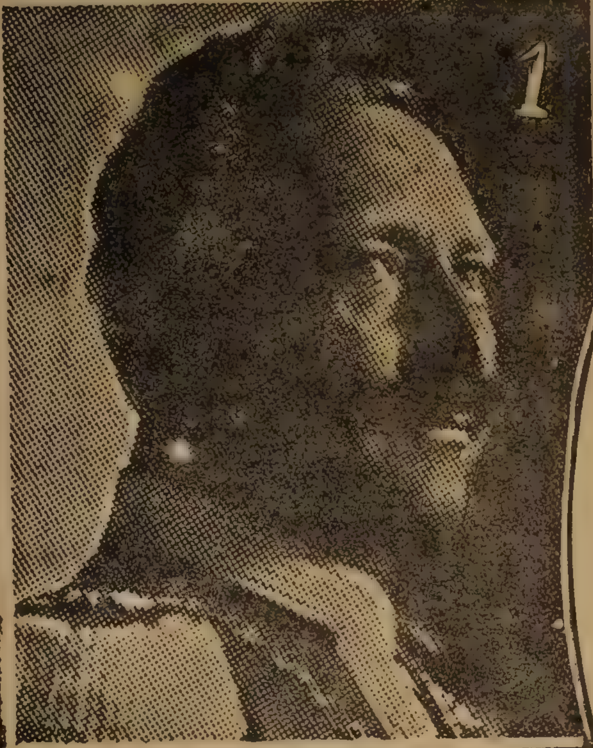
2. Австрійський цїсар Франц Йосиф I.

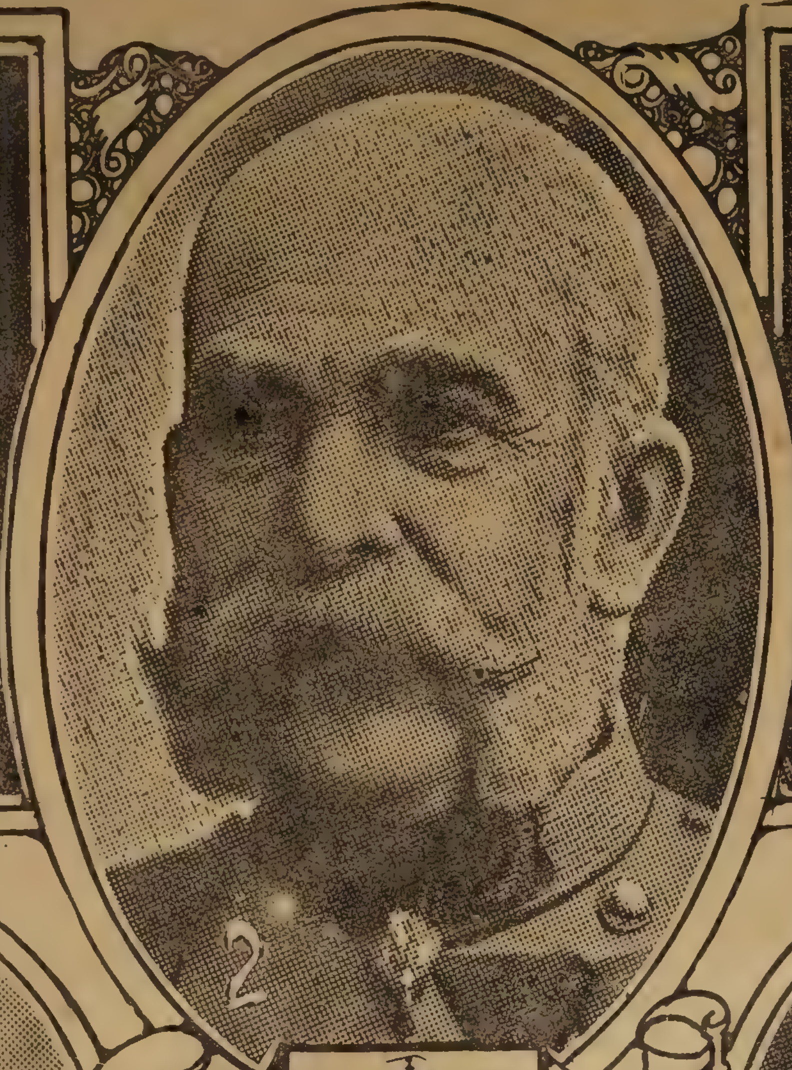
3. Російський цар Микола II.

4. Сербський Король Петро.

5. Сербський наслїдник трону, що був замішаний в змову на житє архикнязя Франца Фердинанда.

ВЕЛИКА ЕВРОПЕЙСЬКА ВІЙНА.

Сили поодиноких держав на суші і на мори.

В часї війни можуть покликати під зброю европейські держави 25 мілїонів душ. Підчас мира видатки на стале військо носять около 972 мілїонів долярів.

Число війська і гармат, що подаємо понизне є приближене. Чогось певного в сїй справі годї казати із за тайн, якими кожна держава ослонює свою воєнну силу.

Держава	Число війська в часї мира	Число війська в часї війни	Армати
Австрія	396,000	2,500,000	2,000
Бельґія	47,500	188,000	204
Болгарія	57,000	400,000	100
Велика Британїя	244,000	381,000	650
Голяндія	34,000	175,000	120
Греція	20,000	120,000	120
Данїя	12,000	66,000	96
Ішпанїя	128,000	500,000	408
Нїмеччина	700,000	5,000,000	3,600
Росія	1,250,000	4,500,000	3,000
Румунїя	98,000	350,000	400
Сербія	38,000	280,000	300
Туреччина	375,000	1,000,000	1,000
Франція і Альжир	612,000	4,000,000	7,000
Чорногора	3,000	35,000	30
Швайцарія	21,000	270,000	450
Швеція	79,000	500,000	500

ФЛЬОТИ ЕВРОПЕЙСКИХ ДЕРЖАВ.

Видатки шістьох найбільших держав Европи на фльоту в 1913 р.

Британія	$217,063,198	Франція	89,526,029
Росія	118,960,586	Італія	49,909,575
Німеччина	107,235,048	Австрія	29,092,574

Фльоти поодиноких держав з початком 1914. р. виносили: —

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ.

60 Боєвих кораблів
9 Боєвих кружляків
51 Панцирників кружляків
72 Легких кружляків
109 Торпедовців
232 Контр-торпедовців
77 Підводних суден.

НІМЕЧЧИНА.

35 Боєвих кораблів
4 Боєвих кружляків
9 Панцирних кружляків
45 Легких кружляків
54 Торпедовців
33 Проти-торпедовців
24 Підводних суден.

ФРАНЦІЯ.

24 Боєвих кораблів
0 Боєвих кружляків
21 Панцирних кружляків
10 Легких кружляків
153 Торпедовців
74 Проти-торпедовців
78 Підводних суден

РОСІЯ.

12 Боєвих кораблів
0 Боєвих кружляків
6 Панцирних кружляків
8 Легких кружляків
29 Торпедовців
140 Проти-торпедовців
37 Підводних суден.

АВСТРО-УГОРЩИНА.

13 Боєвих кораблів
0 Боєвих кружляків
3 Панцирних кружляків
9 Легких кружляків
63 Торпедовців
12 Проти-торпедовців
6 Підводних суден.

ІТАЛІЯ.

10 Боєвих кораблів
0 Боєвих кружляків
9 Панцирних кружляків
10 Легких кружляків
94 Торпедовців
33 Проти-торпедовців
18 Підводних суден.

ДАНІЯ.

5 Боєвих кораблів
0 Боєвих кружляків
0 Панцирних кружляків
3 Легких кружляків
28 Торпедовців
9 Проти-торпедовців
10 Підводних суден.

ШВЕЦІЯ.

12 Боєвих кораблів
0 Боєвих кружляків

1 Панцирних кружляків
3 Легкі кружляки
58 Торпедовців
9 Проти-торпедовців
8 Підводних суден.

ЕСПАНІЯ.

2 Боєві кораблі
0 Боєвих кружляків
5 Легких кружляків
31 Торпедовців
7 Проти-торпедовців
0 Підводних суден.

ГОЛЯНДІЯ.

10 Боєвих кораблів
0 Боєвих кружляків
0 Панцирних кружляків
6 Легких кружляків
45 Торпедовців
8 Проти-торпедовців
8 Підводних суден.

ТУРЕЧЧИНА.

4 Боєвих кораблів
0 Боєвих кружляків
0 Панцирних кружляків
4 Легких кружляків
7 Торпедовців
9 Проти-торпедовців
0 Підводних суден.

ГРЕЦІЯ.

1 Боєвий корабель
0 Боєвих кружляків
1 Панцирний кружляк
0 Легких кружляків
18 Торпедовців
14 Проти-торпедовців
3 Підводних суден.

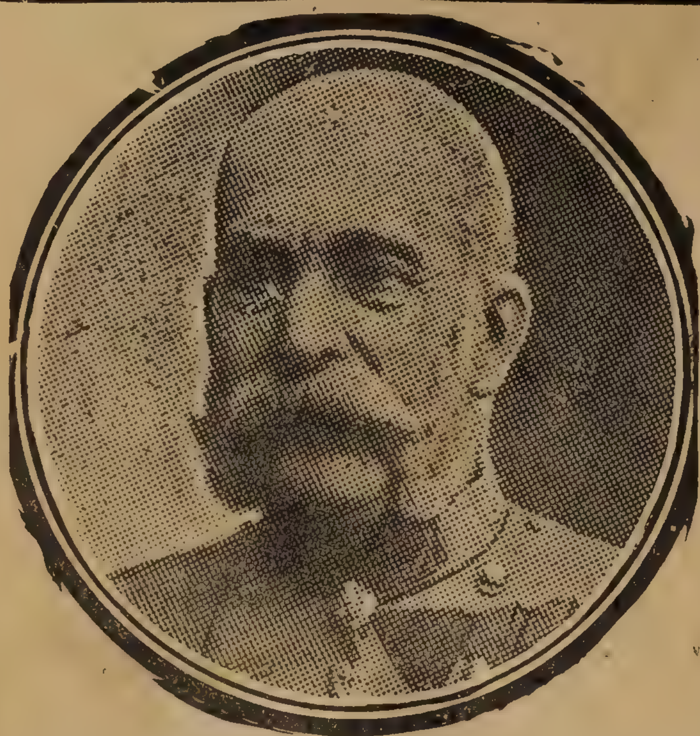

Анґлійський король Юрій V.

Причини війни.

Богато розумних дурнів ріжних націй крутить собі нинї голову над сим, як би то звалити причину нинїшної війни на свого противника, а показати сьвітови, що нація якої вони боронять, се невинне ягнятко, що нїчо невинно теперішній всесьвітній заверусі.

Франц Йосиф, цїсар Австрії, родив ся 18. серпня 1830. р. на престол вступив 2. грудня 1848. р. Цїле його житє се пасмо безнастанних терпінь. Жінку Єлисавету, замордовано в Швайцарії. Син, наслїдник престола Рудольф, згинув таємничою смертию. Архикнязя Фердинанда, що був наслїдником австрійського престола посередно по арх. Рудольфі, убив Прінціч у Сараєві. Убийство було безпосередним товчком теперішньої европейської війни. Цїсар має 84 лїт і панує вже 66 лїт.

Певна річ, що ті розумні дурнї знають дуже добре, що вони роблять і чому вони се роблять.

Але на сьвіті є 99 процент круглих дурнів, що самі не думають і живють сим і вірять в се, що їм скажуть, чи напишуть розумні дурнї.

Спитайте Анґлїка, хто винен нинїшній війнї, то напевно почуєте, що винні Нїмеччина і Австрія. Так само відповість на се питанє Серб, Француз, Бельґієць і Москаль.

Поставтеж знов те саме питанє Нїмцеви, то почуєте такі компліменти під адресою Анґлії, Росії і Франції, що волосє стане дубом на голові.

Цїлий сьвіт огорнув рід божевільного шалу. Найпростійші засади льоґічного думаня пішли в кут. Слїпа пристрасть опанувала колись навіть дуже розумних людий. Все що ро-

Покійний австрійський **архикнязь, Франц Фердинанд,** замордований в Сараєві дня 28. червня 1914.

бить своя нация чи її союзники, все те добре і благородне, все те лежить в інтересі людства і культури, противно, все те, що робить противна сторона, все те зле, підле, гідне лиш ненависти і погорди.

Але прецї, скаже не оден, мусить бути якась причина нинїшної війни, хтось ту конче мусить бути винен!

Німецький цїсар Вільгельм II., на котрого тепер звернені очи цїлого сьвіта.

До нинїшної війни зброїли ся тепер воюючі держави через десятки лїт. Міліярдові суми, витвір працї цїлих поколїнь, пішли на утримане мілїонових армій на воєнні кораблї, армати, карабіни, порох, динаміти і т. п. Котраж тут тепер держава винна?

Представмо собі, що жиє десь коло себе пять-шість сусїдів. Жиють з собою по сусїдськи, але що оден другому не вірить і лакомим оком дивить ся на доробок другого, то для "власної безпечности" кождий будує собі маґазин в який пакує кілько може пороху і динаміту. І так виростає там де сходять ся їх межі пять-шість могучих стіжків з самого вибухового матеріялу. Ну нехай тепер прийде буря і грім вдарить в оден з тих стіжків, або якийсь пройдисьвіт кине там недопаленого папіроса. Що наступить? Страшний вибух який запалить всї стіжки відразу. І хто тодї буде винен? Чи сусїд № 1, 2, 3, 4, 5, — чи всї?

На се питанє, думаємо, вже собі наші читачі самі годні дати відповідь.

ПОДІЇ, ЩО БЕЗПОСЕРЕДНО ПОПЕРЕДИЛИ ВІЙНУ.

Великі маневри анґлїйської фльоти.

В лїтї, короткий час перед розпочатєм теперішної війни, облетїла цїлий сьвіт вістка, що анґлїйська фльота збирає ся зі всїх усюд на величезні маневри, що мають відбути ся коло берегів Великої Британії.

Чи Велика Британія предвиджуючи вибух війни згромадила свою фльоту коло британських островів під претекстом маневрів в цїли оборони перед атаком Нїмцїв, чи в цїли, щоби Нїмцїв заатакувати, се річ маловажна. Фактом є, що по скінченю маневрів поодинокі ескадри анґлїйської фльоти не розїхали ся на свої звичайні місця пробуваня в ріжних сторонах сьвіта, а лишились на дальше коло берегів Великої Британії. Значить, що єще далеко перед сараєвським атентатом анґлїйські політики завітрили, що війна висить у воздусї, і річ зівсїм зрозуміла, вони готовились на всякі евентуальности.

Сараєвський атентат.

В червни 1914. р. вибрав ся австрійський наслідник трону, архикнязь Франц Фердинанд, в інспекційну подорож по Боснї і Герцоґовинї.

Дня 28. червня підчас проїздки через улиці Сараєва зістав архикнязь замордований разом зі своєю подругою, княгинею Гогенберґ. Убійцею був Серб. Розпочате слїдство виказало, що всї слїди морду ведуть за границю, до сербської столиці Білгороду.

Президент французької републики **Раймонд Поінкар.**

Симпатія цїлого сьвіта станула по сторонї Австро-Угорської Монархії і єї нещасливої династиї. Нїзвідки не були заяви жалю більше щирі, як зі сторони Великої Британїї. Замордований архикнязь і єго подруга були завсїгди милими гостями в Великій Британїї, а і старенький цїсар тїшив ся завсїгди великим поважанєм на анґлїйськім дворі і серед населеня Великої Британїї. Премієр Асквіт висказав публично в парляментї заяви глубокого співчутя для Австро-Угорщини від цїлої нациї.

Чорногорський Король Микола, що конче має охоту прилучити Австрію до свого королївства.

Дальший розвій подій по атентатї. Питанє поставлене Едвардом Ґреєм, анґлїйським мінїстром заграничних справ, нїмецькому амбасадорови.

Як вже сказано, початкове слїдство виказало, що виновники злочину находять ся в Білгородї. В послїдних роках провадилась в Сербії сильна аґітація, ворожа Австрії, щоби відірвати від австрійської монархії всї землї замешкані Сербами і Хорватами, і злучити їх з Сербією. А що відомо було, що архикнязь Франц Фердинанд носив ся з плянами, щоби злучити з Австрією всї славянські народи, що мешкають на пограничах Австрії, то за се стрінула його месть сербських заговірників. Австрійський уряд дістав в свої руки докази, що сербське правительство тайно попирало роботу аґітаторів і було впрост замішане в саму справу атентату.

Дня 20. липня поставив Едвард Ґрей нїмецькому амбасадорови в Лондонї, Лїхновському, питанє, чи він має яку вістку про се, що робить ся в Відни зглядом Сербії. Князь **Лїхновський** відповів, що він не знає нї-

чого, але що в кождім разї Австрія буде мусїла зробити якийсь крок і він вважає ситуацію за дуже прикру.

Австрійська нота до Сербії.

Дня 23. липня представила Австрія сербському правительству дуже остру ноту. В тій нотї домагалась Австрія від Сербії усуненя всїх офіцирів і урядників, котрі займали ся противавстрійською пропаґандою; урядового оповіщеня, що Сербія не похваляє сеї пропаґанди; забороненя всяких публїкаций, які ширять ненависть до Австрії, розвязаня товариств, ведучих аґітацію проти Австрії і арештованя осіб замішаних до атентату на архикнязя.

Турецький султан **Магомет V.**, що злучив долю своєї імперії з долею Австрії і Нїмеччини і в тій цїли проголосив сьвяту війну проти Анґлії, Франції і Росії.

Бельґійський Король **Альберт**, Король без королївства, що з останками своєї армії боре ся тепер в північній Франції за справу союзників, Анґлії і Франції.

Ся нота, яка властиво було ультіматум, жадала згоди сербського правительства на всї ті точки в протягу 48 годин.

Очевидно, що Сербія нїм дала відповідь на сю ноту, спитала вперед Росії, що робити. Росія відповіла, щоби на деякі точки згодити ся, а зарешту торгувати ся так довго як можна, щоби зискати на часї.

Австрія виповідає війну Сербії.

Очевидна річ, що для Австрії був час занадто дорогий, щоби довше чекати. В Австрії було звісно, що Росія вже розпочала мобілїзацію своїх військ і кождий день проволоки був для Австрії погубним. Дня 28. липня Австрія формально виповіла війну Сербії.

Цiла Европа стає в огни. Нiмеччина заявляє, що буде боронити Австрiї.

День перед виповiдженєм Австрiєю вiйни Сербiї, поставив Едвард Ґрей пропозицiю, щоби скликати мiжнародну конференцiю до Лондону i там полагодити австрiйсько - сербський спiр. Сю пропозицiю Австрiя i Нiмеччина вiдкинули. Нiмеччина виразно заявила, що спiр межи Австрiєю а Сербiєю мають сї держави самi мiж собою полагодити, i що єслиб яка друга держава напала на Австрiю, то Нiмеччина як союзниця Австрiї буде мусїла єї боронити.

Японський цiсар Йошигiто, який взяв на себе ролю оборонця европ. цивiлїзацiї.

Дальшi подiї наступали одна по другiй скорим ходом.

Дня 28. липня Австрiя виповiдає вiйну Сербiї.

Дня 29. липня австрiйськi вiйська розпочали бомбардувати столицю Бельґiї Бiлгород.

Дня 30. липня зажадав нiмецький цiсар Вiльгельм, щоби Росiя сейчас спинила мобiлїзацiю своєї армiї.

Дня 31. липня проголошено в цiлiй Нiмеччинi воєнний стан. Нiмецький цiсар, росiйський цар i анґлїйський король обмiнюють ся в послiдне телеґрамами в цiли вiдверненя вiйни.

Дня 1. серпня Нiмеччина виповiдає вiйну Росiї.

Дня 2. серпня нiмецькi вiйська переступають границю маленької держави Люксембурґ. На нiмецько-росiйськiй i нiмецько - французькiй границi приходить до перших стичок межи ворожими армiями.

Дня 4. серпня Анґлiя виповiдає вiйну Нiмеччинi. Нiмцi розпочинають атаки на бельґiйську твердиню Лiєж Президент Вильсон проголошує невтральнiсть Злучених Держав.

Дня 5. серпня затопили Британцї нiмецький помiчний корабель Королева Люїза, що закладав мiни на Пiвнiчнiм мори.

Дня 6. серпня британський кружляк Амфiон наїхав на нiмецьку мiну i пiшов на дно. Австрiя виповiдає вiйну Росiї.

Дня 7. серпня нiмецькi вiйська вступають до мiста Лiєж, хоч внiшнi форти твердинї еще боронять ся. Нiмецькi кружляки Ґебен i Бреслав переслiдуванi французькою фльотою ховають ся в Дарданелський пролив, де їх Туреччина купує для своєї фльоти.

Дня 8. серпня розходить ся вістка, що британські війська вже висіли в французьких і бельґійських портах. Французи входять до полудневої Альзації і занимають міста Альткірхен і Мільгавзен. Австрія посилає часть своїх військ на французьку границю на поміч Німеччині. Чорногора виповідає Австрії війну. Портуґалія заявляє ся союзницею Анґлії. Італія заявляє невтральність.

Румунський Король Карло, що вмер по вибуху війни.

Дня 10. серпня Французи мусять покидати Мільгавзен.

Дня 11. серпня Анґлія виповідає Австрії війну. Німці проривають ся до Бельґії на північ і на полудне від Лієж.

Дня 12. серпня Німці посувають ся щораз дальше в глубину Бельґії. Російські війська переступають границю Галичини. Франція виповідає Австрії війну.

Дня 15. серпня Австрійці переступають в двох місяцях сербську границю, коло Шабацу над рікою Савою і коло Лобніци над Дріною. Япан посилає ультіматум Німеччині, домагаючись, щоби Німці уступили з Кіявчав в Хінах.

ЗАХІДНИЙ ТЕРЕН.

Хід війни межи Німеччиною а Францією.

Як лиш проголошено війну, Німці не тратили часу, а зі всею силою вдарили на Францію.

Французько - німецька границя само собою вже з природи представляє дуже великі трудности до перетранспортовуваня великих мас військ. До того вона сильно укріплена цілим рядом фортів і чотирма першорядними твердинями: Верден, Епінал, Тул і Белфорт. Сі твердині і численні форти мали на цїли стримати похід німецьких військ так довго, доки французька армія не змобілізує ся.

Винстон Чорчил, міністер анґлійської маринарки.

О сім знали дуже добре Німці. Тому они рішили вдарити на Францію з півночи, через Люксембурґ і Бельґію. Своє поступоване оправдують Німці тим, що Бельґія була в союзі з Анґлією і Францією і згодилась на се, що в разї війни анґлійсько-француські війська мають за порозумінєм з Бельґією і при її помочи, вдарити через Бельґію на німецьке праве крило в місци де німецька границя найбільше отворена до нападу.

Ґенерал Джофре, головно-командуючий французької армії.

Бельґія числячи на поміч Анґлії і Франції поставила Німцям завзятий опір. Крім на поміч від союзників числили Бельґійці богато на свої твердині Лієж, Намур і Антверпію. Се три з найсильнійших твердинь в сьвіті, кожда з них сильнійша як Перемишль, тому так союзники як і Бельґійці, сподівались, що Німцям прийде ся здобувати їх хоч по пів року. Що до Антверпії, то найліпші знатоки військові писали, що єї Німці і за рік не здобудуть.

Та стрінула союзників перша несподіванка. Німці пожичили собі в Австрії страшних 42 центиметрових армат, о котрих істнованю ніхто не знав, і при помочи сих армат замінили в короткім часї бельґійські форти зі стали і цементу в купи каміня.

Бельґійці скрізь ставили Німцям геройський опір. Німці мусїли бороти ся о кожду пядь землї. Та хоробрість і завзятість Бельґійців не довго могли витримати перед перемагаючими силами Німців. Німці посилали безчисленні полки одні за другими а ті випирали Бельґійців з їх позиций самою силою свого розгону. Упав Лієж, упав Намур; з чверть міліонової бельґійської армії лишили ся лиш недобитки. Сі недобитки схоронили ся до Антверпії, щоби її боронити до остатного.

Анґлійський Полевий **маршалок Іван Френч,** командант **анґлійської** армії в Франції.

Хоч опір Бельґійців зістав зломаний, то все таки він не був даремним. Бельґійці стримали Німців так довго, що дали час своїм союзникам, Французам і Анґлійцям, сконцентрувати сильну армію на північній границі Франції, яка загородила їм дорогу до Парижа.

Ґенерал Сухомлінов. Російський міністер війни. Єму приписують заслугу, що зреорґанізував російську армію і поставив єї на европ. рівени.

Німці вдарили тепер цілою силою на злучені армії союзників, та тут побачили, що справа так скоро не піде як з Бельґійцями.

Можна здогадуватись, що під той час було вже в північній Франції около 200,000 анґлійського війська під командою ґенерала Френча. Анґлія вислала до Франції своє найліпше військо, якого геройства і хоробрість впровадили весь сьвіт в подив.

Та і тут Німці вспіли в короткім часі сконцентрувати переважаючі сили і французько-анґлійське ліве крило почало подавати ся назад. Найстрашнійший бій зведено коло міста Монс в Бельґії недалеко французької границі. Тут анґлійська армія поставила Німцям такий завзятий опір, що ціла околиця перемінила ся на короткий час в пекло. Але командант німецького правого крила, ґенерал Клюк, мав до розпорядимости далеко більші сили чим союзники, тому головний командант французької армії ґен. Джофре дав наказ до відвороту. Пущено чутку, що з того приводу мало навіть прийти до строї стички межи анґлійським командантом ґен. Френчом а головнокомандуючим ґен. Джофре, так, що аж анґлійський міністер війни мав їздити на місце і їх годити. Кілько в тім правди годі тепер ствердити. Як би воно там не було, то є річию певною, що Анґлійці і їх вожд тримаючи ся славної британської традиції, щоби іти все впе-

Бетман Гольвеґ. Німецький канцлєр і міністер заграничних справ.

ред і радше згинути, чим втікати, зівсім не мали охоти вертати ся, а з другої сторони командант Джофре, маючи на увазі цілість своєї армії, мусів зарядити відворот, бо поміч, яку він міг післати на ратунок лівого крила, могла прийти за пізно. А старий ґенерал не хотів нічого ризикувати, тимбільше, що мав для Німців приговлену несподіванку в центрі.

І так зачав ся той славний відворот, який в першій хвилї виглядав на страшний погром анґлійсько-французького лівого крила. Союзні війська уступили на лївім крилї і опинили ся аж під Парижем, а за ними гнав як вихор ґенерал Клюк зі своїми Німцями. Була се хвиля, коли Німці пораз перший наближили ся на яких 25 миль до столиці Франції, Парижа.

Герберт Генрих Есквіт, премієр Великої Британії, визначає ся побіч політичного сприту, великими здібностями правничими. Карієру політичну зачав 1883. р. вибрано його вперше послом, 1892. р. зістав секретаром адміністрації в кабінеті Гледстона, а в цьвітни 1908. р. премієром.

Але коли вже здавало ся, що Париж тут-туй дістане ся в руки Німців, зарядив ґенерал Джофре страшний атак на центр німецької армії, з очевидною цілию, щоби відтяти армію Клюка і продертись до Бельґії.

Карсон, провідник ірляндських протестантів в Улстер, що відзначають ся фанатичною ненавистию до ірляндських католиків. Карсон в своїм опорі проти автономії для Ірляндії посунув ся так далеко, що грозив революцією. Від вибуху війни про єго геройства якось не богато чути.

На се Німці не були приготовані і тепер прийшла на них черга уступати. В який спосіб вони видобулись з тої матні, годі нинї на певно сказати. Загально приписують заслугу ґен. Клюкови, що він по майстерськи зумів зорґанізувати відворот з під Парижа відбиваючись крок за кроком і в той спосіб вратував німецьке праве крило. Вивязалась тут одна з найбільших битв, які були в сій війні, велика битва над рікою Марною. Німці так довго боронились аж доки їх головна сила не цофнула ся на передом приготовлені оборонні позиції, які менше-більше зістають до хвилї, коли се пишемо, незмінені.

По відвороті з під Парижа звернули Німці свою увагу головно на Антверпію і бельґійсько-французьке побереже. Антверпія мусїла піддати ся по короткій облозї і Німцї рушили тодї цїлою силою побережем Бельґії, з цїлию занятя французького побережа з портами Дункірк і Калє. З Калє всего 22 милї до берегів Анґлії і панує нинї загальна опінія, що Німцї хочуть зробити Калє підставою своїх евентуальних атаків на саму Анґлію. В хвилї, коли се пишемо, лїнія Німців сягає в сїм місци по ріку Ізеру, де ведуть ся завзяті битви о опановане французько-бельґійського побережа.

Читаючи сей загальний нарис воєнних операцій на західнім теренї, не треба забувати, що тут на хід подій сильно впливали операції на східнім теренї війни, де рівночасно веде ся війна межи Німеччиною і Австрією з одної, а Росією з другої сторони.

Німецький відворот з під Парижа зістав спричинений в великій мірі також тим, що Німцї мусїли велику масу військ призначених для Франції перекинути нагло на схід проти Росії, щоби ратувати Східні Пруси і зменшити російський натиск на австрійську армію в Галичинї. Взагалї воно виглядає нинї так, що в падолистї Німцї ґрунтовно змінили свій первісний плян, щоби перше здусити Францію а відтак взяти ся до Росії. Навіть з тих скупих депеш, які до нас доходять, не можна собі виробити инакшого погляду, як сей, що Німцї вже в падолистї 1914., а може ще й скорше, рішились провадити в Франції лиш оборонну війну, перериване хвилевими атаками ту і там, щоби змилити противника, а всї свої сили напружили на се, щоби зломати російського кольоса, який для них далеко грізнїйший.

І ми не віримо чи дальші сконцентровані нїмецькі атаки на західнім теренї розпічнуть ся скорше, нїм дійде до рішеня на Сходї, де через довший час сама Австрія спиняла мілїонові царські армії в їх побідноснім походї.

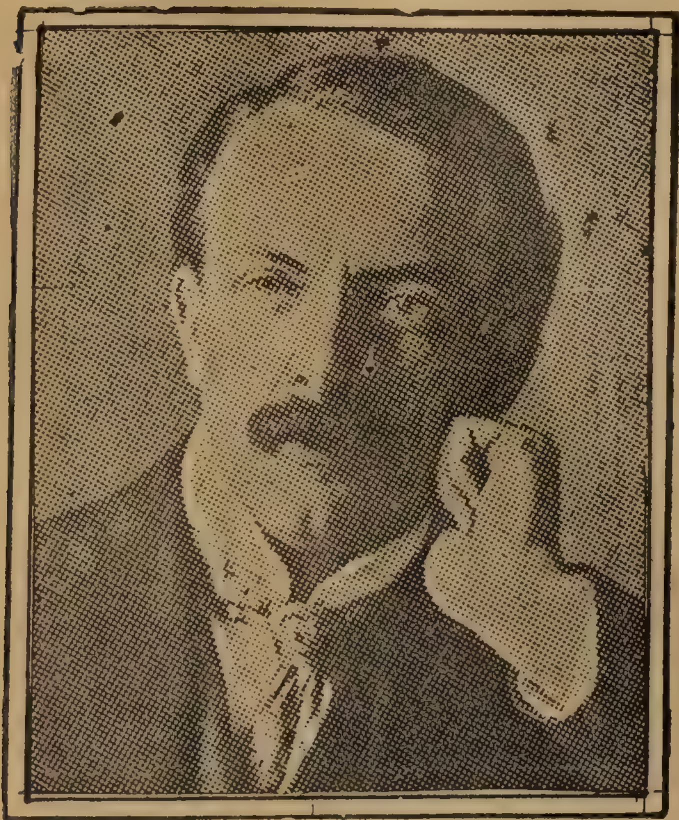
Ґенерал Лєман. Оден з найздібнїйших бельґійських ґенералів, що завзято боронив твердинї Лієж до послїдної хвилї. Єго знайшли Німцї на пів удушеного між руїнами одного з фортів і взяли до неволї. Однак на знак пошани для хороброго ворога нїмецький ґенерал звернув єму шаблю, яку Лєман віддав побідникам.

Хід війни межи Австрією і Німеччиною а Росією.

Нинї не улягає вже сумнївови, що Росія дуже завчасу поробила безпосередні приготованя до теперішної війни. Мобілїзація російської армії розпочалась ще тодї, як ніхто навіть серіозно не думав про війну.

Головні свої сили сконцентрувала Росія проти Австрії в напрямі східної Галичини. Цїлию російської стратеґії було очевидно вдарити в напрямі найслабшого опору і скорими добутками хочби і тимчасовими піднести мораль своєї армії і збудити трохи ентузіязму серед царських підданих. До тої цїли і стреміло занятє Львова, яке саме собою не представляє з мілїтарного боку жадного значіня. Австрійські війська Львова зівсїм не боронили, бо се не лежало в австрійськім воєннім плянї. Не треба забувати, що цїлий австрійський плян з конечности мусїв бути пристосований до воєнного пляну Німеччини.

В війнї мусить панувати одна воля і мусить бути переведений один плян. А в плянї так Німеччини як Австрії лежало, щоби перше здусити Францію, а відтак всї свої сили кинути на Росію.

Анґлїйський мінїстер фінансів **Лойд Джордж.**

З тої причини бачимо, що Австрія зівсїм не атакує Росії з східної Галичини а лиш крок за кроком боронить свого терену і повільно цофає ся на лїнію Карпат і двох великих твердинь Перемишля і Кракова. Кождому, хто придивляв ся тїй початковій стадії австрійсько-російських змагань, мусїло бути ясним, що Австрії розходило ся тільки о зисканє на часї, о стриманє на собі ваги всеї російської навали доси, доки Німеччина не задасть смертельного удару Франції і не оберне части своїх сил проти Росії. Що в австрійських вождів був такий власне плян, се нинї не улягає найменшому сумнївови. Австрійська офензива в напрямі Люблина, мала також не іншу цїль, як зискати на часї і зменшити пресию на цофаюче ся праве крило.

Та рівночасно як російські війська входили до Східної Галичини а австрійські уступали, то на лївім крилї австрійська армія входила до Польщі, а російська уступала. Російська Польща творить своїм тереном щось в роді оріха, який вложений в клїщі. Одно рамя сих клїщів, східно-пруська границя, друге, західно - галицька границя.

Межи клїщі дуже небезпечно лїзти, а ще гірше в них зіставати ся. Тому бачимо, що в першій хвилї Росія вицофує свої війська з Польщі аж поза Вислу. Однак рівночасно з тим цофанєм Росія старає ся зломити одно рамя клїщів, що стискають Польщу і кидає сильну армію на Східні Пруси.

Сей атак на Східні Пруси віднїс з початку позірні успіхи так, що петербурські і лондонські кореспонденти підняли по цїлім сьвітї страшний крик, як то славно Росіяни машеру-

ють на Берлїн. Але з тої цїлої армії зайшли до Берлїна чи десь коло Берлїна тілько два російські корпуси, разом, щось около 70,000 людий, яких забрав до неволї нїмецький ґенерал Гінденбурґ, що побив російську армію на голову під Таненберґом, коло Мазурських озер.

Діставши сю пощочину, російські ґенерали зачали що раз осторожнїйше і поволїйше машерувати на Берлїн а за те щораз лїпше розгосподаровуватись в Східній Галичинї.

Зараз по занятю Львова посилають до Галичини ґубернатора ґрафа Бобринського і цїлу хмару царославних батюшок, щоби разом з татарськими полчищами навертали "братів ґаліціян" на правдиву віру. Рівночасно починають нагінку на все що українське. Митрополита Шептицького арештують і вивозять до Курська. Українські культурні інституції, українскі видавництва, українська мова, все те стає проскрібованим. Порівнати сю московську нахальність з давними нападами татарськими булоби великою образою для Татар. Татари правда різали, палили, брали ясир — але се середновічні часи а Татари погани. А прецїнь і Татари не мішали ся до наших церковних справ, анї не думали навертати нас на "лїпшу" віру або забороняти нам нашу рідну мову. А нинї, на сором 20. столїтю, північний "брат Славянин" в своїй ненависти до Українства переходить в средствах і схудобілій дикости навіть некультурних внуків Тамерляна.

Але вертаймо до війни. Се що Росіяни в Галичинї зачали занадто скоро халасувати, не вийшло їм на добре.

Львів було легко здобути, бо єго нїхто не боронив. Але прийшли Росіяни під Перемишль і стали. Обступили його зі всїх боків, бомбардували, палили, посилали на него холєру, оповіщували перед сьвітом 7 разів, що його здобули, а Перемишль стоїть.

Нїмецький жовнїр. Нїмеччина має таких 5,000,000 і хоче ними сьвіт завоювати.

Значінє Карпат в теперішній війні.

Австрійський воєнний плян опирав ся на тім, що хоч з повисше наведених зглядів прийдесь австрійським військам опустити східну Галичину, то Росіяни не дуже далеко туди зайдуть. Бо на границї Галичини і Угорщини взносить ся великанський природний оборонний вал — Карпати. Коли би Австрія могла викинути 10 міліярдів корон на укріпленє своїх границь від півночи, то певно не дісталаби ліпшої оборонної лінії від тої, яку представляють Карпати.

І бачимо від самого початку війни, що Австрія використовує сю оборонну лінію Карпат для свого воєнного пляну. Лиш Росіяни розженуть ся переходити через Карпати, або й декуди "прірвуть" ся на Угорщину, то побачимо, що тоді німецько-австрійська армія атакує зі всею силою російський центр і праве крило в Прусах, Польщі і Західній Галичині, — і російська закарпатська армія хоч не хоч мусить ся цофати, щоб ратувати свою шкіру і не дати ся відтяти. Оден примір такого руху малисьмо тоді, коли австрійська армія перший раз прогнала Росіян з під Перемишля і мало не захопила Львова в свої руки, а німецька армія рівночасно підійшла під Варшаву і Іванґород.

Друге повторенє сего руху відбуває ся як раз тепер коли пишемо отсї стрічки.

Під сю хвилю Росіяни опанували майже цїлу Галичину і почали посувати ся під Краків. В Польщі посунулись аж під Ченстохову. Австрійська армія знов уступала аж на, а декуди поза лінію Карпат. Та рівночасно з тим цофанєм ся австрійської армії німецький ґенерал Гінденбурґ несподівано заатакував російський центр і розбив єго. Німцї отворили собі знов дорогу до Варшави, а російські війська мусять цофати ся щоби ратуватись перед катастрофою, яка їм неминучо грозить, як би Німцям вдало ся перитяти російські комунїкаційні лінії. Взагалї під сю хвилю (початок грудня 1914), позиція російської армії є дуже загрожена. Чи російським вождам вдасть ся вратувати ситуацію і запобічи катастрофі чи нї, то в кождім разї Австрія і Нїмеччина немають тепер чого бояти ся дальшої російської інвазії.

ПОЛУДНЕВИЙ ТЕРЕН.

Війна Австрії проти Сербії.

Хоч Австрія виповіла Сербії війну далеко скорше чим Росії, то післала проти Сербії лиш слабі сили. Тому бачимо, що в початках операцій проти Сербії, Австрія мимо того, що виповіла війну, сама мусить боронити ся перед сербською офензивою. По часописях читаємо такі страшні описи сербських побід, що грішному чоловікови нераз приходить ся думати, що нїм Росіяни дійдуть до Берлїна, то Серби вже будуть мати Відень в своїх руках. Але всї ті сербські побіди були лиш на папери. І з хвилею коли Австрія змогла кинути більшу силу проти Сербії, десь про ті побіди не чути. Під сю пору (початок грудня 1914) опір Сербії цїлковито зломаний. Австрійські війська залили вже західну і північну часть Сербії. Доля Сербії вже запечатана. Може єї вратувати тілько рішуча російська побіда, а на се єще на разї якось не дуже заносить ся.

